

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut Sociologických studií

Katedra Veřejné a sociální politiky

Diplomová práce

2020

Oleksandra Yaklyushyna

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut Sociologických studií

Katedra Veřejné a sociální politiky

**Nevládní neziskové organizace jako externí „dodavatelé“
sociální politiky ve státech, kde neexistuje vlastní sociální
politika**

Diplomová práce

Autor práce: Oleksandra Yaklyushyna

Studijní program: Veřejná a sociální politika

Vedoucí práce: doc. PhDr. Pavol Frič, Ph.D.

Rok obhajoby: 2020

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracovala samostatně a použila jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne

Oleksandra Yaklyushyna

Bibliografický záznam

YAKLYUSHYNA, Oleksandra. *Nevládní neziskové organizace jako externí „dodavatelé“ sociální politiky ve státech, kde neexistuje vlastní sociální politika*. Praha, 2020. 107 s. Diplomová práce (Mgr.). Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut Sociologie. Katedra Veřejné a sociální politiky. Vedoucí diplomové práce doc. PhDr. Pavol Frič, Ph.D.

Rozsah práce: 158 971 znaků

Anotace

O účinnosti rozvojové spolupráce je v současné době široce diskutováno. Rozvojová spolupráce začala být kritizována, a to, jak z hlediska její vhodnosti, tak i kvůli selhání při řešení některých globálních výzev, které mají dopad na chudší národy. Důležitou roli zde proto hraje respektování odlišností rozvojových zemí. Je otázkou, zda si jsou vyspělé státy opravdu vědomé kulturních a dalších rozdílů a postupují ve své pomoci s ohledem na tyto rozdíly. Problém, na který daná diplomová práce chce upozornit, je funkčnost rozvojové spolupráce, která může být ovlivněna různými aktéry a jejich přesvědčeními.

Hlavním cílem je pokusit se vysvětlit za pomoci použití teorie advokačních koalic, jak hodnoty aktérů mohou ovlivnit rozvojovou spolupráci. Jedním z dalších dílčích cílů je zjistit, zda a jak se formují v oblasti rozvojové spolupráce advokační koalice. Přínosem práce je především kritická aplikace teorie advokačních koalic na oblast rozvojové spolupráce v prostředí Keňské republiky, dále také aplikace metody Q při výzkumu perspektiv vybraných aktérů. Podle autorky může mít práce také další přínosy jako poskytnutí nového pohledu na problematiku rozvojové spolupráce, analýza postojů aktérů a jejich představ o rozvojové spolupráci, což může následně přispět k lepšímu zaměření budoucích rozvojových projektů.

Annotation

The effectiveness of development cooperation is currently widely discussed. Development cooperation has come to be criticized, both in terms of its appropriateness and for failing to address some of the global challenges that affect poorer nations. Respecting the differences of developing countries, therefore, plays an important role. It is a question of whether developed countries are aware of cultural and other differences and are proceeding in their help concerning these differences. The problem that the thesis wants to draw attention to is the functionality of development cooperation, which can be influenced by various actors and their beliefs.

The main goal is to try to explain, using the theory named Advocacy Coalition Framework, how the beliefs of actors can affect development cooperation. One of the other partial goals is to find out whether and how advocacy coalitions are formed in the field of development cooperation. The contribution of the work is mainly the critical application of the ACF theory in the field of development cooperation in the environment of the Republic of Kenya, as well as the application of the Q method in the research of the perspectives of selected actors.

According to the author, the work can also have other benefits such as providing a new perspective on the issue of development cooperation, analysis of the beliefs of actors, and their ideas about development cooperation, which can then contribute to a better focus on future development projects.

Klíčová slova

ACF, metoda Q, hluboká přesvědčení, neziskové organizace, rozvojová spolupráce, rozvojové země, sekundární aspekty, sociální politika, partnerství, teorie advokačních koalic, teorie koalic aktérů, veřejná politika, veřejně-politická přesvědčení, základní přesvědčení.

Keywords

Advocacy Coalition Framework, Core beliefs, development assistance, developing countries, NGO, ODA, Partnership, Policy core beliefs, public policy, Secondary beliefs, social policy, Q-methodology.

Title

Non-Government Organizations as external "suppliers" of social policy in states where there is no social policy of their own

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala vedoucímu mé diplomové práce doc. PhDr. Pavolu Fričovi, Ph.D. a vedoucímu diplomového semináře Mgr. Martinu Nekolovi, Ph.D. za opravdu cenné rady a pomoc při vypracování celé práce. Také bych chtěla poděkovat všem zaměstnancům a dobrovolníkům neziskové organizace Centrum Narovinu, o.p.s. za otevřenost a spolupráci. Poděkování patří také mé rodině, přátelům a kolegům za to, že mě vždy vyslechli a podpořili i v největších stavech zoufalosti. Obzvlášť děkuji Kryštofovi Lejčkovi za společné víkendy plné psaní, a především za to, že je mou oporou.

Obsah

Úvod	3
1 Cíle a metody práce	6
1.1 Metodologie	7
1.2 Sběr dat	12
1.3 Analýza dat	14
1.3.1 Metoda Q	15
1.4 Omezení výzkumu	17
2 Teoretická a věcná východiska	18
2.1 Teorie advokačních koalic	18
2.1.1 Subsystemy	21
2.1.2 Advokační koalice	21
2.1.3 Přesvědčení	23
2.1.4 Hypotézy	25
2.1.5 Volba teorie, její přednosti a slabiny	26
2.2 Koncept partnerství v rozvojové spolupráci	31
2.3 Rozvojové a humanitární nevládní neziskové organizace	32
2.3.1 Třetí země či rozvojové země	37
2.3.2 Keňská republika, problematika vzdělání a fenomén sponzorství dětí	38
2.4 Podpůrné teorie	40
2.4.1 Kulturní imperialismus	41
2.4.2 Orientalismus	41
2.4.3 Kolonialismus a dekolonialismus	42
3 Analýza	43
3.1 Metoda Q	43
3.2 Hodnoty aktérů, rozdíly a shody	49
3.2.1 Keňský pohled	50
3.3 Formování koalic	53
3.3.1 Partnerství	58
3.3.2 Poznání místní kultury	59
3.3.3 Stabilita a dlouhodobost	62
Diskuse a návrhy na další výzkum	63

Závěr	64
Summary	70
Použitá literatura	73
Teze Diplomové práce	79
Seznam příloh.....	85
Informovaný souhlas pro písemný rozhovor v českém jazyce.....	86
Informovaný souhlas pro ústní rozhovor v českém jazyce	87
Informovaný souhlas v anglickém jazyce	88
Scénář rozhovoru v českém jazyce	89
Seznam otázek v českém jazyce	91
Seznam otázek v anglickém jazyce, č. 1.....	93
Seznam otázek v anglickém jazyce, č. 2.....	95
Seznam výroků pro šetření aktérů rozvojové spolupráce	97
Ukázka výstupu Q-faktorové analýzy z programu PQ Method.....	99
Svědectví studenta střední školy Ostrov Naděje na ostrově Rusinga.....	104

Úvod

V září roku 2000 se na Summitu tisíciletí v New Yorku zavázalo tehdy všech 191 členských států Organizace spojených národů splnit do roku 2015 osm konkrétních cílů rozvoje v rámci schválené Miléniové deklarace. Dle FoRS se jednalo o průlomovou událost, která měla směřovat k odstranění chudoby v rozvojovém světě. Tyto Rozvojové cíle tisíciletí (Millennium Development Goals, MDGs) byly dále rozpracovány do osmnácti dílčích úkolů a měřeny více než čtyřiceti ukazateli.

Přehled základních cílů:

1. cíl: Odstranit extrémní chudobu a hlad.
2. cíl: Dosáhnout základního vzdělání pro všechny.
3. cíl: Prosazovat rovnost pohlaví a posílit roli žen ve společnosti.
4. cíl: Snížit dětskou úmrtnost.
5. cíl: Zlepšit zdraví matek.
6. cíl: Bojovat s HIV/AIDS, malárií a dalšími nemocemi.
7. cíl: Zajistit udržitelný stav životního prostředí.
8. cíl: Budovat světové partnerství pro rozvoj.

V rámci prvního cíle se měl snížit počet lidí žijících z příjmu menšího než 1 USD na den, a zároveň omezit počet lidí trpících hladem na polovinu. Další dva cíle kladly velký důraz na vzdělávání. Konkrétně, aby byl dětem umožněn přístup k základnímu vzdělání a aby byla odstraněna diskriminace podle pohlaví na školách tak, aby se posílila role žen ve společnosti. Následující tři cíle se týkaly zdravotnictví – zastavení šíření HIV/AIDS, malárie a dalších závažných onemocnění, v důsledku toho snížení dětské úmrtnosti o dvě třetiny a zároveň snížení mateřské úmrtnosti o tři čtvrtiny. Sedmý cíl se soustředil na rozvoj infrastruktury tak, aby se zajistila dostupnost pitné vody a celkově se zlepšila situace v příměstských chudinských čtvrtích, tzv. slumech.

Všech těchto sedm cílů se zaměřovalo na rozvojové země – příjemce pomoci, nicméně poslední, osmý cíl je významně odlišný. Týkal se vyspělých států, které by měly být silnými a vstřícnými partnery. Smyslem bylo začlenit principy udržitelného rozvoje do politik jednotlivých států. Daný cíl obsahoval sedm úkolů, pomocí kterých ukazoval směr, jakým by se měly vyspělé státy při pomoci rozvojovým státům řídit. Jsou mezi nimi zmíněny takové problémy, které jsou dle FoRS chronicky nedostatečně řešené, jako je neexistence nových

technologií, nedostupnost léků a lékařského materiálů nebo oddlužování rozvojových zemí. Je důležité podotknout, že důraz byl kladen především na respektování specifík jednotlivých zemí.

Respektování odlišností rozvojových zemí je právě jedním z důležitých témat rozvojové spolupráce. Je otázkou, zda si jsou vyspělé státy opravdu vědomé kulturních a dalších rozdílů a postupují ve své pomoci s ohledem na tyto rozdíly. Při diskutování tohoto tématu s členy neziskových organizací jsem měla možnost slyšet různé příběhy. Jeden z příběhů popisoval situaci, kdy nezisková organizace vybudovala uprostřed africké vesnice studnu s pitnou vodou, aby ženy z dané vesnice nemusely docházet pro vodu k řece vzdálené 10 kilometrů a měly ji vždy nablízku. Nicméně tím daná organizace nabořila život místních žen, pro které společné výlety pro vodu byly velmi důležitou částí dne, kdy měly čas jen samy pro sebe, byly bez mužů a mohly si společně povídat.

Tuto myšlenku podporuje Easterly, který tvrdí, že hlavní tragédií je zejména nepochopení skutečných potřeb rozvojových zemí ze strany vyspělých států. Rozvojová pomoc je nejen že neefektivní, ale mnohdy i škodí. Říká, že problémem rozvojové pomoci je transfer peněz zkorumpovaným vládám, který pouze udržuje u moci diktátory. Dále rozvíjí myšlenku, že rozvojová pomoc je plánovaná, a právě proto je neefektivní a neekonomická, jelikož demokracii, právní stát, ani svobodný trh nelze naplánovat. Nejlepší plán je dle něj nemít žádný plán (Easterly 2010: 15).

Studník se ptá, zda jsou problémy, se kterými se organizace potýkají při poskytování rozvojové pomoci, řešitelné, jelikož dle něj se až na dílčí úspěchy nezdá, že by se situace v rozvojových zemích zlepšovala. Rozvojová pomoc se tím stává terčem kritiky a mnohdy je poukazováno na její neefektivitu a neschopnost dosáhnout vytyčených cílů (2010: 18). Jako jednu z příčin neefektivity rozvojové pomoci z hlediska motivace dárců uvádí její nesprávnou alokaci, kdy dárci hledí primárně na své vlastní politické či ekonomické zájmy. Dalším problémem je fakt, že, organizace vyspělých států přetahují ze státní správy rozvojových zemí schopné pracovníky, kteří by se mohli v rámci státní správy své země prosadit o změnu. Tento přístup vede ke zkorumpovatelnosti vládních úředníků v rozvojových zemích. Lepším řešením by bylo naopak podporovat kvalitní pracovníky státní správy a umožnit úředníkům rozvojových zemí samostatně určovat financování v rámci předem domluvených oblastí jako je školství, zdravotnictví, infrastruktura, aj. (Studník 2010: 88)

Daná práce bude zkoumat rozvojovou spolupráci také z pohledu místních obyvatel v rámci aktivit neziskové organizace Centrum Narovinu, která zajišťuje vzdělávání dětí v Keni. Daná organizace vznikla v roce 1995 jako jeden ze zakládajících členů českého Fóra pro rozvojovou spolupráci (FoRS). Organizace se zaměřuje na rozvojovou spolupráci s cílem zlepšení vzdělávání, zdravotní péče a celkové životní úrovně v Keni. Snaží se o vytváření tolerantní multikulturní společnosti, zvyšování veřejného povědomí o situaci v rozvojových zemích a prevenci diskriminace a rasismu.

Rozvojové projekty jsou vedeny s velkým důrazem na dlouhodobou udržitelnost díky podpoře soběstačnosti a převzetí zodpovědnosti místních obyvatel. V současné době jsou tyto projekty tři. Prvním je „Adopce afrických dětí – projekt pomoci na dálku“, který pomohl více než 3000 keňským dětem získat základní, středoškolské a vysokoškolské vzdělání. Jedná se o projekt pomoci dětem, které v různých oblastech Keni žijí pod hranicí chudoby, jehož cílem je zprostředkovat chudým dětem přístup ke vzdělání a k základní zdravotní péči. Dále organizace zajišťuje již zmíněnou zdravotní péči v rámci vlastního zdravotního pojištění na území Keni. Nezisková organizace také vybuodovala vlastní komunitní centrum Ostrov Naděje na Rusinga Island na Viktoriině jezeře. Jedná se o projekt výstavby a zajištění provozu centra, v jehož rámci funguje sirotčinec, mateřská školka, základní a střední škola, zdravotní centrum, vzdělávací centrum a farma. Jeho cílem je přispívat k řešení problémů života komunity na ostrově Rusinga.

Centrum Narovinu je z velké části založeno na dobrovolnické práci. Na plný úvazek organizace zaměstnává v České republice pouze pět lidí. Na shodném principu stojí i partnerská organizace Centra Narovinu v Keni s pěti zaměstnanci – místními obyvateli. Další nutné činnosti zajišťují desítky dobrovolníků v České republice a Keni, kteří se veškerým aktivitám věnují výhradně ve svém volném čase. Nutno podotknout, že v Keni se od založení organizace podílejí na jejím chodu pouze místní obyvatelé, což má přispívat k lepším výsledkům spolupráce.

Práce je rozdělena do tří kapitol. Cílům a metodám práce se věnuje první kapitola. V rámci této kapitoly je rovněž popsán sběr a analýza dat a omezení výzkumu.

Druhá kapitola definuje základní pojmy týkající se daného tématu. Opírá se o základní teoretické koncepty. Je zde podrobně popsána teorie advokačních koalic, která tvoří teoretický rámec pro danou práci, dále je vymezena např. definice samotné rozvojové pomoci. Účelem této kapitoly je zejména seznámení s širším kontextem rozvojové

problematiky, ale i s dílčími koncepty jako jsou kulturní imperialismus, orientalismus, kolonialismus a dekolonialismus.

Třetí kapitola je hlavní částí diplomové práce a je věnována samotnému výzkumu. Jedná se o kvalitativní výzkum, který má pomoci odpovědět na výzkumné otázky a naplnit cíle práce. V rámci případové studie bylo záměrem provedení dostatečného množství rozhovorů s relevantními aktéry a jejich následná analýza. V práci je podrobně popsána a použita metoda Q. Některé rozhovory byly provedené v psané formě s keňskými aktéry. Výsledky analýzy jsou následně shrnuté v závěru práce.

Přínosem práce je především kritická aplikace teorie advokačních koalic (Advocacy Coalition Framework) na oblast rozvojové spolupráce v prostředí Keňské republiky, dále také aplikace metody Q při výzkumu perspektiv vybraných aktérů. Podle mého názoru může mít práce také další přínosy jako poskytnutí nového pohledu na problematiku rozvojové spolupráce, analýza postojů aktérů a jejich představ o rozvojové spolupráci, což může následně přispět k lepšímu zaměření budoucích rozvojových projektů.

1 Cíle a metody práce

Problém, na který v rámci dané práce chci upozornit, je funkčnost rozvojové spolupráce, která může být ovlivněna různými aktéry a jejich přesvědčeními. **Hlavním cílem je pokusit se vysvětlit za pomoci použití teorie advokačních koalic, jak veřejně-politické hodnoty aktérů mohou ovlivnit rozvojovou spolupráci.** Další dílčí cíle práce jsou:

1. Identifikace veřejně-politických hodnot vybraných aktérů v rámci konkrétního rozvojového projektu.
2. Identifikace názorových koalic aktérů.
3. Zjištění oblasti napětí a konsenzu mezi perspektivami aktérů s ohledem na použitou teorii.

Po stanovení výzkumného problému a cílů jsem vymezila výzkumné otázky, jejichž zodpovězení pomůže k naplnění daných cílů. Výzkumné otázky mají sloužit jako „orientační bod“, pomáhají ukotvit sběr dat a provést následnou analýzu, v neposlední řadě jsou přínosné i při rešerši literatury (Bryman 2007 in Veselý 2011: 35).

Výzkumné otázky vycházející z takto definovaných cílů jsou následující:

1. Jaké veřejně-politické hodnoty zaujímají aktéři v rámci subsystému rozvojového projektu v Keňské republice?
2. Jaké existují základní rozdíly a shody v perspektivách těchto aktérů?
3. Formují tito aktéři názorové koalice?

V dané práci formuluji tři hypotézy. Krathwohl (1998: 4) říká, že hypotéza je domněnkou o existenci určitého vztahu či stavu. Blaikie (2000: 27) to potvrzuje a říká, že hypotézy jsou předběžné odpovědi na výzkumné otázky a jsou spojené s deduktivní strategií a explanačními cíli. V průběhu vývoje teorie advokačních koalic bylo Sabatierem (1998) formulováno několik hypotéz, pomocí nichž můžu tuto teorii aplikovat a testovat její platnost. Ačkoli tato práce využívá základní premisy teorie, a to utváření koalic dle hodnot aktérů, použiji i některé z existujících hypotéz:

1. U zásadních kontroverzí uvnitř subsystému, kde jsou v sázce fundamentální přesvědčení, bude složení spojenců a odpůrců z dlouhodobého pohledu (10 a více let) poměrně stabilní.
2. Aktéři uvnitř dané koalice budou vykazovat široký konsensus týkající se veřejně-politických hodnot a menší míru konsensu ohledně jejích sekundárních aspektů.
3. Aktér (nebo koalice) se raději vzdá sekundárních aspektů, než by připustil slabé stránky veřejně-politických hodnot.

V rámci rozhovorů s aktéry budou některé z otázek zaměřené na tyto hypotézy. Z odpovědi může následně vyplynout potvrzení či vyvrácení daných hypotéz, tedy zda je složení aktérů uvnitř subsystému stabilní (10 a více let), zda aktéři vykazují spíše konsensus týkající se veřejně-politických hodnot a menší míru konsensu ohledně sekundárních aspektů a zda jsou ochotni se spíše vzdát těchto aspektů než veřejně-politických hodnot.

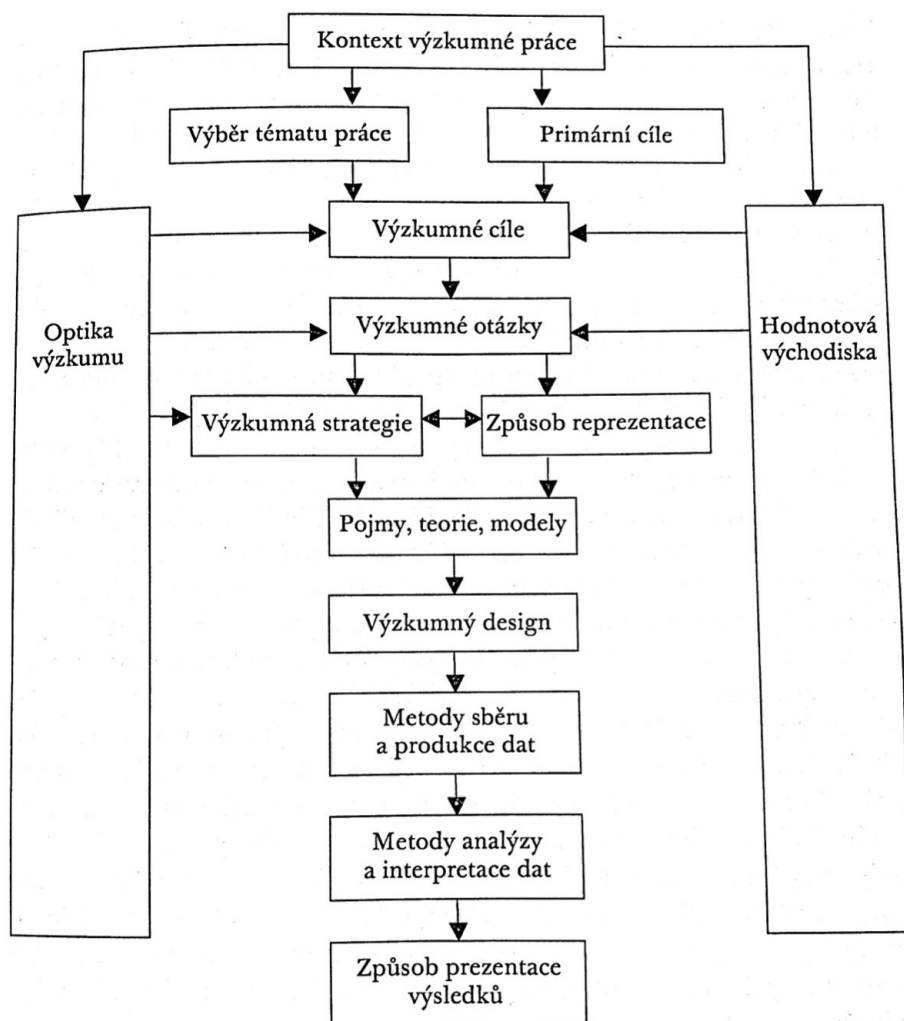
K naplnění cílů, zodpovězení výzkumných otázek a testování metod slouží vhodně zvolená metodologie, které se budu věnovat v následující kapitole.

1.1 Metodologie

Dle Veselého je nezbytný obecný rozbor výzkumného procesu, tedy stanovení základních prvků a procesů. Existuje mnoho pokusů o zachycení optimálního výzkumného procesu a mnoho z těchto návrhů jsou propracované a diskutované. Nicméně Veselý jako jejich

hlavní nevýhodu uvádí to, že jsou primárně zaměřené na základní kvantitativní výzkum. Dále podotýká, že tyto modely výzkumů neřeší některé klíčové otázky, například jak pracovat s hodnotami a normami ve výzkumu. Běžnější je kombinace různých prvků z obou typů výzkumu. Na výzkum mají dále vliv dva hlavní typy faktorů. Prvním je kontext výzkumné práce, kdy výzkum může být ovlivněn faktory mimo kontrolu výzkumníka. Dále mají na výzkum bezesporu vliv základní prvky výzkumného procesu, tedy to, jak výzkumník specifikuje své výzkumné téma, jaké stanoví cíle, otázky či hypotézy, pro jaké metody sběru a analýzy dat se rozhodne. Proto Veselý navrhuje svůj vlastní model, ale upozorňuje na to, že ho uspořádal do diagramu, nicméně skutečný výzkumný proces není nikdy ani lineární, ani cyklický, ale spíše iterativní (2011: 15-19).

Příloha č. 1: Obecný model výzkumného procesu (diagram)

Zdroj: Veselý (2011: 17)

Prvním krokem je určení kontextu a výběru tématu práce. Existuje nespočetně mnoho témat, které mohou sociální vědci sledovat. Obecně platí, že v sociologii je možné zkoumat prakticky cokoli, pokud téma je alespoň z části sociální. Oproti tomu v oblasti veřejné politiky se zpravidla studují ta témata, která mají nebo by mohla mít jistou společenskou závažnost (Veselý 2011: 23).

Dalším neméně důležitým krokem je stanovení výzkumných cílů, které mohou být různého druhu. Newman (2003) říká, že metodologii nevolíme jen podle výzkumných otázek, ale také podle cíle, kterého chceme dosáhnout. Cíle mohou mít odlišnou podobu – exploraci, deskripci, explanaci, predikci, ale i evaluaci, porozumění, změnu, testování, informování, navržení řešení aj. Explanace, která je použita v dané práci, je snaha porozumět určitému jevu a vysvětlit jej prostřednictvím teorie nebo modelu. Cílem explanace je odhalení vztahů mezi příčinou a následkem, je proto mnohdy spojována s cílem najít příčiny nějakého sociálního problému. Při explanaci si pokládáme takové výzkumné otázky, jako: „Jaké jsou příčiny daného jevu? Platí daná teorie nebo hypotéza?“ (Veselý 2011: 29-38).

Již v úvodu byly stanoveny kontext a důvody výběru tématu práce. Práce se zabývá problematikou rozvojových projektů z hlediska rozvojové nevládní neziskové organizace a místních obyvatel – příjemců pomoci. Práce předpokládá, že na rozvojové projekty mají vliv hodnoty poskytovatelů a příjemců pomoci. Proto hlavním cílem je pokusit se vysvětlit za pomoci použití přístupu teorie advokačních koalic, jak veřejně-politické hodnoty aktérů mohou ovlivnit rozvojovou spolupráci. Výzkumné otázky a hypotézy následně testují zvolenou teorii a snaží se naplnit stanovené cíle.

Další velkou částí výzkumného procesu je optika výzkumu. Newman (2003) používá termín „čočka“ výzkumu. Tedy tvrdí, že se na výzkum díváme vždy pouze z jedné určité perspektivy a daná optika je dána vlastnostmi a zkušenostmi samotného výzkumníka, ale také jeho hodnotami, kterým se budu věnovat později. Veselý upozorňuje na to, že optiku nelze zaměňovat s teoriemi ani metodami. Zatímco by podle něj výzkumník měl kombinovat různé teorie a metodologie (což provádím i v dané práci), odlišné perspektivy tak jednoduše kombinovat nelze. Jedním z příkladů optiky výzkumu je i to, zda se rozhodneme každý jev či termín vysvětlovat, přesně definovat, zkoumat a testovat, či máme názor, že existuje nezávisle, je abstraktní a nedá se přeložit do empirického jazyka (2011: 39–41). Vzhledem k povaze dané práce se budu snažit každý jev podrobněji popsat tak, aby se dal definovat, zkoumat a testovat.

Ochrana (2009) dále definuje dva rozdílné přístupy – normativní a nenormativní zkoumání. Vzhledem k tomu, že cílem dané práce je explanace, je dle něj nenormativní přístup to vhodné řešení. V tomto případě bychom ale měli explicitně formulovat tzv. hodnotová východiska.

Dle Veselého jsou hodnotové rámce mnohdy zaměňované s teoriemi a koncepty a celkově se často důležitost určení hodnot opomíjí. Nicméně z praktického hlediska je vhodné rozlišovat mezi tím, co je (co si myslíme), za což odpovídají právě teorie, a tím, co chceme, z jakých hodnot vycházíme. Můžeme si myslet, že se jedná o natolik rozšířený fenomén, že je obecně přijímaný (celoživotní vzdělávání, trvale udržitelný rozvoj, sociální soudržnost aj.). Nicméně při bližším zkoumání zjistíme, že se nejedná o prioritu pro všechny (2011: 42). Proto považuji za důležité podotknout, že v rámci dané práce považuji rozvojovou spolupráci a rozvojové projekty za prioritu, což potvrzují například i Rozvojové cíle tisíciletí. Dále předpokládám, že úspěch rozvojových projektů vychází ze spolupráce obou stran a společného „naladění“.

Výzkumná strategie by měla odpovědět na otázku, jakým způsobem realizovat výzkumný cíl, a na výzkumné otázky (potvrdit hypotézy). Tradičně se v tuto chvíli rozhoduje, zda zvolit kvalitativní, kvantitativní výzkum, či kombinaci obojího (Veselý 2011: 43). Kromě toho Blaikie (2000) formuloval další 4 strategie – indukci (nezaujaté pozorování a analýza jevů, na základě kterých jsou následně generalizovány hypotézy), dedukci (pozorování určité zákonitosti, formulace předběžné teorie a následný sběr dat a testování), retrodukci (pozorování určité zákonitosti, formulace předběžné teorie a následná konstrukce hypotetického modelu, který testujeme pomocí experimentu) a abdukci (popis aktivit různých aktérů, které se dále formují do kategorií a pojmů, abychom tématu porozuměli).

Daný výzkum je kvalitativní, používá strategii dedukce. Opírá se o teorii advokačních koalic a další podpůrné teorie. Co se týká výzkumného designu, jeho smyslem je poskytnout odpovědi na předem stanovené otázky tak jednoznačně, jak jen to lze (De Vaus 2001). De Vaus rozlišuje čtyři typy výzkumného designu – průřezový, longituduální, experimentální a případová studie. Typem výzkumného uspořádání při sběru a zpracování primárních dat v této práci je případová studie, která byla zvolena z toho důvodu, že cílem je prozkoumat případ neziskové organizace Centrum Narovinu, která poskytuje rozvojovou spolupráci na území Keni. Jelikož předmětem zájmu případové studie je studium konkrétního jedince, události, instituce, procesu apod. v určitém časovém úseku, je v tomto případě vhodná. Toto

úzké zaměření umožňuje zkoumání fenoménu v jeho přirozeném prostředí s cílem pochopení hlubších vztahů (Veselý 2011: 55). Podle typologie případových studií dle Yina se jedná o vysvětlující (explanatorní) studii z toho důvodu, že jejím cílem je za předem stanovené teorie provést analýzu vybraného případu, či odhalit nové vztahy a souvislosti (2009: 219). V rámci dalších typologií se jedná o studium organizací a institucí a zároveň o intrinsitní případovou studii, jelikož daná práce se věnuje pouze případu neziskové organizace Centrum Narovinu jako originálnímu případu s cílem prozkoumat a porozumět mu co nejhloběji (Hendl 1997: 243).

Je důležité podotknout, že u případové studie je vhodné používat více metod sběru a analýzy dat, jelikož komplexnost a přesvědčivost výzkumu vychází právě z toho, že informace pochází z více zdrojů (Jelínková 2011: 205). Jako základ své práce a dané případové studie jsem stanovila hloubkové rozhovory s relevantními aktéry: pracovníky neziskové organizace, sponzory a partnery v České republice, a písemné rozhovory s pracovníky neziskové organizace a příjemci pomoci v Keni, s místními obyvateli a experty v dané oblasti spolu s pozorováním a využitím statistických dat organizace, rešerší zdrojů a dokumentů. Sběru a analýze dat se budu více věnovat v následující podkapitole, ale pro lepší pochopení propojení cílů, otázek a metod jsem vytvořila následující tabulku.

Příloha č. 2: Výzkumné otázky, cíle a metody (tabulka)

Cíle	Výzkumné otázky	Metody
Vysvětlení za pomoci použití teorie advokačních koalic, jak veřejně-politické hodnoty aktérů mohou ovlivnit rozvojovou spolupráci.	Jaké veřejně-politické postoje a názory zaujímají aktéři v rámci subsystému rozvojového projektu v Keňské republice?	Hloubkové rozhovory s relevantními aktéry, místními obyvateli.
Identifikace veřejně-politických hodnot vybraných aktérů v rámci konkrétního rozvojového projektu. Identifikace názorových koalic aktérů.	Jaké veřejně-politické postoje a názory zaujímají aktéři v rámci subsystému rozvojového projektu v Keňské republice? Formují tito aktéři názorové koalice?	Rešerše zdrojů, hloubkové rozhovory s relevantními aktéry, místními obyvateli a experty v dané oblasti, pozorování.

Zjištění oblasti napětí a konsenzu mezi jejich perspektivami s ohledem na použitou teorii.	Jaké existují základní rozdíly a shody v perspektivách těchto aktérů?	Hlubkové rozhovory, pozorování, analýza dokumentů organizace.
--	---	---

Zdroj: Autorka, vlastní zpracování.

1.2 Sběr dat

Blaikie (2000: 183) člení data na primární, sekundární a terciární. Primární jsou vytvářena výzkumníkem, který provedl jejich sběr. Sekundární byla získána jiným výzkumníkem za jiným účelem, důležité je ale upozornit, že se jedná o čistá data, která nikdo neinterpretoval (například statistické datové soubory). Terciární data jsou ta, která již byla zpracována. Veselý (2011: 52) je následně také člení na data sebraná v přirozeném prostředí (zúčastněné pozorování), semipřirozeném prostředí (rozhovory s respondenty), umělém prostředí (experimenty) a data-artefakty (deníky, výroční zprávy, záznamy z jednání aj.).

Svou práci jsem v úvodu koncipovala jako kvalitativní. Jejím záměrem bylo vytvoření dostatečného množství primárních dat za pomoci provedení mluvených a psaných hloubkových rozhovorů a pozorování. Zvolila jsem techniku polostrukturovaných standardizovaných rozhovorů, jelikož mi to umožnilo, jak předem stanovit důležité okruhy témat a potřebné navazující otázky, tak i během rozhovorů klást doplňující dotazy a okruhy témat libovolně měnit či vynechávat dle potřeby rozhovorů a respondentů. Vytvořila jsem pro tyto účely několik scénářů (viz přílohy č. 15-18), kterými jsem se při rozhovorech řídila a které mi pomohly držet se hlavních témat mé práce. Scénáře jsem psala jak v českém, tak i anglickém jazyce, protože pro potřeby této práce byly nejdůležitější anglicky mluvící respondenti, především zaměstnanci a místní obyvatelé v Keni. Anglické dotazy byly zodpovězené písemně, abych respondentům poskytla co největší pohodlí a čas.

Oslovila jsem celkem 85 aktérů. Mezi nimi byli zaměstnanci pražské kanceláře organizace Centrum Narovinu (5 osob), zaměstnanci nairobské kanceláře organizace Centrum Narovinu (5 osob), dobrovolní koordinátoři v České republice (20 osob), dobrovolní koordinátoři v Keni (22 osob), další dobrovolníci, podporovatelé, sponzoři a adoptivní rodiče (8 osob), zaměstnanci a učitelé školy Island of Hope na ostrově Rusinga na Viktoriině jezeře (25 osob). Někteří se z důvodu pracovní vyčerpání, vypuknutí pandemie covidu-19,

nebo kvůli dalším důvodům výzkumu nezúčastnili, anebo reagovali až po ukončení výzkumu. Zajímavé je, že jako jeden z častých důvodů byl uváděn pocit, že mi nemohou předat žádné relevantní informace či se v problematice nevyznají.

S 5 respondenty jsem provedla metodu Q. Jednalo o jednu zaměstnankyni Centra Narovinu, jednu bývalou zaměstnankyni, jednoho nezávislého pozorovatele projektů organizace, jednoho Keňana a jednu podporovatelku – „adoptivní maminku“ a zároveň dobrovolníci, která pracovala v již zmíněném komunitním centru na ostrově Rusinga.

Dále jsem provedla v českém a anglickém jazyce ústní rozhovory se zaměstnanci a ředitelkou organizace a písemné rozhovory s dobrovolnými koordinátory zde a v Keni. Rozhovory s učiteli a zaměstnanci školy Island of Hope na ostrově Rusinga na Viktoriině jezeře provedla kolegyně, která v té době byla v Keni přítomná a které jsem poskytla podrobný návod a všechny potřebné informace.

Písemné rozhovory probíhaly prostřednictvím zasílání otázek a informovaného souhlasu emailem. Respondentům jsem nejdříve představila samotný výzkum, požádala jsem je o souhlas s účastí ve výzkumu a zaslala jsem jim seznam otázek. Respondenti s výzkumem souhlasili tím, že mi na otázky písemně odpověděli a zaslali je obratem. Zde jako výhodu sledávám to, že respondenti si mohli vyhradit na zodpovězení otázek tolik času, kolik potřebovali, a odpovědi si poctivě promyslet. Nevýhodou je, že jsem se jich v danou chvíli nemohla doptat na další otázky nebo je požádat o upřesnění své odpovědi.

Ústní rozhovory probíhaly přes program Zoom nebo později i osobně. Součástí rozhovorů byl vždy informovaný souhlas s účastí ve výzkumu a souhlas s nahráváním. Rozhovory jsem nahrávala na diktafon a později přepisovala důležité pasáže, které jsem využila v následné analýze. Držela jsem se scénáře rozhovoru, ale pořadí a znění otázek jsem i měnila podle toho, jak se rozhovor vyvíjel a jak sdílný respondent byl.

Rozhovory jsem zaznamenávala na nahrávací program v mobilním telefonu a později doslovně přepisovala. Před rozhovorem jsem vždy požádala respondenta o podpis informovaného souhlasu. Zde je důležité zmínit, že můj informovaný souhlas byl velice rozsáhlý a transparentní (viz přílohy č. 12-14), v němž měl respondent na výběr, zda chce například zveřejnit či nezveřejnit své jméno, zda mohou být přepis rozhovoru a nahrávka poskytnuty dál, případně třetím osobám, a použity i na jiné účely. V rámci psaných rozhovorů jsem rovněž požádala respondenty o informovaný souhlas a blíže jim vysvětlila

cíle práce. Všechny informované souhlasy, seznamy otázek v anglickém a českém jazyce a další podklady se nachází v přílohách dané práce.

Nedílnou součástí výzkumu byla také zúčastněná pozorování v přirozeném prostředí, jelikož jsem ve zkoumané neziskové organizaci pracovala. Dále jsem použila terciární data neboli data, které Veselý (2011) označuje za data-artefakty. K tomu mi sloužily výroční zprávy organizace, záznamy z porad, články, emaily, pracovní záznamy, ankety, roční zprávy aj.

Je důležité upozornit, že sběr dat by měl probíhat především s vědomím metod, které použijeme pro jejich analýzu, a také že mnoho analytických technik propojuje metody sběru a analýzy dat, což je typické pro kvalitativní výzkumy (Veselý 2011: 56). Analýze dat se budu podrobněji věnovat v následující podkapitole.

1.3 Analýza dat

Po sběru dat následuje jejich analýza, která pomáhá získané poznatky logicky uspořádat. V dané práci se věnuji především postojům a názorům aktérů na rozvojovou spolupráci. Nekola (2011) říká, že je nutné vycházet z toho, jak aktéři problém definují, jaká řešení považují za vhodná a správná. Nicméně zde nastává otázka, jakým způsobem systematicky poznávat a analyzovat postoje různých aktérů, které jsou ze své povahy subjektivní, také jsou skryté a samy o sobě nejsou přímo měřitelné tak jako jiné charakteristiky (např. věk nebo volební chování). Cross (2005) rovněž tvrdí, že měřit osobní názory s akceptovatelnou mírou přesnosti je velmi obtížné, až nemožné. Proto nabízí, že pro jejich zjištění je možné použít různé metody nepřímého měření, které mohou být jak kvantitativní (Likertova, popř. Guttmanova škála, sémantický diferencál Charlese Osgooda apod.), tak kvalitativní (např. focus groups nebo Delphi metoda). Nekola ale upozorňuje, že každá z těchto metod má své výhody a nevýhody, a proto nabízí možnost tzv. metody Q, která kombinuje silné stránky obou přístupů a představuje tak určitý most mezi různými paradigmaty výzkumu postojů (2011: 139).

Metodě Q se budu více věnovat v následující podkapitole. Nicméně je také důležité podotknout, že součástí analýzy dat byla také analýza primárních a terciárních dat, tedy ústních a písemných rozhovorů, analýza záznamů z pozorování a analýza dokumentů a podkladů organizace.

1.3.1 Metoda Q

Autor metody Q, britský fyzik a psycholog William Stephenson se rozhodl vytvořit metodu, která dokáže objektivně, empiricky ověřitelně a také opakovatelně zkoumat čistě subjektivní fenomény, jako jsou právě lidské názory. Toho má být dosaženo co největším respektováním účastníka (respondenta) a také potlačením vlivu samotného výzkumníka (Nekola 2011: 137). Metoda Q začíná specifickou technikou sběru dat (třídění Q neboli Q-sort) a pokračuje analytickým postupem (Q-faktorová analýza). Třídění Q typicky spočívá v posouzení určitého množství výroků, ale také fotografií, zvuku a dalších dokumentů. Ty se seřadí na škále o stanovené velikosti a významu, například – 3 (zcela nesouhlasím) až +3 (zcela souhlasím). Zde je účastník během jednotlivých kroků veden k tomu, aby předložené výroky posuzoval a uspořádal je. Každý z účastníků tak vlastně vytvoří svůj vlastní profil (Brouwer 1999 in Nekola 2011). Výsledkem je tedy takové rozdělení výroků, kde se na krajích nachází pouze několik výroků, se kterými účastník velmi (ne)souhlasí a směrem k neutrálnímu středu se počet výroků zvyšuje.

Takto získaná data jsou následně uspořádána do korelační matice a pomocí Q-faktorové analýzy jsou odhaleny faktory, které reprezentují hlediska a vnitřně koherentní relační schémata k dané oblasti. Každý faktor představuje odlišný soubor tvrzení a tím reflektuje lišící se porozumění určitému fenoménu různými aktéry. Každý účastník je také ohodnocen příslušným skórem korelace, pomocí kterého jej lze zařadit do skupiny podobně smýšlejících aktérů (zde se nabízí použít pojem advokační koalice), či posoudit míru odlišnosti od aktérů s jinými přesvědčeními (Robbins a Krueger 2000 in Nekola 2011). Výsledky jsou výzkumníkem interpretovány s pomocí samotných účastníků výzkumu na základě poznámek získaných při sběru dat, ale také je možné na závěr požádat účastníky o vyjádření k získaným výsledkům.

Příloha č. 3: Slovník metody Q (tabulka)

Termín český	Termín anglický	Význam
Faktor	Factor	Shluk účastníků, kteří setřídili výroky stejným nebo velmi podobným způsobem. Každý faktor tak vyjadřuje společné hodnoty (perspektivu).
Faktorová zátěž	Factor loading	Číslo reprezentující korelaci (vztah) mezi účastníkem a faktorem.
Faktorové pole	Factor array	Modelové nebo složené třídění Q, které v maximální možné míře odpovídá danému faktoru. Představuje tak ideální reprezentaci daného faktoru, kterou lze srovnávat se získanými tříděními (perspektivami).
Faktorový skór	Factor score	Číslo vyjadřující míru souladu daného výroku s identifikačním faktorem.
Hodnotící škála	Rating scale	Škála, na základě, které účastníci třídí předložené výroky.
Rozdílový skór	Diference score	Vyjadřuje velikost rozdílu mezi faktorovými skóry určitého výroku pro jakékoliv dva faktory. Vysoká hodnota poukazuje na výrok, který dané faktory rozlišuje, nízká na výrok konsenzuální.
Konkurz	Concourse	Počáteční sběr výroků pocházejících z rozhovorů, médií, diskuzí, odborných a dalších textů aj.
Výběr výroků	Q-sample	Výsledný reprezentativní výběr výroků z konkurzu na základě výzkumníkem stanovených kritérií.
Výběr účastníků	P-sample/P-set (Person sample)	Výběr osob, které se zúčastní třídění.
Třídění Q	Q-sort	Účastníkem uspořádaný soubor výroků, který utváří jeho vlastní model subjektivity (perspektivu) pro danou oblast zájmu.
Z-skór	Z-score	Normalizovaný vážený průměrný skór, který je vypočítán z odpovědí účastníků definujících identifikovaný faktor. Vysoké kladné hodnoty signalizují vysokou míru souladu a naopak.

Zdroj: Nekola (2011: 162)

1.4 Omezení výzkumu

Za hlavní omezení výzkumu považuji to, že jsem nemohla být osobně přítomna v Keni a sbírat zde data. Byla jsem odkázaná na ředitelku a zaměstnankyni organizace, které v březnu měly naplánovanou cestu do Keni. Proto jsem veškeré seznamy otázek, instrukce a podklady předala jim a doufala, že dostanu relevantní data, nezkreslena mou nepřítomností. Další rozhovory s Keňany jsem prováděla písemně přes emailovou komunikaci, či ústně prostřednictvím programu Zoom.

Dalším omezením byla nepochybně pandemie covidu-19. V Keni se situace vyvíjela mnohem dramatičtěji než v České republice, proto se nepodařilo získat odpovědi od některých respondentů. V České republice pak ze stejného důvodu probíhala většina rozhovorů elektronicky, prostřednictvím emailů či ústně přes program Zoom, což mohlo mít vliv na rozsah a kvalitu odpovědí. Nicméně po uvolnění opatření jsem mohla provést metodu Q s respondenty osobně.

Otázkou také je, zda Keňané odpovídali během rozhovorů zcela upřímně a zda jejich názory nebyly zkreslené. Dle vlastních zkušeností a poznatků získaných od ředitelky neziskové organizace vím, že keňští respondenti mohli mít strach, aby jejich odpovědi neměli vliv na finanční podporu či realizaci projektu. Je proto možné, že předem zaujali strategii neodpovídat zcela upřímně, nesdělovat negativní názory, či snažit se říkat pouze to, co předpokládali, že chci slyšet. Snažila jsem se tomu předejít ujištěním, že jejich odpovědi jsou zcela anonymní a nebude je číst žádný jiný zaměstnanec organizace, ani jejich nadřízený, odpovědi rovněž nebudou mít vliv na jejich práci a budou použity pouze pro vědecké účely. Zde si opět troufám tvrdit, že kdybych rozhovory vedla osobně na místě, odpovědi by mohly být upřímnější.

Více se omezením výzkumu a doporučením pro další výzkum budu věnovat v kapitole Diskuze a návrhy na další výzkum.

2 Teoretická a věcná východiska

Teoretický rámec vyjadřuje obecnou představu o tom, jak věci (jevy) fungují a jak spolu souvisí. Ten se dále člení na rámce, teorie a modely (Veselý 2011: 47). Tato kapitola se opírá především o teorii advokačních koalic, která tvoří teoretický rámec pro danou práci. Nicméně je důležité uvést i další vybrané teoretické koncepty především kvůli tomu, že znalost odlišných perspektiv je přínosná pro lepší uchopení zkoumaného problému. Jak uvádí Veselý (2005: 24), „žádný z těchto přístupů není vyčerpávající a nezprošťuje analytika povinnosti zabývat se mnoha přístupy.“ Všechny tyto informace teoreticky propojím dohromady tak, aby následný výzkum byl jasný a srozumitelný.

Proto v této práci teorii advokačních koalic podporuje koncept partnerství, který úzce souvisí s rozvojovou spoluprací. Rozvojové spolupráci a neziskovým organizacím je rovněž věnována samostatná podkapitola.

Nicméně účinnost rozvojových projektů bývá často diskutabilní a konečný dopad těžko vyhodnotitelný. Někdy dochází k úspěchům jednotlivých projektů, avšak agregátní efekt není pozorovatelný. Jednou z kritik rozvojových projektů je kulturní ovlivnění Západem, kdy jsou místním kulturám vnucována řešení vycházející z paradigmat Západní kultury (Heller 2009). V závěrečných podkapitolách se proto pokusím definovat daný vliv pomocí několika teorií, a to kulturního imperialismu, orientalismu, kolonialismu a dekolonialismu. Tyto podpůrné teorie využívám primárně pro práci s výroky v metodě Q, proto tvoří nedílnou součást dané práce.

2.1 Teorie advokačních koalic

Teorie advokačních koalic, jak název napovídá, se orientuje především na aktéry a analyzuje politický proces v dlouhodobé perspektivě. Jejím hlavním cílem je vysvětlit změny veřejných politik (Nekola, Novotný 2010: 66). Tato teorie chápe tvorbu veřejných politik „jako soutěžení a interakci mezi různými aktéry, kteří na základě svých politických přesvědčení a hodnot vytvářejí tzv. advokační koalice“ (ibid.). Je důležité upozornit na to, že teorie advokačních koalic předpokládá do značné míry iracionální jednání, které ovlivňují tzv. normativní soudy (Sabatier, Weible). Identifikace podstaty konfliktu tak probíhá na základě identifikace různých hodnot a přesvědčení mezi jednotlivými koalicemi.

Příloha č. 4: Termíny použité v teorii advokačních koalic (tabulka)

Anglický jazyk	Český jazyk
Advocacy Coalition Framework	Teorie advokačních koalic
Belief Systems	Systémy přesvědčení
Core Beliefs	Hlubová přesvědčení
Policy Core Beliefs	Veřejně-politická přesvědčení
Secondary Beliefs	Sekundární přesvědčení
Relatively Stable Parameters	Relativně stabilní parametry
External Subsystem Events	Externí události
Subsystems	Subsystémy
Advocacy Coalitions	Koalice aktérů
Actors, Brokers	Aktéři, Zprostředkovatelé
External Events	Externí události

Zdroj: Autorka, vlastní zpracování.

Teorie advokačních koalic vychází ze tří základních předpokladů. Prvním je, že politika ve smyslu policy je tvořena rozličnými odborníky uvnitř konkrétního subsystému, který se tvoří na základě veřejně-politických problémů. Tito odborníci jsou ale ovlivňováni širším politickým a socioekonomickým prostředím (tzv. makro úroveň). Tedy pro úspěch v politice je třeba mít značnou odbornost, vzdělávat se, což vede ke vzniku subsystémů, ve kterých se spojují primárně odborníci na konkrétní téma, jejich součástí mohou být zájmové skupiny a výzkumné instituce a další orgány se specializací na konkrétní politiku. Zde je také důležité dodat, že v teorii advokačních koalic hraje důležitou roli čas, změny se zkoumají v období deseti a více let. Proto subsystémy, které vznikají, se dají považovat za vyspělé, semiautonomní, sdílející znalosti o konkrétní politice a zároveň se snažíci ji ovlivnit. (Sabatier 2007: 191–192).

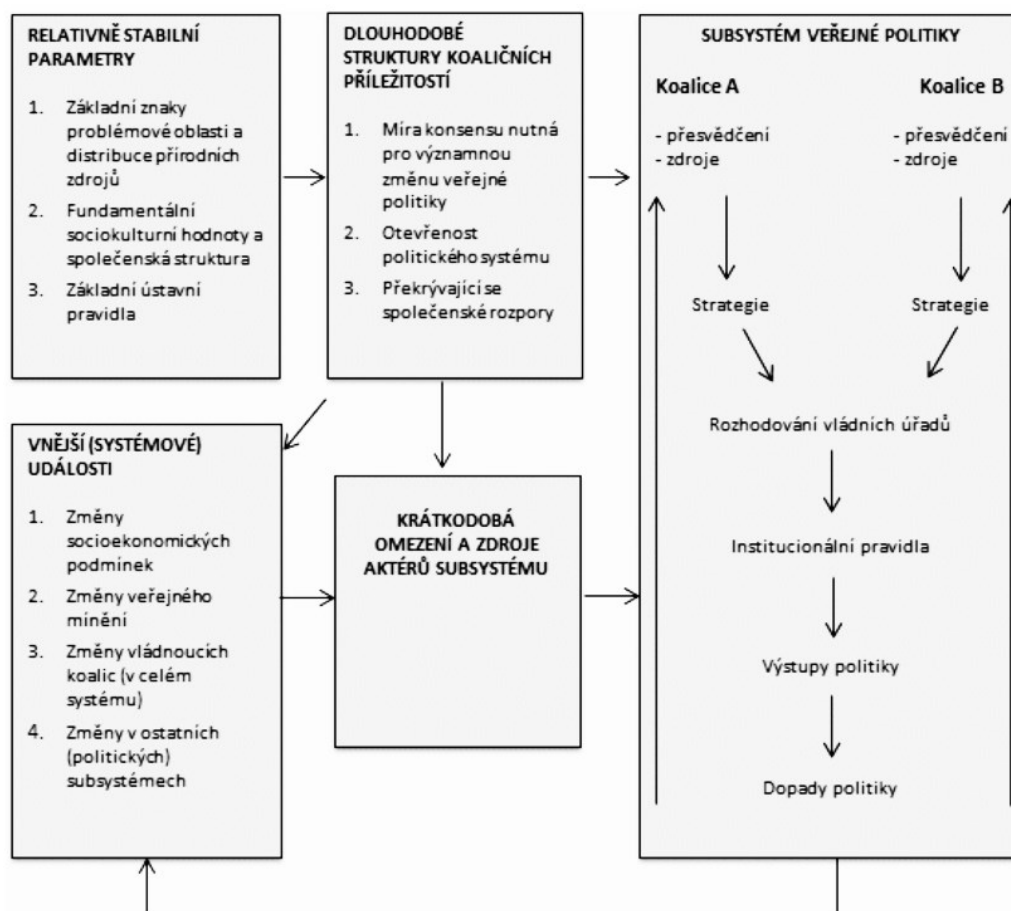
Nejlepším způsobem, jak si poradit s různorodostí aktérů v rámci daného subsystému je sloučit je do tzv. advokačních koalic (mezo-úroveň). Rozhodování uvnitř subsystémů je ovlivněno dalšími faktory. První skupinou jsou tzv. relativně stabilní exogenní faktory, které se mění velmi pomalu, ale mají velký vliv na chování aktérů. Jedná se například o sociokulturní kontext, legislativní prostředí či vlastnosti problému. Druhou skupinou jsou dynamické exogenní faktory, které jsou schopné relativně rychle způsobit změny v politice,

jako například změny koalic ve vládě či parlamentu, činy politických aktérů nebo změna socioekonomických podmínek (Sabatier 2007: 193).

Dle mého názoru je v teorii klíčová mikro-úroveň. Základním kamenem je zde jedinec, individuum. Tento předpoklad vychází ze sociální psychologie, která tvrdí, že člověk není ovlivněn pouze vlastním racionálním uvažování, ale především postoji, hodnotami, morálkou, normami, někdy i altruistickým chováním. Zde ale vyvstává problém, jelikož takto hluboké hodnoty se dají těžko změnit, ovlivnit. Navíc mohou být velmi rozdílné, tedy pokud se liší napříč koalicemi, tak to pouze zvyšuje nedůvěru a vede k tomu, že aktéři vnímají členy jiných koalic jako ty horší, zlejší (Sabatier 2007: 194).

Tedy advokační koalice jsou tvořené jednotlivými aktéry, kteří sledují své vlastní zájmy uvnitř určitého politického subsystému. V následujících podkapitolách jsou podrobně diskutovány základní stavební kameny teorie advokačních koalic. V závěru kapitoly budou diskutovány důvody pro volbu dané teorie, její přednosti, a naopak slabé stránky.

Příloha č. 5: Teorie advokačních koalic (diagram)

Zdroj: Tym dle Sabatier a Weible 2014: 194

2.1.1 Subsystemy

Subsystem lze definovat jako soubor aktérů, kteří se podílejí na řešení konkrétního problému, v daném případě rozvojové pomoci. Subsystem či subsystemy vznikají tak, že jistí aktéři jsou nespokojeni s existujícím řešením problému, které vynalezly předchozí subsystemy. Sabatier (1993) uvádí, že subsystem se vymezuje jak věcně, tak v prostoru. V případě dané práce o problematice rozvojové spolupráce se jedná o prostorové vymezení území Keňské republiky a předmětové vymezení rozvojové spolupráce.

Je třeba podotknout, že se jedná o otevřené struktury, protože v zásadě neexistují žádné hranice, které určují, kdo do systému patří a kdo nikoli. Teorie předpokládá, že každý subsystem obsahuje vždy rozsáhlý počet aktérů. K tomu vychází z předpokladu, že tvorba politiky je složitým procesem, proto by účastníci měli mít svou specializaci v případě, že si chtějí nárokovat podíl na moci. Mezi tyto účastníky patří například zákonodárci, úředníci a zájmové skupiny, ale také média, výzkumníci a experti (Sabatier 2007: 192).

Nové subsystemy mohou vznikat v případě opomíjení určitého politického problému v existujícím subsystemu. Nespokojení aktéři si proto vytvoří nový subsystem, pro nějž je typické větší množství koalic. Dále je podstatné, že teorie předpokládá, že čas pomáhá idejím získat stabilitu a vytrvalost, proto se orientuje na změny v politických procesech v dlouhodobém horizontu nejméně deseti let. Jakmile je subsystem považován za zralý, obsahuje pouze dvě, maximálně tři advokační koalice (ibid.), kterým se budu věnovat v následující podkapitole.

2.1.2 Advokační koalice

Jak v prostředí subsystemu vznikají advokační koalice? Teorie tvrdí, že všichni aktéři v rámci politického procesu usilují o určité aliance s dalšími aktéry. Pokud se jejich jednání v rámci sdílených hodnot v průběhu času vyvíjí nad rámec běžné koordinované činnosti, vytváří se advokační koalice (Sabatier 2007: 196).

Pro dosažení určitého politického cíle jednájí advokační koalice v rámci možností jednotně, a to především proto, že v průběhu času koordinují své aktivity a zdokonalují své strategie (Sabatier 1999: 142). Také proto, že jsou spojené společnými názory, hodnotami, přesvědčeními, kterým se budeme věnovat v následující podkapitole a v rámci této práce mnohem podrobněji.

Co se týká koordinace politických činností, zde lze jednoznačně říci, že všichni političtí aktéři se účastní politických aktivit. Takové politické aktivity mohou vypadat zcela odlišně a zahrnovat strategické využití informací, například zapojení do analytických debat. Dále se můžou aktéři snažit o ovlivnění politických rozhodnutí prostřednictvím lobování. Může se jednat i o soudní spory, protesty a různé formy občanské neposlušnosti. Poměrně novou myšlenkou je, že některé činnosti lze provádět online prostřednictvím sociálních sítí. Může se také jednat o vyjednávání či o zaplacení, najmutí aktéra, korupci, klientelismus. Teorie advokačních koalic rozděluje tyto politické činnosti do dvou širokých kategorií, které se zaměřují na to, do jaké míry jsou politické činnosti koordinovány mezi spojenci v rámci samotné koalice a do jaké míry dochází ke koordinaci činností mezi soupeři v protichůdných koalicích (Weible a kol. 2019: 12).

Koordinace mezi spojenci v rámci jedné koalice může být silná, například když se formálně dohodnou na sdílení informací a zdrojů k ovlivnění vlády, či slabá, pokud je implicitní (Fenger, Klok 2001). Dále se může lišit to, do jaké míry političtí aktéři koordinují své politické činnosti se soupeři v opoziční advokační koalici. Záměr takové koordinace napříč koalicemi často tkví v dosažení oboustranně výhodných výsledků politiky. Pokud je koordinace napříč koalicemi běžná, lze subsystem politiky označit jako kolaborativní (Koebele 2019; Weible a Sabatier 2009). Při neexistenci koordinace napříč koalicemi lze subsystem politiky označit jako kontradiktorní (Weible 2008).

Koalice může být silná nejen díky dobré koordinaci, ale i díky výhodným zdrojům. Zdroje poukazují na možnou kapacitu aktérů v koalici ovlivňovat politické procesy. Zdroje se mohou nacházet na několika úrovních – jednotlivců, organizace, koalice, nebo politického subsystemu (Weible a kol. 2019: 13). Existují různé typologie zdrojů, bezesporu jsou to peníze, ale také podporující veřejnost, stabilní spojenci, přístup k voleným funkcionářům, nebo expertní a technické informace. Některé z těchto zdrojů mohou být důležitější než jiné, v závislosti na problému a politickém systému, nicméně vždy jsou zdrojem moci nebo vlivu (Nohrstedt 2010). Například koalice, jejichž zdrojem je přístupem k mocným vládním činitelům, může koalice přímo měnit politické chování nebo formovat vládní programy. Koalice, která bude mít peníze, informace a podporu veřejnosti může utvářet názory například pomocí analytických debat. Na druhou stranu ty koalice, které nemají dostatečný přístup k penězům nebo informacím, by mohly používat strategické zdroje, například již zmíněnou koordinaci s důležitými koalicemi. Zdroje jsou sice důležité, protože mohou

umožňovat, či naopak omezovat koaliční strategie a aktivity, ale jen proto, že jedna koalice může mít více zdrojů než jiná, neznamena, že zvítězí, jelikož někdy jsou jedny zdroje cennější než jiné, jejich užitečnost se časem mění, také mohou kolísat v průběhu času. Neexistují tedy důkazy, které by ukazovaly, že pokud jedna koalice má více zdrojů než jiná, vždy porazí své soupeře. (Weible a kol. 2019: 13).

2.1.3 Přesvědčení

Jak bylo řečeno v předešlé podkapitole, aktéři mají nějaké sdílené hodnoty neboli přesvědčení. Přesvědčení aktérů a jejich koalic jsou ústředním pojmem dané teorie. Existují tři kategorie přesvědčení. Jednotlivé kategorie jsou seřazeny podle jejich odolnosti vůči změnám od nejodolnějších k nejméně stabilním. První jsou hluboká, normativní přesvědčení (Deep Core Beliefs), která reprezentují hlavní normativy a ontologické axiomy o lidské povaze nebo hodnotách, jakými jsou svoboda, spravedlnost, přesvědčení o tom, co je dobré a co špatné, ale také kde jsou společensky akceptovatelné hranice sociálních potřeb a vyhovujících životních podmínek. Tyto hodnoty se týkají všech oblastí politiky a vytvářejí prostor pro jejich následující konkretizování. Dá se říct, že Deep Core Beliefs obsahuje osobní filozofii jednotlivce (Sabatier 1998: 103).

Veřejně-politická přesvědčení (Policy Core Beliefs) představují základní strategie a politické názory vystihující fundamentální politické postoje v rámci konkrétního subsystému a zahrnují základní politické strategie a taktiky k dosažení základních hodnot (Deep Core Beliefs) v oblasti subsystému. Teorie předpokládá, že tyto hodnoty jsou relativně stabilní a mění se jen v dlouhodobém horizontu anebo kvůli vnějším vlivům, jako jsou například změny vlády, parlamentu nebo velká mediální pozornost, což dopadá i na základní hodnoty, protože v důsledku i ony se mění velmi pomalu. Mluvíme zde o časovém rozpětí deseti a více let. (Sabatier 1998: 110).

Sekundární aspekty (Secondary Aspects) jsou pomocná rozhodnutí při hledání potřebných informací k realizaci politického přesvědčení v rámci subsystému. Také představují úzce definovaný cíl týkající se konkrétních aspektů dané politiky. Ty se ale v časovém horizontu mění mnohem častěji než předchozí přesvědčení, jelikož vycházejí ze zkušeností nabytých z politických procesů. Sabatier (ibid.) říká, že advokační koalice se posouvají směrem k dosažení stále nových a nových politických cílů.

Příloha č. 6: Struktura systému přesvědčení a hodnot (obrázek)

	Základní hodnoty	Veřejně-politické hodnoty	Sekundární aspekty
Definiční znaky	základní normativní a ontologické axiomy	fundamentální politické postoje, slouží pro naplnění klíčových hodnot v rámci subsystému	instrumentální rozhodnutí a vyhledávání informací
Rozsah	napříč subsystémy	napříč jedním subsystémem	v rámci části subsystému
Pravděpodobnost změny	velmi malá, téměř nemožná	malá, ale je zde možnost změny	je možná, jelikož jsou předmětem administrativní a legislativní tvorby politiky
Příklady	základní povahové nastavení člověka, stupeň významnosti pro základní hodnoty jako je svoboda, bezpečnost, moc, vědomosti, zdraví, láska, blahobyt společnosti, vztah k sobě a nejbližšímu okolí, názor na budoucnost aj.	orientace a upřednostňování základních hodnot, identifikace skupin, jejichž blahobyt je nejvíce v sázce, celková závažnost problému, základní příčiny problému, správné nastavení distribuce moci mezi vládou a trhem, správné nastavení distribuce moci mezi úrovněmi vlády.	Závažnost specifických aspektů daného problému ve specifickém místě. Většina rozhodnutí týkající se administrativních pravidel, alokace rozpočtu, interpretace zákonů apod. Informace týkající se dané politiky.

Zdroj: Autorka, vlastní zpracování dle Tym dle Sabatier 1998: 112

Z toho vyplývá, že Deep Core Beliefs (hluboká přesvědčení) jsou mnohem odolnější vůči změnám než sekundární aspekty (Secondary Aspects). Teorie advokačních koalic předpokládá, že právě tato sdílená přesvědčení vytváří potřebné „lepidlo“ subsystému, a tedy i politiky. Nicméně bylo by absurdní předpokládat, že všichni členové advokační koalice mají stejná hluboká přesvědčení. Avšak v závislosti na hierarchii se předpokládá, že většina členů koalice je jednotná v otázkách politického přesvědčení (ibid.).

2.1.4 Hypotézy

Nedílnou součástí teorie advokačních koalic jsou hypotézy. Člení se na několik skupin, dle advokačních koalic, změny politiky a procesu učení (Sabatier 1998).

Hypotézy týkající se advokačních koalic:

1. U zásadních kontroverzí uvnitř subsystému, kde jsou v sázce základní hodnoty, bude složení spojenců a odpůrců z dlouhodobého pohledu (10 a více let) poměrně stabilní.
2. Aktéři uvnitř dané koalice budou vykazovat široký konsensus týkající se veřejně-politických hodnot a menší míru konsensu ohledně jejích sekundárních aspektů.
3. Aktér (nebo koalice) se raději vzdá sekundárních aspektů, než by připustil slabé stránky veřejně-politických hodnot.
4. Účelové skupiny (purposive groups) jsou ve vyjadřování svých přesvědčení a veřejně-politických pozic zdrženlivější než materiální skupiny (material groups).
5. Správní úřady budou obvykle v rámci koalice zastávat spíše umírněné pozice oproti svým spojencům ze zájmových skupin.

Hypotézy týkající se změny politiky:

1. Veřejně-politické hodnoty u vládního programu v konkrétní jurisdikci se významně nezmění, pokud koalice aktérů, která politiku iniciovala a prosadila, zůstane u moci. Pouze s výjimkou situace, kdy změnu inicioval nadřízený orgán.
2. Významné narušení pocházející mimo subsystém, jako jsou například změny v socioekonomických podmínkách, ve veřejném mínění, ve vládnoucí koalici nebo ve výstupech veřejné politiky jiných subsystémů, je nezbytnou, ale ne dostačující příčinou změny vlastností veřejně-politických hodnot vládního programu.

Hypotézy týkající se procesu učení zaměřeného na veřejnou politiku (policy-oriented learning), zejména mezi koalicemi:

1. Proces učení mezi různými koalicemi nejspíše nastane v situaci středně silného konfliktu mezi dvěma koalicemi. K tomu je zapotřebí, aby:
  - a) každá koalice měla technické zdroje umožňující zapojení do takové debaty,

- b) konflikt se odehrával mezi sekundárními aspekty jedné názorové koalice a veřejně-politickými hodnotami jiné koalice, nebo mezi sekundárními aspekty obou těchto koalic.
2. Problémy, kde existují akceptovatelná kvantitativní data a odpovídající teorie jsou vhodnější k procesu učení napříč koalicemi než ty, kde jsou data a teorie kvalitativní, subjektivní a celkově nedostatečné.
  3. Problémy související s vědou jsou pro přenos poznatků napříč různými systémy přesvědčení vhodnější než problémy čistě sociální nebo politické.
  4. Proces učení mezi různými koalicemi nejspíše nastane v situaci, kdy
    - a) existuje fórum, které je dostatečně prestižní, aby přinutilo různě koalice k účasti na něm,
    - b) zde panují profesní normy.
  5. Přestože akumulace technických informací nemusí vést ke změně postoje opoziční koalice, může změnit pohled veřejně-politických zprostředkovatelů, a tím alespoň krátkodobě ovlivnit danou veřejnou politiku.

2.1.5 Volba teorie, její přednosti a slabiny

V roce 2019 vznikla nová studie od autorů: Weible, Ingold, Nohrstedt, Henry a Jenkins-Smith, která si kladla za cíl zdokonalit existující teorie o advokačních koalicích, jelikož kvůli nově vznikajícím studiím vzniklo mnoho nových otázek, na které původní teorie advokačních koalic zcela neodpovídá. Účelem je dle autorů poskytnout koncepční přístup ke zkoumání různorodosti advokačních koalic. Daná studie přináší zajímavé nové poznatky a upřesnění existující teorie, které, jak se ukáže později, pomáhají lépe pochopit problematiku rozvojové spolupráce.

Článek začíná citací hudebníka Boba Dylana, který v roce 1962 poznamenal: „Písně jednoduše existují samy o sobě a čekají, až je někdo objeví. Já jsem je pouze přepsal na papír. Kdybych to neudělal, tak by to udělal někdo jiný.“ Weible a kol. k tomuto citátu přirovnali to, jak analytici přistupují k mnoha našim konceptům a teoriím. Nezávisle na našich pozorováních, většina jevů, které zkoumáme, již ve světě existuje. Úlohou politických badatelů a analytiků je dělat vše, co je v jejich silách, aby tyto jevy popisovali co nejpřesněji v naději, že odhalí postřehy, které jsou, pokud možno, co nejbližší realitě, ve které žijeme.

Již více než tři desetiletí analytici veřejné politiky pozorují a píšou o advokačních koalicích. Jednoduše se koalice dají popsat tak, že jsou mechanismem pro skupiny jednotlivých účastníků politiky, aby agregovali své zdroje a odborné znalosti tak, aby zvýšili svůj vliv při prosazování veřejných politik. I když koalice jsou a vždy byly pro politický proces endemické, ukázalo se, že je obtížné tuto koncepci jasně konceptualizovat a měřit.

Touha objevit a popsat advokační koalice vznikla již v 80. letech díky spolupráci Sabatiera a Jenkins-Smitha (Sabatier 1988; Sabatier a Jenkins-Smith 1993). Uvědomili si totiž, že dynamika objevená v politických procesech, zejména v těch vysoce a trvale konfliktních, byla utvářena tím, že jednotlivci (ať už vládní nebo mimovládní) koordinovali své úsilí úmyslně nebo neúmyslně směrem ke sdíleným politickým výsledkům. Postupem času začalo velké množství sociálních vědců zkoumat advokační koalice. Nyní existuje několik stovek případových studií, které testují teorii advokačních koalic (Weible a kol. 2019: 2).

Weible a kol. (2019: 4) na jednu stranu říkají, že existence koalic je z větší části nesporná, na druhou stranu se vědci přesto stále neshodují na tom, jak je definovat. Existence advokačních koalic je sice dle nich dostatečně dobře zdokumentována pomocí kvalitních dat, aby byla široce přijata, nicméně různé studie si mohou až protirečit. Některé studie ukázaly, že političtí aktéři hlásí určitou formu koordinace činností s podobně smýšlejícími aktéry, aby společně mohli prosadit či ovlivnit nějakou veřejnou politiku. Naproti tomu jiné studie ukazují, že aktéři sdílející stejná přesvědčení se nemusí nutně účastnit společných jednání a vzájemně se shodovat. Diskutuje se také o tom, že existuje velmi málo podmínek charakterizujících advokační koalice. Například advokační koalice jsou něco jiného než organizace či instituce tak, jak je známe, ale jsou to spíše různé typy „organizací“, které používají interakce a strategie k dosažení určitého cíle. Tedy parlamentní nebo vládní koalice zjevně nejsou advokační koalice. Ale parlamentní aktéři a vládní činitelé mohou být zároveň součástí advokační koalice. Výzkum tedy poukazuje na důležitý kompromis: vzhledem k omezení teorie jsou hodnoty (beliefs) obvykle jediným ukazatelem existujících advokačních koalic.

Dále se ukázalo, že je obtížné ověřit předpoklad, že advokační koalice mohou existovat téměř v jakémkoli politickém systému. Dle mého názoru se jedná o velmi důležité zjištění a souvisí s cílem dané diplomové práce. Tento předpoklad poskytuje základ pro zobrazení teorie advokačních koalic jako rámce s rozsáhlou použitelností, který poskytuje

předpoklady, které lze zkoumat v různých oblastech politiky, na různých úrovních a v různých zemích. Tuto myšlenku podpořili Sabatier a Weible (2007), kteří navrhli, aby se složení a způsob fungování koalic lišily vzhledem ke specifické povaze dané země. Argumentem bylo, že míra konsensu potřebná pro zásadní změnu politiky a otevřenost politického systému by formovaly koalice a měly vliv na jejich ochotu hledat kompromisy a sdílet informace s odpůrci. Přestože rozdíly ve složení a chování koalic napříč zeměmi jsou zřejmé, souvislost s atributy politických systémů nebyla dosud řádně zkoumána. Jedním pravděpodobným důvodem je to, že vědci se primárně nezajímali o to, jak koalice souvisí s okolním prostředím. Místo toho bylo v mnoha případech hlavním cílem pochopit chování a dopady advokačních koalic. Další pravděpodobný důvod je spojen s náročností provádění komparativních výzkumů za účelem prozkoumání advokačních koalic v různých politických systémech. Autoři říkají, že rozdíly ve formování advokačních koalic, na které mají vliv rozdíly politických systémů, jsou velmi důležitým tématem pro budoucí studie (ibid.).

Jednou z výzev původní definice advokačních koalic je, že z toho vyplývají nezbytné podmínky pro jejich existenci. Například Goertz (2006) říká, že je nezbytné, aby základní koncept „advokačních koalic“ zahrnoval několik atributů, které musí advokační koalice mít všechny naraz. Jinými slovy, koalici považujeme za ideální, obsahuje-li všechny potřebné atributy, tedy že političtí aktéři sdílejí své hodnoty, koordinují své chování a postupují tak v průběhu času. Následně ale vyvstává otázka, co se stane, když některé (nebo všechny) atributy koalici chybí.

Weible a kol. popisují 5 základních atributů ideální advokační koalice a rovněž ukazují, co se stane, když některé z nich chybí nebo se chovají jinak, jaké výzvy to přináší. Mezi tyto atributy jsou zahrnuty aktéři, systém přesvědčení, koordinace činností, zdroje a stabilita. Atribut zdrojů je zde poměrně nový, představili ho v roce 2007 Sabatier a Weible, a přináší do teorie advokačních koalic důležitý koncept vlivu neboli moci, který je nezbytný pro formulaci dvou důležitých podtypů: dominantní a menšinové koalice (Weible a kol. 2019: 6).

Co se týká politických aktérů, zde Weible a kol. (2019: 8) upozorňují na to, že koncept aktéra politiky zcela přesahuje železný trojúhelník tak, jak jej známe. Političtí aktéři mohou být například v centru rozhodování, jako vládní úředník, který má pravomoc přijímat politické rozhodnutí nebo vedoucí zájmové skupiny ve vládní radě, nebo mohou být na okraji rozhodování, jako univerzitní vědec, který příležitostně publikuje články na relevantní

témata, ale který zároveň stále utváří chápání relevantních problémů nebo navrhuje možná řešení. V některých případech můžeme vidět stovky, ne-li tisíce politických aktérů, zatímco v jiných případech jich bude jen velmi málo.

Největší výzvy ale před výzkumníky vyvstávají v rámci systému přesvědčení a hodnot. První výzva se týká role zájmů v rámci teorie advokačních koalic, kterou se zabývala i Schlager (1995). Konkrétně se jedná o to, že by hospodářské a politické zájmy měly být prozkoumány, pokud se předpokládá, že jsou pro danou studii důležité. Nicméně chybou by bylo a priori bez empirických důkazů předpokládat, že každý aktér je motivován především vlastním zájmem (Weible a kol. 2019: 10).

Zájmy lze studovat v rámci teorie advokačních koalic dvěma hlavními způsoby. Jedním ze způsobů je začlenit zájmy jako součást systému přesvědčení a hodnot (pravděpodobně jako veřejně-politická přesvědčení). To znamená, že skupiny se mohou spojit do politické koalice kvůli vlastním ekonomickým zájmům. Druhým způsobem je naopak koncepčně oddělit vlastní zájem od přesvědčení tak, aby se jednalo o základní hodnoty, a veřejně-politická a sekundární přesvědčení nastavit tak, aby uspokojovala vlastní ekonomické nebo politické zájmy (Sabatier a Jenkins-Smith 1993: 225).

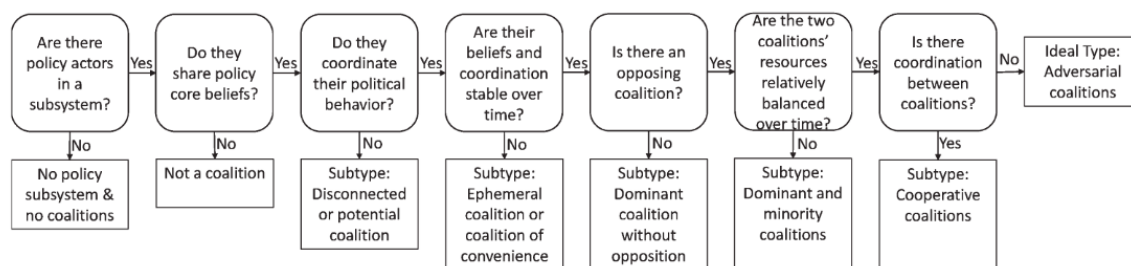
Další výzva se týká měření celého systému přesvědčení a hodnot a jednotlivých úrovní, o nichž zároveň teorie uvádí několik klíčových argumentů. Například se předpokládá, že veřejně-politické hodnoty budou stabilnější než sekundární aspekty a očekává se, že veřejně-politické hodnoty budou „lepidlem“ koalic (Sabatier 1998). Problém může vzniknout, když se to zobecní na všechny aktéry, například na úředníky, zájmové skupiny nebo experty a konzultanty, kteří současně pracují ve více politických subsystémech. V této situaci mohou být jejich veřejně-politické hodnoty náchylnější ke změně více, než se očekávalo, vzhledem ke kognitivní vzdálenosti jejich základních hodnot od subsystému politiky. Dalším důvodem, proč by zevšeobecňování systému hodnot a přesvědčení pro všechny aktivní aktéry v tomto subsystému mohlo být problematické, je to, že političtí aktéři se liší v rozsahu svých hodnot. Například aktéři, kteří pracují ve více politických subsystémech, mohou mít extrémně silné základní hodnoty, které jim pomáhají přizpůsobit se různým situacím napříč různými politickými subsystémy. Naproti tomu aktéři specializující se pouze na jeden subsystém politiky mohou mít relativně „plochou“ strukturu systému přesvědčení, kde rozdíly mezi jednotlivými úrovněmi jsou velmi nevýrazné. Weible a kol. (2019: 11) navrhuji

nejdříve empiricky zjistit obsah a strukturu systémů přesvědčení a hodnot a prozkoumat obě tyto možnosti.

Poslední výzvou je kombinovat to, co víme o základních hodnotách, spolu s kulturní teorií. Ripberger a kol. (2014) a Jenkins-Smith a kol. (2014) se právě snažili o toto propojení. Pomocí kulturní teorie rozdělují základní hodnoty do dvou dimenzí. První říká, že vnější pravidla ovlivňují myšlenky a chování jednotlivců. Druhá říká, že identita a hodnoty jednotlivců jsou utvářeny a omezovány jinými členy sociální skupiny. V závislosti na cíli výzkumného pracovníka může být nejlepší volbou použití kulturní teorie, která pomůže lépe popsat základní hodnoty. Někteří vědci však mohou raději měřit základní hodnoty dle tradičnější levo-pravé ideologie, nebo se dokonce rozhodnout, že základní hodnoty měřit nebudou (Weible a kol. 2019: 11-12).

Co rovněž může být podceňováno, je čas. Všechny subsystemy, advokační koalice a aktéři v průběhu času zažívají jak stabilitu, tak i změny. Atribut stability je důležitý, protože zdůrazňuje význam času pro pochopení celé teorie advokačních koalic. Čas a stabilita můžou totiž dle Weibla (2019: 14) ovlivňovat jak rozličné výkyvy a přerozdělování zdrojů, tak i systém přesvědčení a hodnot, koordinaci koalic nebo tendenci aktérů se učit. Ideální typ advokační koalice tedy vypadá tak, že aktéři sdílejí navzájem svá přesvědčení, koordinují své činnosti se spojenci a proti odpůrcům, využívají své zdroje, a to vše probíhá v delším časovém období. Nicméně Weible a kol. dále rozvádí svou myšlenku a říkají, že existence advokačních koalic je možná i když nějaké atributy chybí. Minimální požadavek je pouze existence aktérů a politické jádro, viz graf níže.

Příloha č. 7: Ideální typ koalice a jeho subtypy (obrázek)

Zdroj: Weible a kol. 2019: 15

Jak jsem se snažila ukázat v této kapitole, pojetí advokačních koalic se může měnit, koalice ne vždy musí disponovat všemi atributy. Weible a kol. říkají, že

nemůžeme (a pravděpodobně bychom ani neměli) očekávat, že budeme používat stejná měřítka nebo měřit všechny koalice stejně po celou dobu.

Důvodem, proč jsem se rozhodla pro implementaci teorie advokačních koalic je ten, že v politickém subsystému hrají hlavní roli aktéři, kteří přetvářejí své hodnoty do konkrétních politických rozhodnutí. Teorie tedy empiricky ověřuje a identifikuje systém přesvědčení a hodnot, a tím se snaží vysvětlit, jak se aktéři chovají. Dovoluji si predikovat, že hodnoty a přesvědčení jsou hybnou silou neziskových organizací, které se věnují rozvojové spolupráci. Zároveň, jak jsem ukázala v dané kapitole, koalice ne vždy musí odpovídat ideálnímu typu. Předpokládám, že právě v rámci rozvojové spolupráce budou advokační koalice vypadat netypicky. V následující kapitole se zaměřím na jednu z důležitých hodnot rozvojové spolupráce, a to na koncept partnerství.

2.2 Koncept partnerství v rozvojové spolupráci

Rozvojová spolupráce vznikla v souvislosti se studenou válkou, procesem dekolonizace a pokračující povahou globalizace. V posledních 50 letech došlo k záměrnému posunu v jazyce rozvojové spolupráce, který nyní zahrnuje pojmy jako „účast“, „posílení postavení“, „snižování chudoby“ (Cornwall a Brock 2006 in Bailey 2011) a nedávno vznikl i pojem „partnerství“ (Crawford 2010 in Bailey 2011). V celé řadě politických dokumentů o rozvojové spolupráci se rozšířilo používání pojmu partnerství (Partnership). V této kapitole se budeme věnovat významu konceptu partnerství v rozvojové spolupráci.

O účinnosti rozvojové spolupráce je v současné době široce diskutováno v kontextu Rozvojových cílů tisíciletí (MDG) OSN. Rozvojová spolupráce začala být kritizována, a to jak z hlediska její vhodnosti (Moyo, 2010 in Bailey 2011), tak i kvůli selhání při řešení některých globálních výzev, které mají dopad na chudší národy (Lister 2000 in Bailey 2011).

Skage (1996) popisuje partnerství jako závazek pracovat společně. Jedná se o vztah, který sestává ze sdílených a kompatibilních cílů a rozdělení specifických rolí a odpovědností mezi účastníky. Partnerství znamená spolupracovat nebo jednat společně. Ve veřejné politice to může být definováno jako spolupráce mezi lidmi nebo organizacemi ve veřejném nebo soukromém sektoru pro vzájemný prospěch (McQuaid 2000).

Rovněž se předpokládá, že partnerství zahrnuje všechny fáze, jak tvorbu strategie, tak i práci na projektech, ačkoli každý účastník nemusí být rovnoměrně zapojen do všech fází. Waddell a Brown (1997) popisují partnerství jako širokou škálu mezioborových spoluprací, kde jsou

informace a zdroje sdíleny a vyměňovány mezi účastníky za účelem dosažení takových výsledků, jakých by jednotlivci nemohli dosáhnout sami. Tedy každý partner se zavazuje, že bude usilovat o vzájemný prospěch. Zde je důležité poznamenat, že partnerství je třeba rozvíjet nejen mezi heterogenními institucemi či sektory, ale také mezi homogenními (Balcha 2015: 61).

Podle Balchy (2015: 23) předpoklad, že partnerství je efektivnější než individuální úsilí, je třeba ověřit, ačkoli hodnocení partnerství je obtížné z několika hledisek, a to například kvůli delší době potřebné k dosažení výsledku, prostředí partnerství aj. (Boydell: 2007). Partnerství navíc závisí na vysoké úrovni odhodlání, vzájemné důvěry, společných cílů a stejného vlastnictví, proto musí existovat mechanismus pro měření účinnosti partnerství. Pokud člověk nemůže jasně měřit výkony různých druhů partnerství, je obtížné mluvit o výhodách partnerství (Balcha 2015: 25). Úspěšné partnerství může přinést řadu výhod, lidé prostřednictvím partnerství navazují nová spojení, vytvářejí vztahy s budoucími partnery a připojují se k sítím dalších partnerů. Jak se partnerství vyvíjí, lidé se začínají učit od sebe navzájem. V důsledku toho se partneři mohou začít chovat jinak, rozvíjet projekty a programy, zlepšovat služby a posilovat komunitní infrastrukturu (Boydell et al. 2007).

Podle Trubowitz a Longa (1997) mohou být partnerství ovlivňována takovými problémy, jako jsou institucionální rozdíly, změny ve vedení, rozdílné hodnoty a postupy, nesjednocené názory při řešení problémů, nerealistická očekávání a mylné představy, špatné komunikační dovednosti, a nakonec vnější směrnice nebo dohody, které mohou negativně ovlivnit nebo omezovat spolupráci.

Partnerství hraje důležitou úlohu v práci nevládních neziskových organizací, obzvlášť v oblasti rozvojové spolupráce. Rozvojovým nevládním neziskovým organizacím se budu věnovat více v následující kapitole.

2.3 Rozvojové a humanitární nevládní neziskové organizace

Předchozí kapitola se věnovala významu konceptu partnerství v rozvojové spolupráci. Co se ale dá považovat za rozvojovou spolupráci a jak se liší od humanitární pomoci? Na začátek je nutno zdůraznit, že daná práce se nevěnuje oficiální rozvojové spolupráci, kterou poskytují vlády jednotlivých států, nýbrž rozvojovým nevládním neziskovým organizacím. Rovněž se práce nevěnuje humanitární pomoci, ale pouze rozvojové spolupráci. Asociace

pro mezinárodní otázky (2011: 2) popisuje rozdíl takto: „Humanitární pomoc je okamžitou pomocí reagující na akutní krizi – například dodávka potravin do oblastí ohrožených hladomorem. Bývá jednorázová a vztahuje se k obtížně předpověditelným mimořádným událostem. Rozvojová spolupráce je oproti tomu koncipovaná jako dlouhodobá a jejím cílem je zlepšení sociálních a ekonomických podmínek. Příkladem mohou být například vzdělávací projekty.“ Oficiální rozvojovou pomocí se rozumí jakýkoliv tok kapitálu či veřejných financí do jiných zemí, který nemá z pohledu dárce komerční určení, a v případě půjček jde o kapitál poskytovaný za zvýhodněných podmínek (ibid.). Dále například nezisková organizace Člověk v tísni (2005) definuje humanitární pomoc jako rychlou intervenci s cílem zachránit lidské životy, zmírnit útrapy a pomoci obětem katastrof opět se postavit na vlastní nohy. Na druhou stranu rozvojová spolupráce je dlouhodobá snaha pomoci lidem v jejich úsilí vymanit se z chudoby a dále se rozvíjet.

Na rozdíl od humanitární pomoci, která reaguje na okamžitou potřebu (např. po přírodních katastrofách, ve válce aj.), má rozvojová spolupráce řešit problémy rozvojových zemí dlouhodobě. Jedná se jak o podporu finanční a materiální (např. stavba škol, nemocnic), tak i předávání know-how (např. vzdělávání učitelů, školení porodních asistentek i zaměstnanců státní správy). Oproti dříve užívanému termínu rozvojová pomoc je dnes preferováno spojení rozvojová spolupráce, což má zdůraznit partnerství mezi zemí poskytovatele a příjemce při plánování i realizaci projektů, což souvisí i s konceptem partnerství popsaným výše. Horký (Dušková et al. 2011: 266) označuje rozvojovou spolupráci jako „vnější zásah do rozvojových zemí za účelem pozitivní společenské změny, nejčastěji snížení chudoby.“

Asociace pro mezinárodní otázky (2011) jako důvod pro rozvojovou spolupráci uvádí, že ve vyspělých zemích žije pouze pětina obyvatel planety, ale přesto spotřebovávají více jak 80 % zdrojů, naopak většina nejchudších obyvatel využívá pouze 1,4 %. Upozorňuje na to, že takové výrazné rozdíly představují kromě morálních výzev i bezpečnostní rizika. Proto říká, že oficiální rozvojová pomoc (či spolupráce) je jedním z nejdůležitějších nástrojů pro předcházení světové nestabilitě, konfliktům a extrémní chudobě.

V České republice se rozvojové spolupráci věnuje FoRS – České fórum pro rozvojovou spolupráci, které je platformou českých nevládních neziskových organizací, které se zabývají rozvojovou spoluprací, rozvojovým vzděláváním a humanitární pomocí. Jak uvádí Exnerová: „Neziskové organizace, které působí v oblasti České rozvojové pomoci a spolupráce, tvoří sice jen malou část z celkového počtu 58 000 českých nevládních

neziskových organizací; jejich podíl na šíření dobrého jména České republiky je nezanedbatelný a jsou ve stále větší míře pozitivně přijímány občany i státem.“ (2005: 185)

Pro účely této práce považuji za důležité ukotvit pojem „nevládní nezisková organizace“. Například Frič (1998: 5) uvádí, že neziskové organizace jsou dodavatelé řady služeb pro cílové skupiny, komunity, nebo společnost jako celek. Reagují na nedostatky v systému služeb zabezpečovaných státní správou, tedy na nedostatky různých veřejných politik. Neziskové organizace mezi lidmi také posilují pocity solidarity, důvěry a reciprocity, pomáhají budovat sociální kapitál, na čemž závisí fungování demokracie. Neziskové organizace vyplňují prostor mezi občanem a státem a umožňují občanům zapojit se do veřejných politik a poskytují občanům možnost účastnit se problémů, které se dotýkají občanských zájmů.

Co se týká ukotvení v české legislativě subjekty organizované občanské společnosti, jako například občanská sdružení, nadace, obecně prospěšné společnosti a církve, jsou předmětem zájmu poradního orgánu vlády – tedy Rady vlády pro nestátní neziskové organizace, která přispívá ke zlepšování legislativních i ekonomických podmínek pro činnost organizované občanské společnosti. Vedle jednotlivých subjektů organizované občanské společnosti se objevily zastřešující organizace a informační centra, jako Neziskovky.cz nebo Informační a servisní centrum pro neziskové organizace. (Skovajsa 2010: 24).

Již Skovajsa zmíněný portál Neziskovky.cz, který se opírá o nový Občanský zákoník, říká, že neziskové organizace jsou takové organizace, které nevytvářejí žádný zisk k přerozdělení mezi své vlastníky, správce nebo zakladatele. Zisk sice mohou vytvořit, ale musí ho zase vložit zpět do rozvoje organizace a plnění jejího poslání. Dále uvádí následující typy neziskových organizací, které aktuálně existují v České republice:

- spolky
- obecně prospěšné společnosti
- ústavy
- nadace
- nadační fondy
- evidované právnické osoby

Příloha č. 8: Nejpoužívanější označení pro organizace občanské společnosti (obrázek)

V zahraničí a v ČR se používá celá řada termínů pro různé subjekty organizované občanské společnosti. Některé označují pouze specifické formy těchto organizací, jiné z různých hledisek pojmenovávají celý sektor.

Označení pro typ organizace	Český název	Zkratka	Anglický název	Zkratka
všechny typy organizací	organizace občanské společnosti	OOS	civil society organizations	CSOs
	občanské organizace		civic organizations	COs
	neziskové organizace	NO	nonprofit organizations, nonprofits	NPOs
	[organizace nezaměřené na zisk]*		not-for-profit organizations	
	nevládní organizace	NVO	non-governmental organizations	NGOs
	nestátní organizace		non-governmental organizations	NGOs
specifické typy organizací	nestátní neziskové organizace	NNO	nonprofit non-governmental organizations	
	organizace sociálních hnutí	OSH	social movement organizations	SMOs

Zdroj: Skovajsa 2010: 36

Jak je vidět na obrázku výše, existuje mnoho variant pojmenování organizací občanské společnosti. V této práci je použit pojem „nevládní nezisková organizace“.

Salamon (1992: 128) avšak upozorňuje na to, že zde chybí jasný popis toho, čím tzv. „třetí sektor“ je a čím není. Tato jasnější definice neziskového sektoru je dle jeho názoru naléhavě nutná a měla by být zřejmá pro všechny. Používá se mnoho takových pojmů jako „neziskový sektor“, „charitativní sektor“, „nezávislý sektor“, „dobrovolný sektor“, „nevládní/nestátní neziskové organizace (NNO)“ a mnoho dalších. Jak však sám autor (ibid.) zdůrazňuje, každý z těchto termínů definuje jeden aspekt, ale přehlíží ostatní. Například název „charitativní sektor“ zdůrazňuje podporu, kterou organizace získávají ze soukromých charitativních darů. Soukromé charitativní příspěvky však nepředstavují jediný nebo dokonce hlavní zdroj jejich příjmů.

Název „nezávislý sektor“ zdůrazňuje důležitou roli, kterou tyto organizace zastávají mimo stát a soukromý sektor. Tyto organizace však zdaleka nejsou nezávislé. Z finančního hlediska jsou naopak silně závislé na vládním i soukromém podnikání. Dále dobrovolný sektor zdůrazňuje významný přínos, jakým dobrovolníci přispívají k řízení a fungování

organizací. Nicméně značnou část činnosti organizací v tomto sektoru v mnoha zemích nevykonávají dobrovolníci, ale placení zaměstnanci.

Ani neziskový sektor, pojem, který používáme nejčastěji a používá ho i Salamon (ibid.), není bez problémů. Tento termín zdůrazňuje skutečnost, že tyto organizace neslouží primárně k vytváření zisku pro své vlastníky. Přesto ale tyto organizace někdy vydělávají, tedy generují více příjmů, než kolik utratí za daný rok. Definování pojmu neziskový sektor komplikuje celá řada zásadních rozdílů, které charakterizují tuto oblast v různých společnostech. Veškeré tyto neziskové organizace charakterizuje 5 základních rysů: institucionalizovanost, soukromá povaha, neziskovost, autonomnost a dobrovolnost (Salamon, 1996). Institucionalizovanost znamená, že jsou alespoň částečně formálně institucionalizované, tedy naopak neformální, dočasná shromáždění osob nejsou považována za neziskové organizace. Dále mají soukromou povahu, jsou oddělené od státní správy. Neziskové organizace, jak již bylo zmíněno dříve, nerozdělují zisk, nejedná se tedy o soukromý sektor, ani o podnikání. Dalším rysem je, že jsou schopny řídit svou vlastní činnost, tedy jsou samosprávné, autonomní, mají svá vlastní pravidla a strukturu organizace. Posledním rysem je bezesporu dobrovolnost, která může znamenat dobrovolné příspěvky, nebo to, že mnoho pracovníků organizace jsou dobrovolníci.

Podle mezinárodní klasifikace neziskových organizací ICNPO (The International Classification of Non-profit Organizations) se nevládní neziskové organizace člení na 12 skupin (Salamon 1996: 7). Jsou to:

1. skupina: kultura a rekreace.
2. skupina: vzdělávání, věda a výzkum.
3. skupina: zdraví.
4. skupina: sociální služby.
5. skupina: životní prostředí.
6. skupina: bydlení a rozvoj.
7. skupina: právo a politika.
8. skupina: filantropie a propagace dobrovolnictví.
9. skupina: mezinárodní organizace.
10. skupina: náboženství.
11. skupina: obchodní a profesní sdružení, odbory.
12. skupina: neklasifikováno.

Navzdory rozdílným definicím mají nevládní neziskové organizace působící v oblasti rozvojové spolupráce jednoho společného jmenovatele: jejich hlavní účel spočívá v tom, že chudým skupinám obyvatel umožní dosáhnout jejich základních potřeb, jako je jídlo, čistá voda, bydlení, oblečení, vzdělání, zdravotní péče, ale také takových práv, jako je respektování lidské důstojnosti a lidských práv, ochrana životního prostředí, politická participace či kulturní identita, na vyšší úrovni, než tomu bylo dříve. V ideálním případě mají tyto organizace pomoci jejich příjemcům vyřešit ekonomické, sociální a politické problémy samostatně, a to budováním vlastní solidarity, a zlepšit životní podmínky příjemců pomoci. To znamená překonání každodenních problémů jako je nedostatečná výživa a zdravotní péče nebo nedostatek pracovních příležitostí. Proto je hlavní důraz kladen na hospodářské a sociální činnosti, jako je vzdělávání, zakládání farem, nebo zřízení základních zdravotnických služeb. Smyslem je, aby se tím vydláždila cesta dlouhodobého procesu vlastního rozvoje a demokratizace společnosti (Wegner 1993: 287-288).

Nevládní neziskové organizace zaměřené na rozvojovou spolupráci se staly hlavními poskytovateli služeb v zemích, kde vláda není schopna plnit svou tradiční roli (Ulleberg 2009: 8). V posledních dvou desetiletích došlo k výraznému rozšíření nevládních organizací, které se věnují rozvojové spolupráci. Hlavním důvodem bylo přesvědčení odborníků i široké veřejnosti, že nevládní organizace mají oproti státnímu sektoru řadu výhod, pokud jde o účinnost pomoci (Wegnera 1993: 285).

Nicméně následně autoři dochází k závěru, že tyto organizace nejsou v praxi často tak efektivní, jak tvrdí teorie. Na jednu stranu mohou být velmi účinné v poskytování pomoci, na druhou stranu je nutné společnost varovat před jejich idealizací a nadhodnocováním jejich schopností. Existuje zde řada problémů, jako je administrativní neefektivita, byrokratické tendence, problematika financování či odmítání evaluace (1993: 289-292).

Tedy, práce rozvojové nevládní neziskové organizace se dá definovat jako spolupráce mezi poskytovatelem a příjemcem, což jsou právě rozvojové země, či třetí země, kterým se budu podrobněji věnovat v následující kapitole.

2.3.1 Třetí země či rozvojové země

Mezinárodní právo definuje třetí země jako státy, kterých se týkají ustanovení mezinárodních smluv mezi státy, ale tyto země přesto nejsou účastníky dané smlouvy. Podle

Ministerstva vnitra České republiky¹ je občanem třetí země občan státu, který není členem Evropské unie a není zároveň občanem Islandu, Lichtenštejnska, Norska a Švýcarska. Členské státy Evropské unie jsou Belgie, Bulharsko, Česká republika, Dánsko, Estonsko, Finsko, Francie, Chorvatsko, Irsko, Itálie, Lucembursko, Kypr, Litva, Lotyšsko, Maďarsko, Malta, Německo, Nizozemsko, Portugalsko, Polsko, Rakousko, Rumunsko, Řecko, Spojené království Velké Británie a Severního Irska, Slovensko, Slovinsko, Španělsko a Švédsko.

Jako rozvojové země jsou v dnešním světě označovány nejméně rozvinuté státy světa. Tento termín se rozšířil zejména po roce 1964, kdy byl použit na prvním zasedání Konference OSN pro obchod a rozvoj (Kunešová, Cihelková 2006: 249). V období kolonialismu byly mnohé kolonie označovány jako „zaostalé země“. Tento termín ale představiteli těchto zemí nebyl přijat a odmítly ho poté, co získaly politickou nezávislost. Nicméně se dle některých autorů nejedná o zcela přesný název, a to zejména ze dvou důvodů – rozvoj je charakteristický i pro země rozvinuté, dále mnoho států, které jsou tímto termínem označovány, se ve skutečnosti nerozvíjejí, ale dlouhodobě stagnují, např. státy subsaharské Afriky (Studecký 2011: 40).

Asi nejčastěji v kontextu rozvojových zemí hovoříme o africkém kontinentu, kde leží velké množství nejméně rozvinutých zemí z celého světa. V dané diplomové práci se budu věnovat právě Africkému kontinentu a Keni. Vnímání Afričanů a Afriky je spojeno s velkým množstvím negativních předsudků, například Said ve své knize *Orientalismus* uvádí nadřazený a panovačný názor mnoha autorů na Afričany. Cituje jiného autora Davida Gordona, kdy ve své knize *Sebeurčení a dějiny ve třetím světě* požaduje po Arabech, Afričanech a Asiitech, aby „dozráli“ čehož lze podle něj dosáhnout pouze převzetím západní objektivitu (Said, 2008: 336). Mezi další popisy patří charakteristika chování a uvažování Afričanů: „černý, flegmatický, laxní“ (Said 2008:140) a „jeho uvažování odpovídá tomu nejhladovějšímu popisu (...), logické uvažování jejich potomků je mimořádně zaostalé“ (Said 2008: 51).

2.3.2 Keňská republika, problematika vzdělání a fenomén sponzorství dětí

Keňská republika se nachází ve východní Africe při pobřeží Indického oceánu. Keňa se potýká s problémy HIV, malárie a dalších nemocí, vysoké nezaměstnanosti, dětské úmrtnosti, vysokého počtu sirotků, násilí na ženách aj. Průměrný věk v největším slumu Kibera je 35 let, podle další statistiky každé třetí dítě umírá do pěti let po narození. Smetánka

---

¹ Viz webové stránky Ministerstva vnitra České republiky, dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/obcane-tretich-zemi.aspx>

(2007) popisuje své zážitky z Keni takto: „Sociální systém v Keni téměř neexistuje, proto nezbyvá dětem po smrti vlastních rodičů nic jiného než žebrať nebo se přehrabovat v odpadcích. (...) Sirotci postávají bosí a špinaví kolem cest, natahují ruce ke kolemjdoucím a žebrají třeba jen o hrst hrášku, aby zahnali bolest z hladu. Většina z nich překrývá hlad vdechováním lepidlových výparů. Před třemi roky při mé první návštěvě Kibery jsem se ptal místních lidí: Proč máte tolik dětí, když se o ně v budoucnu nebudete schopni postarat? (...) Vždy jsem se dočkal odpovědi: Bůh má rád děti. Snažil jsem se oponovat: Ale když se vám z dvanácti dětí dožije dospělosti polovina? Dostal jsem lakonickou odpověď: No tak si uděláme nové! V Keni neexistuje důchodový systém. Na každého z rodičů připadají zhruba dvě až tři děti, které jsou schopny je ve stáří uživit. (...) Velká nezaměstnanost a absence sociálního systému daly v minulosti vzniknout malým osadám, které se rozrostly do dnešních gigantických slumů obklopujících celé Nairobi.“

Vzdělání je velkým problémem. Keňské školství se skládá z mateřské školy (3 roky), základní (8 let), učiliště a střední školy (4 roky), vyšší odborné školy a univerzity (4-6 let). Základní školy navštěvuje 85 % dětí (většina velmi nepravidelně), střední školy 24 % a pouze 2 % obyvatel chodí na vysokou školu. Základní vzdělání je v Keni oficiálně zdarma, nicméně každé dítě musí mít uniformu, knihy, pastelky, sešity ad., které si rodiny nemůžou dovolit pořídit a dítě tak školu nemůže navštěvovat. Střední školy stojí v přepočtu 10–20 tisíc Kč ročně, vysoké školství mnohonásobně výše, zpoplatněné jsou veškeré zkoušky, pomůcky aj.

Velkým problémem jsou fyzické tresty, přísné hodnocení, nedostatek učitelů a celkově katastrofický stav škol. „Sedí se v nich na hliněné podlaze nebo na kusech prken, katedru tvoří vyviklaný stůl s židlí bez opěradla, tabule je sbitá z několika prken, která se po počmárání hned vyměňují, popisy zvířat visí na jutových pytlích. Učitelem je většinou rodič některého ze školáků nebo dobrovolník. S naší představou jejich výuka nemá mnoho společného, ale děti hltají každé učitelovo slovo, jako by věděly, že vzdělání je jediná cesta ze světa, kde nejsou peníze na jídlo, natož ještě na školní uniformu.“ (Smetánka 2007).

Keňská iniciativa Uwezo, což znamená ve svahilštině schopnost, popsala hlavní problémy vzdělávání dětí v Keni (2014). Upozornila například na to, že asi 15 % studentů denně chybí ve škole, v některých okresech je tato absence mnohem vyšší v důsledku zvýšené míry chudoby, dále na vysokou míru korupce či nízkou gramotnost dětí.

Proto vznikají projekty sponzorství dětí, kdy cílem je umožnit dětem z rozvojových zemí absolvování školní docházky, čímž se dítěti může poskytnout šance na získání lepšího zaměstnání a možnost ovlivnit jeho osud. Sponzorování dětí je součástí rozvojové spolupráce, nejedná se o humanitární pomoc, jelikož projekty sponzorování dětí zohledňují dlouhodobé cíle pro rozvoj komunit, a nikoliv krátkodobé úlevy pro lidi v krizových situacích (Matějů 2009: 37). V České republice se používá pojem „adopce na dálku“.

Sponzorem či „adoptivním rodičem“ může být jak jednotlivec, tak rodina, skupina lidí či firma. V rámci projektu dlouhodobě finančně podporuje konkrétní dítě za cílem získání vzdělání. „Adoptivní rodič“ a „adoptivní dítě“ spolu zpravidla naváží bližší vztah, sdílí dopisy, dítě má povinnost dodávat svá vysvědčení, dopisy a fotografie třikrát ročně (každý trimestr). Projekt ale nese i negativní následky jako finanční nákladnost, vytváření závislosti na podpoře, nerovný přístup k potřebným, který může způsobit problémy v komunitě. Dalším problémem jsou osobní ambice dárců, kteří očekávají mnohem vyšší výkony dětí, které následně ústí ve zklamání na obou stranách. Další námitkou může být neřešení příčin chudoby, ovlivňování v náboženském přesvědčení, podporování stereotypů o Evropanech a v neposlední řadě upřednostňování potřeb dárce (Matějů 2009: 59–81).

2.4 Podpůrné teorie

„Nemohou se sami zastupovat; musí být zastupováni.“

Karl Marx, Osmnáctý brumaire Ludvíka Bonaparta in Edward W. Said, 2008.

Ve výzkumu MÝTY V ROZVOJOVÉ SPOLUPRÁCI (2016) se objevují argumenty proti rozvojové pomoci. Mezi nimi se objevují takové, že přicházející peníze podnítky korupci nebo že se pomoc může střetávat s místní kulturou. Dalším problémem je, že učíme místní spotřebovávat stejné (tj. nadměrné) množství zboží jako ve vyspělých zemích a v neposlední řadě to, že místní si odvykají pracovat.

Analýza „Je rozvojová pomoc efektivní?“ podrobněji popisuje již naznačený problém. Remešová (2018) zde tvrdí, že „z mnoha stran se ukazuje, že dlouhodobá strukturální rozvojová pomoc, kterou Západ investoval do Afriky a Asie v uplynulých desetiletích, je značně problematická a jde tak proti dlouhodobému cíli vyrovnávání sociálních nerovností.“

Obsáhlá studie na závěr uvádí, že změna v poskytování humanitární pomoci je nutná na celé řadě úrovní. Prostřednictvím regulačních reforem se musí zapojit vlády afrických států. Dále

však musí nastat změny i v samotné Organizaci pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (OECD). Je však nutné zmínit, že nedlouhá historie rozvojové spolupráce, zahrnuje řadu velmi úspěšných projektů, které posunuly komunity v rozvojových zemích znatelně kupředu. Umožnila například mnoha lidem přístup ke vzdělání a základní zdravotní péči dříve pro původní obyvatele nepředstavitelné. V některých afrických zemích pomohly projekty zaměřené na boj proti viru HIV zamezit šíření a dopadům této strašlivé nemoci, nebo je alespoň zmírnit. Přestože nelze považovat všechny příklady rozvojových projektů za úspěšné a dlouhodobě udržitelné, koncepce rozvojové spolupráce má jistě v dnešním světě své odůvodnění a je potřeba ji považovat za jednu z nejdůležitějších součástí zahraniční politiky zejména vyspělých států světa (Remešová 2018).

V již zmíněném výzkumu *Mýty v rozvojové spolupráci* (2016) se objevila myšlenka, že rozvojová spolupráce není nic jiného než léčba „špatného svědomí Západu“, tedy že za problém rozvojových zemí často mohou západní země. Přesto, nebo právě proto je třeba rozvojovým zemím pomáhat. Západ je potřebuje kvůli přírodním zdrojům, případné konflikty ústí v migraci směrem do Evropy (ibid.). V následujících podkapitolách se pokusím definovat možný vliv Západu pomocí několika teorií, a to kulturní imperialismus, orientalismus, kolonialismus a dekolonialismus.

2.4.1 Kulturní imperialismus

Dle Sociologické encyklopedie (2017) kulturní imperialismus vnucuje vlastní kulturu jiným národům použitím politických a ekonomických nástrojů nebo informačního monopolu. Dle Schillera zahrnuje kulturní imperialismus souhrn procesů, kterými je společnost tlačena, nucena k formování sociálních institucí (a někdy dokonce podplácena), aby odpovídaly nebo dokonce podporovaly hodnoty a struktury dominantního systému.“ (Schiller 1976: 9). Immanuel Wallerstein (2006) kritizuje „západní civilizaci“ za to, že považuje své hodnoty za univerzální a jediné správné. Tento postoj nazývá evropským univerzalismem. Bicchi říká, že „EU nepodporuje (neutrální) normy, ale propaguje „Evropu“ (ve formě evropských norem).“ (Bicchi 2006: 219) Profant uvádí, že je třeba mít na paměti, že prosazování evropských norem neprobíhá úmyslně. Takové chování se nicméně podobá kulturnímu imperialismu (2006).

2.4.2 Orientalismus

Orientalismus se jako věda začal vyvíjet v 18. století. Velkým přínosem byla kniha Edwarda Saida *Orientalismus*. Said se zde dotýká problémů pohledu na Orient, Araby a islám, je nutné

podotknout, že Orientem je vše, co není Evropa, případně severní Amerika. Dále zkoumá, jak je celé vědění o Orientu ovlivněno kolonizováním především ze strany Velké Británie a Francie. Napříč celou knihou je vedena myšlenka, že Evropané se nadřazují nad ostatní národy. Říká: „Orientalismus a jeho strategie se trvale opírají právě o tuto pružnou poziční nadřazenost. To dává Západu možnost rozehrát celou škálu různých vztahů k Orientu a zároveň neztratit pozici silnějšího. Mohlo by tomu v období výrazného vzestupu evropské moci, datujícího se již od éry pozdní renesance, ostatně být jinak? (...) Právě tato „nadvláda či spíše výsledek kulturní nadvlády v praxi dává orientalismu jeho vytrvalost a sílu. Má tak velmi blízko k tomu, co Denys nazývá „myšlenkou Evropy“, tedy k jisté kolektivní představě, která „nás“, Evropany, definuje v protikladu k „nim“, tedy Neevropanům. Lze dokonce říci, že hlavním rysem evropské kultury je právě to, co z ní učinilo kulturu vládnoucí v rámci Evropy i mimo ni, totiž myšlenka nadřazeného postavení Evropy nad všemi neevropskými národy i kulturami.“ (Said 2008: 17)

Uvádí, že cílem Západu je navrátit zemi (myšleno rozvojové země, pozn. autorky) z jejího současného barbarského stavu k někdejší velikosti – „naučit Orient (k jeho vlastnímu prospěchu) způsobům moderního Západu“ (Said 2008: 102). Je ale vhodné zmínit také to, že do Orientu proudí ze Západu značné množství materiálních investic (ibid.).

2.4.3 Kolonialismus a dekolonialismus

V 19. století byl kolonialismus považován za nedílnou součást civilizačního procesu. Civilizační mise tak mohla sloužit jako významný důvod pro pozitivní vnímání kolonialismu. Tedy Evropané se díky svým charitativním (či misijním) politikám (zakládání škol a nemocnic, aj.) snažili rehabilitovat svou koloniální nadvládu a mnohdy tím skrývali její primární ekonomickou a vykořisťovací roli (Ferro 2007). Dekolonialismus následně vznikl jako reakce na kolonialismus.

Spivak (1988) říká, že dějiny moderního koloniálního kapitalistického patriarchálního světa dosud upřednostňovaly kulturu, znalosti a epistemologii produkovanou Západem. Grosfoguel (2009: 25) Dodává, že absolutně každá kultura na světě je dotčena evropskou kulturou. Popisuje, že to začalo prosazením křesťanství v 16. století, pokračovalo civilizačními misemi v 18. a 19. století a vrcholí rozvojovými projekty pod záštitou demokracie a lidských práv ve 21. století.

Horký ve své publikaci Mediální stereotypy Jihu jako překážka veřejné diskuse (2010) říká, že stereotypy vůči rozvojovým zemím vznikly právě v době kolonialismu a brání

skutečnému poznání rozmanitosti cizích kultur. Evropské představy o podřazenosti a zaostalosti původního obyvatelstva šly ruku v ruce s jejich násilným zotročením. Dodává, že „západ vytvořil obraz barbarského, přírodního, zženštilého, líného a pocity zmítaného Orientu, jehož jinakost pomáhá udržovat vlastní identitu civilizovaného, kulturního, maskulinního, cílevědomého a rozumem ovládaného Západu.“

Poznatky získané z podpůrných teorií mi pomohly především vytvořit základ analýzy, lépe strukturovat rozhovory a nalézt výroky do metody Q.

3 Analýza

Analýzu jsem provedla na základě široké škály dat. Primárně jsem vycházela z metody Q, které se budu věnovat níže. Ta mi ukázala základní rozdělení aktérů na koalice dle jejich hodnot. Následně jsem tyto získané poznatky podpořila množstvím rozhovorů s aktéry v České republice a Keni a analýzou terciárních dat organizace. Získaná data mi ukázala, kde existuje shoda a rozpor mezi aktéry, s čím nejvíce souhlasí, co v rámci rozvojové spolupráce považují za nejdůležitější. Poznatky podporují velkým množstvím citací, které trefně podkreslují výsledky analýzy.

Na začátek je také důležité upozornit na to, že i samotní respondenti si neustále uvědomují hodnotový (kulturní, názorový) rozpor mezi Evropou a Afrikou, který může bránit rozvojové spolupráci.

3.1 Metoda Q

V rámci metody Q jsem začala nejdříve přípravou konkurzu. Při výběru bylo využito jak zahraničních, tak českých periodik, jedním z důležitých zdrojů výroků byly rovněž rozhovory s respondenty. Základní sada byla následně zredukována do celkem 33 výroků (viz příloha č. 19). Tato redukce byla strukturovaná tak, že původní výroky byly nejdříve rozděleny do kategorií: rozvojová spolupráce, Afričané, Keňa, rozvojová pomoc. Z těchto kategorií byly vybrány výroky tak, aby byly, pokud možno rovnoměrně zastoupeny všechny kategorie a výroky se neopakovaly.

Dalším důležitým faktorem při výběru výroků byla vazba práce na teorii advokačních koalic, která pracuje se systémem přesvědčení a hodnot a rozděluje ho do tří úrovní. V souladu s tvrzením autorů dané teorie, že pro formování koalic aktérů jsou nejdůležitější veřejně-

politická přesvědčení, jež jsou výsledkem základních, hluboce zakořeněných hodnot, se většina výroků zaměřovala právě na tyto úrovně. Jednotlivé výroky byly do finálního Q-samplu voleny tak, aby bylo možné identifikovat potenciální názorové koalice.

Důležitou součástí konečné podoby složení výroků bylo jejich pilotní testování. Do pilotního testování byli zvoleni 2 respondenti. V rámci daného pilotního testování bylo jednak možné ověřit praktické aspekty výzkumu, ale především názory respondentů na jednotlivé výroky a postup třídění. Dané testování považuji za velmi úspěšné, protože ukázalo nevhodnou volbu rozložení matice a také nevyrovnané zastoupení výroků. Po realizaci dvou pilotních třídění bylo 5 výroků upraveno, přeformulováno, vyřazeno a nahrazeno jinými, či byl zcela změněn jejich smysl. Po úpravě výroků byli respondenti požádáni, aby se zúčastnili druhého kola výzkumu.

Jelikož se jednalo o menší rozsah výzkumného šetření s málo respondenty, ale zároveň bylo zapotřebí jejich aktivní zapojení, byl použit postup natištění matice a jednotlivých výroků a jejich následné nastříhání do podoby kartiček s výrokem a číslem pro zjednodušení následné práce.

Dalším důležitým krokem v metodě Q je výběr účastníků výzkumu, tak zvaný P-set. Nekola (2011: 148) uvádí, že se v aplikovaných výzkumech testuje přibližně 20 až 40 osob a zároveň je zapotřebí pouze tolik účastníků, aby mohla být zjištěna existence určitého faktoru za účelem jeho komparace s dalšími zjištěnými faktory. Vzhledem k rozsahu práce a také vzhledem k tomu, že výzkum probíhal v době pandemie covidu-19, a navíc pouze v České republice, byly určeni 4 respondenti, s jedním Keňanem probíhalo třídění na dálku, což může mít vliv na následnou podobu výsledků.

Třídění Q již probíhalo jako terénní výzkum. V dané etapě respondenti vzájemně posuzovali a rozdělovali předem vybraných 33 výroků a seřazovali je na předem dané škále.

Po předchozí domluvě jsem se s respondentem sešla na pro něj vhodném místě (v případě Keňana online). Následně byl respondent seznámen s účely výzkumu a kontextem práce a požádán o svolení k nahrávání rozhovoru. Dále mu byly předloženy připravené kartičky s výroky o rozměru přibližně 2x4 cm, které jsou dle Nekoly pro uživatele přijatelnější a umožňují jednodušší a názornější manipulaci (2011: 151).

Tyto kartičky pak respondenti měli seřadit dle míry souhlasu na předem připravenou škálu, tedy je třídili do záznamových archů (tzv. score sheet) formátu A4 na škále od -3: „zcela

nesouhlasím“, až po +3: „zcela souhlasím“. Pro třídění byla zvolena matice, která dává o něco větší prostor pro zařazení neutrálních výroků, tedy lehce ostřejšího tvaru.

Příloha č. 9: Třídění Q (obrázek)

zcela nesouhlasím	nesouhlasím	spíše nesouhlasím	nevím/ nemám názor	spíše souhlasím	souhlasím	zcela souhlasím
-3	-2	-1	0	1	2	3

Zdroj: Autorka, vlastní zpracování.

Postup třídění byl aplikován tak, jak je popsán v kapitole Metodologie. Zdůrazněn byl především způsob třídění, tedy že úkolem respondenta není diskutovat o správnosti či relevanci výroků, ale smyslem je pouze vyjádřit míru souhlasu s výroky v takové podobě, jak jsou uvedeny na kartičkách. Každý respondent byl také seznámen s tím, z jakých zdrojů byly výroky převzaty a se skutečností, že se jedná o do značné míry zjednodušené úryvky a citace, které samozřejmě nemohou postihnout danou problematiku komplexně, ale spíše vystihují některý názor či pohled. V rámci třídění se mohli respondenti kdykoli doptat na doplňující informace k výroky. Důležité bylo také upozornit je na to, že posuzují výroky pouze z vlastní perspektivy, nikoliv jako zaměstnanci organizace. Zde jsem se přesvědčila o podobné situaci, jakou popisuje Nekola (2011: 151) – někteří respondenti měli tendenci o výroky diskutovat, vyvracet je či říkat v jakém případě by s nimi souhlasili. Nicméně většina respondentů označila danou metodu za neotřelou a zajímavou.

Třídění probíhalo dále v režii samotných respondentů. Někteří si je nejdříve rozložili před sebe a následně měnili a posouvali, jiní využili tak zvaného dvojího třídění, kdy výroky nejprve rozdělili na souhlasné, nesouhlasné a neutrální a teprve poté je dělili podle sedmibodové škály (−3: „zcela nesouhlasím“ až +3: „zcela souhlasím“).

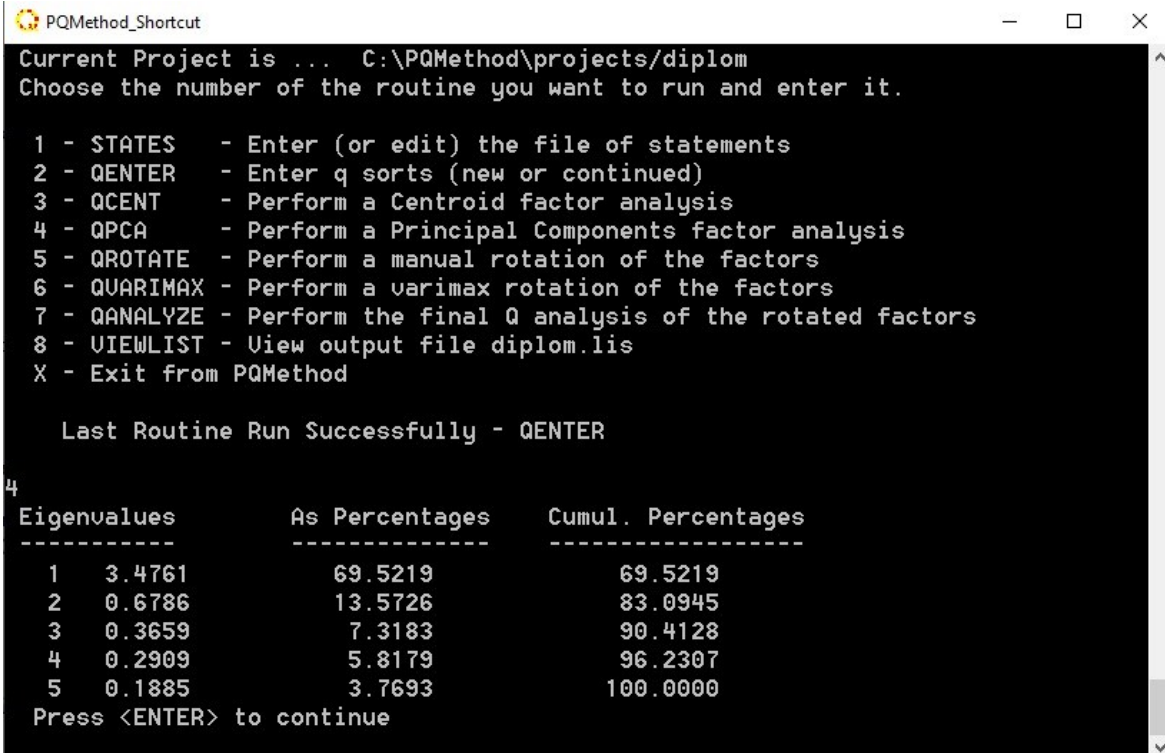
Jak jsem již zmínila, pro třídění byla zvolena matice ostřejšího tvaru. Matice má tvar kvazi-normálního rozdělení a může být buď ostřejší nebo naopak plošší dle počtu neutrálních a vyhraněných výroků. Tvar je samozřejmě nutné zvolit na základě znalosti zkoumaného problému a odhadu, zda budou mít respondenti k dané problematice spíše vyhraněné názory, nebo naopak lze očekávat více neutrálních, nejasných názorů, nebo že respondenti nebudou příliš obeznámeni s tématem a nebudou umět výrok někam zařadit. Hlavním důvodem mého výběru byla diverzita respondentů zahrnující i ty, kteří nejsou přímo odborníky na rozvojovou spolupráci, což vyplynulo i z předcházejících rozhovorů. Bylo tedy možné očekávat, že některým výroky nebudou rozumět či na ně nebudou mít názor, a tudíž je zařadí do spíše ne/souhlasných či neutrálních výroků.

V průběhu třídění se přesto ukázalo, že u respondentů převažovaly výroky souhlasné nad nesouhlasnými či neutrálními, což se naštěstí projevilo již v pilotní verzi třídění a bylo možné některé výroky upravit. Nicméně i přes tyto úpravy i nadále docházelo k převládání jedné skupiny výroků nad jinými, respondentům přebývaly kartičky, kvůli čemuž projevovali svůj nesouhlas a rozhořčení. V tomto případě byli instruováni, aby posuzovali výroky mezi sebou tak, aby vybrali ty, jež jsou významnější. To vedlo k tomu, že se respondenti cítili být nuceni tříditi výroky jinak, než by chtěli. Brown ale říká, že to nemá velký vliv na vypovídací hodnotu třídění konkrétního respondenta (1980: 201). Přesto bych pro budoucí výzkumy doporučila provádět více pilotních třídění a měnit finální počet a strukturu výroků, a to vše konzultovat s relevantními aktéry. Nutno podotknout, že zvolený formát nebude nikdy vyhovovat všem, například mezi respondenty byli i tací, kteří naopak potřebovali větší množství políček pro zařazení neutrálních výroků.

V závěrečné části byli respondenti požádáni, aby okomentovali výběr zcela souhlasných a nesouhlasných výroků, tímto třídění, potažmo sběr dat pro metodu Q, bylo ukončeno.

Následovala analýza dat prostřednictvím Q-faktorové analýzy. Pro analýzu jsem na základě předchozí rešerše zvolila program PQ Method, který má relativně přehledný a intuitivní manuál a umožňuje několik variant analýzy. Na začátku je potřeba celý projekt pojmenovat, v mém případě jsem zvolila název „diplom“. Dále se objeví menu, které se skládá z osmi kroků, kdy první dva slouží pro vložení informací, další provádí samotnou analýzu a poslední dva kroky jsou spíše informativní. Program vypadá velmi jednoduše, používá možnost poznámkového bloku pro vložení informací a pro výstup.

Příloha č. 10: ukázka programu PQ Method (obrázek)


```
PQMethod_Shortcut
Current Project is ... C:\PQMethod\projects/diplom
Choose the number of the routine you want to run and enter it.

1 - STATES - Enter (or edit) the file of statements
2 - QENTER - Enter q sorts (new or continued)
3 - QCENT - Perform a Centroid factor analysis
4 - QPCA - Perform a Principal Components factor analysis
5 - QROTATE - Perform a manual rotation of the factors
6 - QVARIMAX - Perform a varimax rotation of the factors
7 - QANALYZE - Perform the final Q analysis of the rotated factors
8 - VIEWLIST - View output file diplom.lis
X - Exit from PQMethod

Last Routine Run Successfully - QENTER

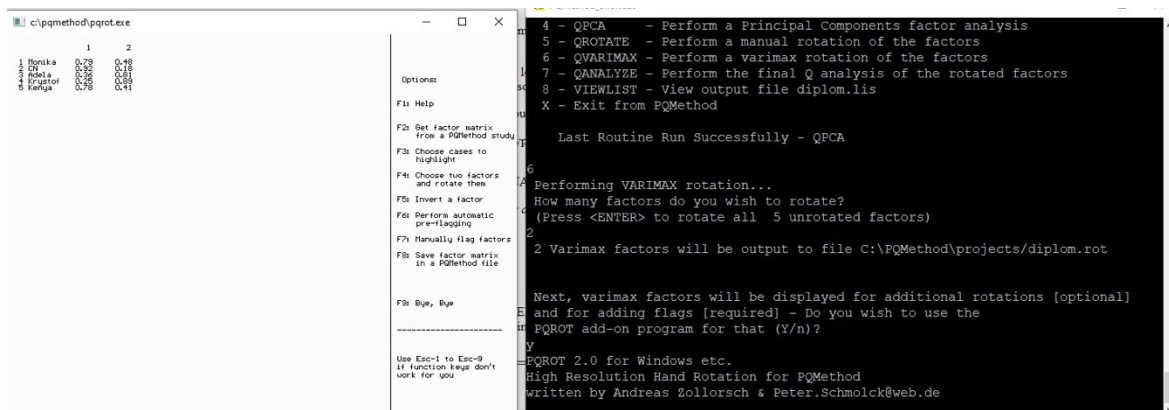
4
Eigenvalues      As Percentages      Cumul. Percentages
-----
1  3.4761          69.5219             69.5219
2  0.6786          13.5726             83.0945
3  0.3659           7.3183             90.4128
4  0.2909           5.8179             96.2307
5  0.1885           3.7693            100.0000
Press <ENTER> to continue
```

Zdroj: Autorka, vlastní zpracování.

Prvním krokem (1 – STATES) tedy bylo vložení Q samplu, 33 tvrzení a druhým krokem (2 – QENTER) vložení 5 třídění Q.

Následně byla provedena samotná faktorová analýza, kdy jsem na základě předchozí rešerše a manuálu programu PQ Method zvolila metodu analýzy hlavních komponent (QPCA – Principal Components analysis), která pracuje s hodnotami tzv. Eigenvalues. Zde jsem si stanovila kritérium, že hodnota Eigenvalue musí být vyšší než jedna, a na základě toho jsem do dalšího kroku, kterým je rotace, použila dva faktory. Zde jsem ze stejných důvodů, které jsem uvedla výše, zvolila rotační proceduru Varimax (6 – QVARIMAX). Poté program nabízí vyzkoušet ruční rotování a doporučuje provést zvýraznění faktorů (flagging), a to buď manuálně nebo pomocí automatického označení.

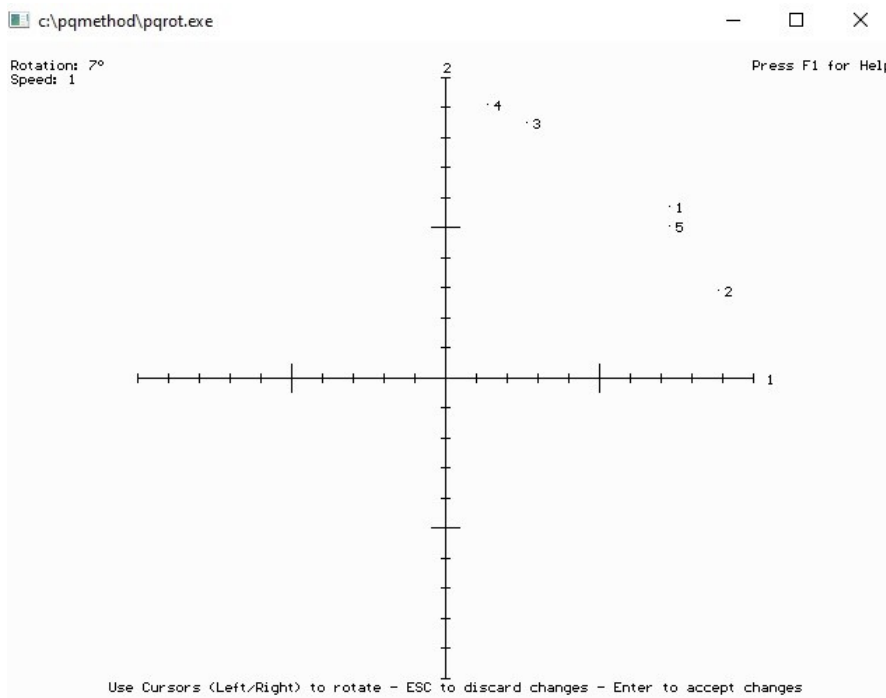
Příloha č. 11: rotační procedura (obrázek)

Zdroj: Autorka, vlastní zpracování.

Zajímavé je, že respondenti se rozdělili na dvě koalice, ale jeden respondent, který je současným zaměstnancem organizace, se ani po rotaci nepřiblížil ani jedné z koalic, ale jeho faktorová zátěž je velmi blízko factor array, což je faktorové pole, které si lze představit jako hypotetické třídění Q, který v maximální možné míře odpovídá danému faktoru, tedy má 100 % faktorovou zátěž (Nekola 2011: 154).

Příloha č. 12: rotace, ukázka (obrázek)

Zdroj: Autorka, vlastní zpracování.

Poslední krokem (7 – QANALYZE) bylo zadání požadavku, aby program provedl konečnou Q-faktorovou analýzu a uložil je do výstupního souboru (viz příloha č. 20). Poté následovalo ukončení analýzy pomocí programu PQ Method, na které navazovala interpretace výsledků. K interpretaci výsledků jsem použila kombinaci výstupu z Q-faktorové analýzy spolu s analýzou rozhovorů a terciárních zdrojů.

Z výstupního souboru a provedené analýzy lze vyčíst, jak se respondenti rozdělili do skupin a se kterými výroky nejvíce souhlasili a nesouhlasili mezi sebou a napříč skupinami. Zjistila jsem, že si jsou skupiny a respondenti samotní názorově velmi blízko, což je vidět i na obrázku viz výše. Pro jednu skupinu respondentů je o něco málo důležitější koncept partnerství při uskutečnění rozvojové spolupráce a pro druhou je důležitější více poslouchat místní obyvatele a brát ohledy na jejich kulturu. Přesto si jsou stále velmi blízko v tom, co od rozvojové spolupráce očekávají a jaký názor mají na Afriku a na Keňany.

Prvním logickým vysvětlením jsou nevhodně zvolené výroky či respondenti. Z analýzy vyplývá i to, že všichni respondenti vnímají rozvojovou spolupráci a práci neziskových organizací v Keni jako naprosto klíčovou, dále v různé míře vnímají jako důležité dbát na spolupráci s místními obyvateli a brát ohled na jejich kulturu a zvyky. Rozhovory a třídění Q jsem provedla jak s Čechy, tak s Keňany, kteří pracují pro zkoumanou neziskovou organizaci. Vyplývá z nich, že mají z velké části stejný názor na činnost rozvojových nevládních neziskových organizací.

V kapitole diskuze a doporučení pro další výzkum se podrobně věnuji volbě respondentů a poukazuji na slabé stránky analýzy. Je pravděpodobné, že bych získala jiné výsledky, kdybych v Keni osobně provedla rozhovory a třídění Q s keňskými politiky a státními úředníky. Nicméně se během výzkumu podařilo získat zajímavé a relevantní poznatky, které podrobněji popíšu v dalších kapitolách.

3.2 Hodnoty aktérů, rozdíly a shody

Analýzy se na české straně zúčastnili zaměstnanci organizace, dobrovolní koordinátoři, sponzoři a podporovatelé organizace a nezávislí pozorovatelé (veřejnost). Nejrozsáhlejší rozhovor jsem provedla s ředitelkou a zakladatelkou organizace. Na keňské straně jsem provedla výzkum na dálku se zaměstnanci organizace, dobrovolnými koordinátory, učiteli školy, kterou nezisková organizace Centrum Narovinu založila.

Obecně prospěšná společnost Centrum Narovinu na svých webových stránkách a ve stanovách uvádí, že se zaměřuje na rozvojovou spolupráci s cílem zlepšit vzdělávání, zdravotní péči a celkovou životní úroveň v Keni. Dva hlavní rozvojové projekty, které organizace provozuje, jsou vedeny s velkým důrazem na dlouhodobou udržitelnost, podporu soběstačnosti, tedy vyžadují přechod od pasivního přístupu k aktivnímu převzetí zodpovědnosti. Projekt adopce afrických dětí a zajištění zdravotní péče má pomoci dětem, které v různých oblastech Keni žijí pod hranicí chudoby, zprostředkovat chudým dětem přístup ke vzdělání a k základní zdravotní péči. Komunitní centrum Ostrov Naděje na Rusinga Island na Viktoriině jezeře má pomocí výstavby a zajištění provozu centra (v jeho rámci funguje sirotčinec, mateřská školka, základní a střední škola, zdravotní centrum, vzdělávací centrum a farma) přispívat k řešení problémů komunity na tomto ostrově.

Z prostudování dokumentů organizace a z rozhovorů se zaměstnanci vyplývá, že základní hodnoty (které se dají zobecnit i na rozvojovou spolupráci jako takovou) jsou především altruistické, je to bezesporu potřeba pomáhat, dále vytváření tolerantní multikulturní společnosti, zvyšování veřejného povědomí o situaci v rozvojových zemích a v neposlední řadě odpor vůči diskriminaci a rasismu. Základní hodnoty, které organizace prosazuje v rámci komunitního centra na ostrově Rusinga, jsou nenásilí, svoboda slova a rovnost žen a mužů.

Mezi veřejně-politické hodnoty organizace patří především zajištění vzdělávání pro nejslabší vrstvy, zkvalitnění zdravotní péče a trvale udržitelný rozvoj. Tyto hodnoty, stejně tak jako základní hodnoty, odpovídají požadavkům teorie advokačních koalic. Jsou velmi stabilní, byly určeny na začátku před 18 lety a stále se dodržují.

Sekundární aspekty se týkají administrativních postupů, přerozdělování financí, strategických kroků, kde, jak vyplynulo z rozhovorů, mají obě strany (nezisková organizace a místní obyvatelé) stejnou váhu a každé rozhodnutí je kompromisem požadavků obou stran.

3.2.1 Keňský pohled

Keňský pohled mi z celého výzkumu přijde jako ten nejpodstatnější a nejzajímavější. Na začátku výzkumu jsem očekávala, že mi keňští respondenti potvrdí můj předpoklad, že se jejich představy, hodnoty a očekávání zcela odlišují od těch evropských. Nicméně všichni zaměstnanci, dobrovolníci a podporovatelé organizace sdílí naprosto stejné hodnoty, jak základní, tak i veřejně-politické. Pravděpodobně se to dá vysvětlit tím, že většina

spolupracovníků je součástí projektu od samého začátku, tedy začínali ho budovat společně před dvaceti lety. I ti zaměstnanci, kteří s organizací začali spolupracovat později, ji sami vyhledali a rozhodli se pro to zcela dobrovolně na základě společných názorů. Například ze 14 učitelů třináct odpovědělo kladně na otázku, zda by měla Keňa přijmout více evropských kulturních norem. Nutno také podotknout, že ti, kteří stejné hodnoty nesdíleli, buď odešli dobrovolně, nebo dostali výpověď.

Nicméně zde zazněl i opačný názor, že když se „bílý člověk“ snaží vyřešit jeden z mnoha afrických problémů, může zapomenout na kulturní odlišnosti, což Keňané vnímají jako výzvu, zajímá je, jak se s těmi rozdíly rozvojové nevládní neziskové organizace vypořádají. Zároveň upozorňují, že by se rozvojové nevládní neziskové organizace rozhodně neměly snažit měnit jejich kulturu.

Je rovněž zajímavé, že respondenti jsou velmi pohoršení tím, že keňská vláda nechce spolupracovat s evropskými neziskovými organizacemi, nepomáhá jim, ale naopak situaci komplikuje. Vnímají prezidenta, vládu, politiky jako největší nepřátele a zároveň jako ty, kteří mají na rozvojovou spolupráci největší vliv. Keňané jsou za práci neziskových organizací velmi vděční, nemyslí si, že by západní rozvojové nevládní neziskové organizace mohly způsobovat nějaké problémy, protože věří, že jim chtějí pomoci. Říkají, že rozvojová spolupráce pomáhá odstranit chudobu ve společnosti, zlepšovat ekonomické postavení společnosti a vytvářet pracovní příležitosti.

„Jsem jim velmi vděčný, že se snaží pomoci. Jsou velmi užiteční v oblasti vzdělávání, zdraví a také se snaží bojovat za práva žen. Jsem z nich nadšen, protože pomáhají těm méně šťastným ve společnosti. Vytváří změnu tam, kde vláda selhala nebo to zanedbávala.“

Pozoruhodný je zde rozpor mezi místními obyvateli. Ti, kteří s hodnotami organizace nesouhlasí, se nachází v konfliktu s těmi, kteří jsou součástí organizace. Níže uvádím svědectví studenta, který dokončil základní a střední školu na ostrově Rusinga, kterou vybudovala komunita a která je velmi revoluční. Řídí se metodikou výuky Montessori, odmítá fyzické tresty, unifikované uniformy, prosazuje rovnost mužů a žen, a především svobodu slova. Studenti mohou pořádat sněmy tzv. baraza, kde sami rozhodují o důležitých otázkách a chodu výuky. Tato výuka způsobila v rámci místní komunity ostrova Rusinga velké pohoršení. Keňané vychovávají děti v pokoře, používají fyzické tresty a zastávají názor, že by děti neměly starším oponovat. Proto se přes 50 rodičů v průběhu roku 2019 rozhodlo, že své děti ze školy odvede, jelikož bez fyzických trestů a ve

svobodném prostředí ztratily pokoru a další charakterové vlastnosti tolik důležité pro komunitu. Velký zlom přišel na konci roku 2019 a začátkem roku 2020. V říjnu 2019 se totiž na střední škole poprvé od založení konaly oficiální maturitní zkoušky, celá komunita byla napjatá, jak studenti dopadnou, a nakonec výsledky zkoušek ukázaly, že se jedná o nejlepší školu v regionu. Daný citát je pouze krátkým výstřižkem z celého svědectví, které doporučuji přečíst (viz příloha č. 21).

„A skutečně ten den byl oficiálně koncem fyzického násilí v naší škole! A to byla dobrá zpráva, kterou stálo za to říct doma! Jsem si jistý, že všichni šli domů, aby to řekli rodičům. Když se tato zpráva dostala k rodičům, byla přijata s velkým odporem, ptali se, jak je to možné, mysleli si, že škola má v úmyslu zkazit jejich děti. Nejsem si jistý, jestli dostali odpovědi, ale vím, že jedna z mých spolužaček byla kvůli této zprávě převedena do jiné školy. Svoboda, která existovala na naší škole, byla ve společnosti nepřijatelná. Pohoršovalo ji to, že jsme měli k dispozici telefony a počítače, nemuseli nosit uniformu. Měli jsme svobodu se zodpovědností. Například telefon mi opravdu pomohl při studiu. Mohl jsem používat Google.“

„Celé společnosti jsme ukázali, že se mýlila, umlčeli jsme je svými výsledky. (...) Už teď se těším na univerzitu.“

Tedy, respondenti, kteří jsou zároveň i zaměstnanci či dobrovolníky organizace a přímo se podílejí na realizaci rozvojových projektů, mají z velké části názor, že západní nevládní neziskové organizace mají kladný vliv na situaci v Keni, myslí si, že Keňská vláda by měla takové organizace podporovat, aby se jejich počet zvyšoval a mohly i nadále bez větších překážek vykonávat svou práci. Keňští zaměstnanci a dobrovolníci organizace sdílejí stejné hodnoty s českými zaměstnanci. Uvědomují si také, že mají všichni společný cíl – zlepšovat situaci chudých rodin, pomáhat dětem získávat vzdělání a tím přispívat k celkovému rozvoji společnosti.

Na druhou stranu se nejedná o všechny místní obyvatelé Keni, pouze o ty, co jsou nějakým způsobem (viz výše) součástí organizace. Hodnoty a názory ostatních místních obyvatel se mohou lišit. Je zde cítit rozpor mezi podporovateli organizace a dalšími místními obyvateli, kteří nejsou spojení s aktivitami organizace. Poslední si skutečně myslí, že aktivity evropských neziskových organizací ničí Keňskou kulturu a nesouhlasí s nimi.

3.3 Formování koalic

Hlavním zjištěním práce, je, že nevládní neziskové organizace netvoří koalice s politickými aktéry. Všichni respondenti odmítli možnost spolupráce neziskových organizací s vládou a politickými stranami. I když tvrdí, že být součástí koalice spolu s vládními činiteli by rozvojové spolupráci prospělo. Přímou ale obviňují politiky a úředníky z nechuti spolupracovat s rozvojovými neziskovými organizacemi, přestože se nevládní neziskové organizace dle jejich zkušeností o takovou spolupráci nespočetněkrát snažily. Žádný ze zkoumaných aktérů a respondentů si nemyslí, že rozvojové neziskové organizace spolupracují s dalšími aktéry. Všichni respondenti se shodli na tom, že dle jejich názoru neziskové organizace nespolečně ani s ministerstvy a dalšími veřejnými institucemi, ani s politickými představiteli a politickými stranami, ani s médii.

Z výzkumu dále vyplynulo, že keňská vláda ani političtí zástupci nepovažují za důležité podporovat zahraniční nevládní neziskové organizace. Místní lidé a veřejnost pomoc vítají a touží po ní, nicméně státní úřady situaci značně komplikují. Často se opakovaly stížnosti na korupci, přílišnou byrokracii, nepřátelskost systému. Červenou nití se dané téma táhlo během celého rozhovoru se zakladatelkou a ředitelkou organizace. Ta popsala, že na začátku své cesty rozhodně nespolečněvala s veřejnými institucemi ani v České republice, ani v Keni, ale spoléhala se pouze na veřejnost, místní obyvatele.

„Na začátku byla chuť pomáhat, založení organizace v Praze a Keni přišlo až potom jako nutný krok, legalizace, kterou vyžadovali úředníci. (...) Všem předcházelo budování vztahů a kontaktů s místními, teprve poté v roce 2000–2004 jsme tam jeli s cílem začít tvořit projekty. Při tom jsem se střetla s obrovským zklamáním z oficiální rozvojové spolupráce, mým cílem bylo pomáhat konkrétním lidem, těm nejchudším, ale zjistila jsem, že ten oficiální systém takto nefunguje. Sledovaly se vlastní zájmy státu jako poskytovatelé rozvojové pomoci, ale element pomoci vůči rozvojové zemi tam byl minimální. Proto jsem od začátku se státními institucemi nespolečněvala, od začátku jsem měla pocit, že to není to, co chci dělat. Nejdůležitější byly ty přímé kontakty s konkrétními lidmi. (...) Keňská vláda ti jenom hází klacky pod nohy, chce peníze, kontrolu. Do dneška nás nepodporuje, nedělá nic pro to, aby nám pomohla pomáhat. (...) My autority a instituce potřebujeme, ale oni nás ne, jsou zkorumpované, lhostejné. Jsou spíše překážkou než pomoci. (...) S jinými aktéry spolupracujeme z donucení, například s tzv. NGO bureau, musíme plnit jejich podmínky, dokládat audit atd. Spolupracujeme se všemi autoritami, které jsou odpovědné za činnosti,

kteře děláme, například s ministerstvy, úřady, ale pouze na té právní úrovni. Pak se snažíme spolupracovat s ambasádami (slovenskou, japonskou), ale s cizími, s českou to bohužel nebylo tak úspěšné. Ale to funguje pouze v rámci shánění peněz na naše projekty, v rámci grantů aj. Dále soukromý sektor je pro nás nejsilnější partner, dávají nám dary, peníze, software, předávají know-how. (...) Spolupracujeme s některými dalšími neziskovými organizacemi, které řeší podobná témata (například výzkum léčby HIV), ale bohužel nás často vnímají jako konkurenci. Je to těžké. I přesto, že chceme spolupracovat, ostatní mají pocit, že nám musí konkurovat kvůli dotacím apod. I v ČR v tuto chvíli sdílení know-how moc nefunguje, protože když Česká rozvojová agentura vypíše grant, tak soutěží všechny rozvojové nevládní neziskové organizace a mají pocit, že musí mít lepší projekt než ty ostatní, tedy si nepomáhají, což je limitem nastavení systému.“

Výzkum ukázal, že naopak respondenti silně vnímají spolupráci na té nejnižší úrovni – s místními obyvateli, zainteresovanými aktéry, kromě toho i s experty a odborníky na daná témata. Což se dá označit za koalici. Teorie advokačních koalic říká, že na základě sdílení podobného systémů hodnot se jednotliví aktéři seskupují a tvoří právě advokační koalice. To potvrzuje i fakt, že členové dané sdílí stejné hluboké a veřejně-politické hodnoty, jsou součástí jednoho subsystému, dále jsou stabilní, jelikož provozují své aktivity již více než 15 let. Sdílí společné zdroje, společně se učí.

Z výzkumu také vyplynulo, že je pravděpodobné, že v Keni existuje jiná advokační koalice, která je tvořena politickými činiteli, úředníky a některými členy neziskových organizací. Několikrát během rozhovorů s Keňskými respondenty a v rozhovoru s ředitelkou organizace zazněla organizace NGO bureau, oficiálním názvem The NGOs Co-ordination Board. Tato státní organizace, byla zřízená zákonem o koordinaci nevládních organizací v roce 1990 a zahájila svou činnost v roce 1992, v současné době ji zřizuje ministerstvo vnitra a vláda.

Konkrétně je koordinační rada nevládních neziskových organizací odpovědná mimo jiné za registraci, usnadnění, koordinaci a regulaci činností všech národních a mezinárodních nevládních neziskových organizací působících v Keni. Mimo jiné poskytuje politické pokyny pro nevládní neziskové organizace s cílem sladit jejich činnosti s národními prioritami. Dále radí vládě v otázce činnosti nevládních neziskových organizací a v otázce jejich roli v národním rozvoji Keni.

Od svého založení v roce 1992 rada zaregistrovala téměř 12 000 nevládních neziskových organizací a tento počet roste v průměru o 500 nevládních neziskových organizací ročně.

Dle informací rady působí tyto organizace prakticky ve všech odvětvích keňského hospodářství po celé zemi. V průběhu let významně přispěly k blahobytu Keni, obzvláště v oblasti boje za demokracii a lidská práva, zajištění základních potřeb, jako vzdělání, jídlo, zdravotní péče, obydlí a oblečení, dále v boji proti HIV / AIDS. Mezi svými partnery koordinační rada nevládních neziskových organizací uvádí mimo jiné akademickou obec, nevládní neziskové organizace, vládu, ministerstvo vnitra, soukromý sektor a odborné organizace OSN.²

Zkoumala jsem dokumenty, které rada vydala, abych z nich zjistila napojení na jiné aktéry, hodnoty dané organizace a jiné informace, abych mohla předpokládat, zda se jedná o další advokační koalici, či nikoli.

Právní dokumenty:

- NGOs Co-ordination Act No 19 of 1990 – Extract
- NGOs Co-ordination Regulations 1992 – Extract
- NGOs Co-ordination Terms and Conditions Attached to the certificate
- NGO Board Prototype constitution 2016

Strategické a výzkumné dokumenty:

- About the Proposed NGO Resource Center
- Annual Sector Report 2018/2019

Koordinační rada nevládních neziskových organizací zřizuje také další instituce, například Institute of Charity Management, tedy Institut charitativní správy, který poskytuje zájemcům a všem potřebným aktérům školení o charitativních záležitostech. Od svého založení v lednu 2016 institut školil členy představenstva i zaměstnance nevládních neziskových organizací po celé zemi. Institut dále zajišťuje, aby nevládní neziskové organizace dodržovaly stanovené politické požadavky a cíle. Členové institutu jsou přesvědčení, že školení a poradenství zaručují udržitelnost nevládních neziskových organizací. Dále založila výzkumné centrum, které má za cíl poskytovat nevládním neziskovým organizacím potřebné zázemí, výzkumy a akademické zdroje pro jejich práci, mimo jiné také proto, aby posílili nevládní neziskové organizace a propojili je mezi sebou. Zde se dle mého názoru jedná o důležitý atribut učení, který popisuje teorie advokačních koalic.

---

² Viz webové stránky rady, dostupné z: <https://ngobureau.go.ke>

Z dokumentů rady vyplývá, sektor nevládních neziskových organizací je v Keni důležitým pilířem rozvoje. Někteří nevládní neziskové organizace doplňují vládní orgány, například jako poskytovatelé základních zdravotních a záchranných služeb, jiné nevládní neziskové organizace kontrolují, zda stát plní své závazky vůči občanům. Z toho důvodu rada nabízí rozšíření „hracího pole“ pro nevládní neziskové organizace, dále nabízí zjednodušení vládních požadavků a zvýšení možností samoregulace nevládních neziskových organizací. Vláda uznává roli nevládních neziskových organizací při doplňování vládních aktivit. Silné partnerství s nevládními neziskovými organizacemi posílí podle jejich názorů provádění vládních záměrů a posílí socioekonomický rozvoj země. Proto se keňská vláda v roce 2018 zavázala zlepšit koordinaci nevládních neziskových organizací (Annual Sector Report 2018/2019).

Gichira Kibara, předseda Koordinační rady nevládních neziskových organizací ve svých prohlášeních velmi podporuje aktivity nevládních neziskových organizací.

„Jsem ohromen, že sektor nevládních neziskových organizací zaměstnává tisíce Keňanů a cizích státních příslušníků, jejichž jedinečné dovednosti se využívají pro efektivitu a udržitelnost tohoto odvětví. Je potřeba aby všichni, včetně skeptiků, uznali, že nevládní neziskové organizace jsou potenciální činitele rozvoje (Annual Sector Report 2018/2019).“

Rada dle svých prohlášení se snaží vytvářet národní diskurz, kde by se aktéři mohli bavit o účelů nevládních neziskových organizací v Keni, o jejich regulaci a udržitelnosti jejich projektů. Chtějí jim poskytnout příznivé regulační a politické prostředí. Což podle názoru předsedy rady zahrnuje spolupráci se zúčastněnými stranami.

Cílem je usnadnit vytváření a růst počtu nevládních neziskových organizací a posílit spolupráci mezi nevládními neziskovými organizacemi, vládou, soukromým sektorem a dalšími partnery. Například se zavedl vládní program “Big Four”, jehož agendou je zabezpečení zdravotních služeb, potravin, dostupného bydlení a posílení výroby. K čemuž vláda potřebuje právě nevládní neziskové organizace

Z výzkumu tedy vyplynulo, že se v tomto případě může jednat spíše o síť aktérů než pouze o organizaci. Vzniklá síť kolem koordinační rady se dá považovat za advokační koalici v rámci subsystému rozvojové spolupráce, jelikož disponuje velkým množstvím potřebných zdrojů, jako jsou informace, finance, vztahy aj. Nicméně vůči ní se objevují poměrně rozporuplné názory – někdo z respondentů tvrdí, že se jedná pouze o další státní organizaci, která se snaží komplikovat existenci nevládních neziskových organizací a zároveň na nich

profitovat, tedy nemá žádaný vliv na rozvojovou spolupráci. Nicméně mezi respondenty se objevují i pozitivní názory, dokonce někteří vyžadují větší zapojení do aktivit rady.

„Musíme se připojit k síti místních nevládních neziskových organizací. Koordinační rada nevládních neziskových organizací v Keni každoročně organizuje týden nevládních neziskových organizací, kde se scházejí místní ředitelé a členové těchto organizací, aby diskutovali o různých otázkách, jako jsou možnosti financování, a také o jejich aktivitách. Každá organizace musí zaplatit vstupné 100 000 KES, aby se mohla týdne zúčastnit a předvést své aktivity. Musíme pro to každý rok mít vyčleněnou položku v rozpočtu. I když nebudeme mít přímý prospěch z hlediska financování, rozšíříme naši rozhled a získáme nové nápady. Všichni víme, že skvělý nápad má větší hodnotu než jednorázový dar.“

Proto musím podotknout, že existence této koalice utvořené kolem koordinační rady je spíše můj předpoklad, protože dle jejich vlastní definice, zkoumaných dokumentů, jejich aktivit, a i dle názorů respondentů, to vypadá, že rada spolu s její partnery přesně odpovídá definici advokační koalice tak, jak je popsána v teorii advokačních koalic. Nicméně dle mého názoru to, zda síť kolem koordinační rady skutečně je významnou advokační koalicí je možné zcela potvrdit pouze v případě, kdybych provedla osobní rozhovory s členy rady a keňskými politiky. Považuji to za omezení dané práce, kterému se budu věnovat v následujících kapitolách.

Závěrečným poznatkem je pevné přesvědčení všech respondentů, že by rozvojové nevládní neziskové organizace měly být součástí větších koalic pro jejich vlastní prospěch a primárně pro prospěch příjemců pomoci. Dle jejich názorů rozvojové nevládní neziskové organizace by měly spolupracovat jak spolu, tak by měly být více podpořeny experty a politickými představiteli tak, aby skutečně mohlo dojít ke změně.

„Bez zkušeností a spolupráce všech nedojdeme nikdy k řešení problémů. Pokud budou organizace a veřejnost podporovat projekty, ale například politici ne, budou se vždy řešit jen dílčí problémy a nevyřeší se problém celý. Je třeba propojení všech sfér a zkušeností. Je potřeba změna hodnot a postojů. Krátkodobé projekty bez účasti místních lidí a komunit nepřispívají k rozvojové spolupráci.“

Nicméně pro tuto chvíli, jediný možný druh koalice, který respondenti vnímají, obsahuje zaměstnance organizace, dobrovolníky, experty a konzultanty, příjemce pomoci a soukromý sektor. Zde se dostáváme ke klíčovému konceptu, na kterém se shodli všichni respondenti, a to důležitost partnerství.

3.3.1 Partnerství

Již v teoretické části práce jsem uváděla, že partnerství je podstatným konceptem rozvojové spolupráce a závisí na především na vzájemné důvěře, společných cílech a vlastnictví. Úspěšné partnerství pak může přinést řadu výhod, jak navazování nových kontaktů a vytváření pevných sítí, tak učení se od sebe navzájem a díky tomu rozvíjet projekty.

Díky provedenému výzkumu jsem dospěla k uvědomění, že partnerství je klíčovým atributem toho, jak by v ideálním případě měl fungovat rozvojový projekt, aby byl úspěšný. Měl by být založený na síti kontaktů, na spolupráci s místními obyvateli, s příjemci pomoci. Příjemci pomoci by měli být současně i tvůrci daného projektu, měli by být na stejné úrovni s poskytovatelem pomoci – neziskovou organizaci, jelikož by po určité době měli být schopní daný projekt převzít a pokračovat v něm.

„To, proč se nám daří dlouhodobě poměrně úspěšně realizovat projekty, je osobní kontakt a vytvoření sítě kontaktů, založených na dlouholeté spolupráci a vytvoření té sítě ještě dříve, než začneš dělat nějaký projekt. A to je to, co chybí všem velkým projektům. Na utužování kontaktů a na vzájemné pochopení se bohužel vůbec neklade důraz. Projekty by se měly budovat společně s druhou stranou. My jsme naši práci na tom postavili, a proto se nám to daří. (...) Cílem od začátku bylo pracovat přímo s lidmi, kteří pomoc potřebují a předávat jim know-how a obrovskou energii, aby oni pochopili, že jsou nejen příjemci pomoci, ale že mají i tu moc pomáhat všem lidem kolem sebe. Zároveň je keňská kultura hodně komunitní, proto to zafungovalo, primárně na vesnicích. Úspěchem projektu tedy je najít ty, kteří potřebují pomoc, vysvětlit jim, že by ji měli přijmout, ale i rozdávat dále, tedy udělat z příjemců organizátory, a nakonec i vlastníky toho projektu, aby ho brali za svůj. Jsou majiteli projektu, zahrnuli jsme je do procesu, do vymýšlení, mají možnost říct svůj názor, myšlenky, rozhodovat, možnost vše ovlivnit. Bohužel se o tom hodně mluví, ale ve skutečnosti to v mnoha organizacích moc nefunguje.“

Nesmím zde opomenout ani to, že partnerství může vzniknout a fungovat pouze v případě, kdy si strany navzájem uvědomí kulturní a hodnotové rozdíly, pochopí je. Také je podstatné, aby aktéři byli ochotní se přizpůsobit a uměli dělat kompromisy, nacházet společná řešení. To se ukázalo jako hlavní i v rámci zkoumané rozvojové nevládní neziskové organizace. Zaměstnanci a ředitelka organizace mi potvrdili, že žádné řešení nevzniká bez vyslechnutí názorů obou stran (keňské a české) a následného kompromisu. Žádné rozhodnutí nevznikne, dokud nezazní všechny názory.

Má pozorování rovněž ukazují, že zaměstnanci a ředitelka vyžadují časté, několikahodinové porady. Keňská a česká strana se propojují alespoň jednou týdně pomocí programů Zoom a Skype, běžné jsou i večerní a víkendové akutní telefonáty. Také jsou nezbytné osobní návštěvy Keni jednou až dvakrát ročně, které ředitelka pořádá nejen kvůli tomu, aby na projekty osobně dohlédla, ale především, aby zapracovala na kvalitě vztahů, které jsou pro ni klíčové. Jednou ročně se pořádají setkání keňských zaměstnanců a dobrovolných koordinátorů, dvakrát ročně pak setkání českých zaměstnanců a dobrovolníků.

„Spolupráci si představuji tak, že jsou do daného projektu zapojeny obě strany. Jak podporující strana, tak podporovaná komunita.“

„Pomoc, při které se významně zapojí místní komunita s cílem v budoucnu nemuset pomáhat vůbec (naučit rybařit, ne darovat rybu). Spolupráce rovného s rovným.“

Celkově respondenti vnímají rozvojovou spolupráci a partnerství jako rovné soužití obou stran. Koncept partnerství byl mezi keňskými a českými respondenty ten nejvíce vítaný. Podle jejich názorů v ideálním případě by právě takovým způsobem měla rozvojová spolupráce fungovat a nezisková organizace by měla být vůči místním obyvatelům – příjemcům podpory, rovnocenným partnerem. Což se ale neobejde bez vzájemného pochopení, což je dalším klíčovým poznatkem výzkumu, kterému se budu podrobněji věnovat v následující kapitole.

3.3.2 Poznání místní kultury

Průvodce dobrovolnictvím v zemích globálního Jihu (2011: 21–29), který vydaly INEX-SDA a FoRS, podrobně vysvětluje dobrovolníkům, kteří se chystají vydat pomáhat v rámci rozvojové spolupráce do třetích zemí, s jakými kulturními rozdíly se mohou setkat, co jsou stereotypy a proč mohou ovlivňovat práci neziskových organizací. Publikace začíná tvrzením, že stereotypy jsou tak staré jako kultury samy a mohou velmi deformovat naše vnímání reality, pokud se ocitneme tváří v tvář cizí kultuře. Může se stát, že se budeme dívat na cizí zemi kulturní optikou naší společnosti, a proto ji nikdy dostatečně nepochopíme a nepřijmeme.

Autoři popisují poměrně častou situaci, kdy se dobrovolník po příjezdu do rozvojové země ztrácí, ničemu nerozumí a nikdo nerozumí jemu, což následně způsobuje nepohodlí, zmatení, frustraci, naštvání vůči místním obyvatelům. To následně může vyústit v kritiku země,

místních obyvatel, jejich zvyků a kultury. Tento tak zvaný kulturní šok způsobuje primárně to, že naše kultura je pro nás neviditelná (ibid.).

„Mám pocit, že místní někdy termín rozvojové spolupráce nechápu a pletou si ho s humanitární pomocí, to znamená, že je občas těžké překonat stereotypy typu: běloch = bohatství = bude rozdávat = zadarmo dostaneme... Osobní zkušenost.“

Řešením této situace je vědomá snaha porozumět kultuře přijímací strany, vzdělávat se, zajímat se o místní zvyky, víru, způsob komunikace mezi lidmi, ale například i vnímání času. Existuje i tak zvaná etika dobrovolnictví, která se netýká pouze komunikace, náboženství či oblékání. Primární je být všímavý k místním kulturním normám jako celku. Proto je zcela nevhodné snažit se místním obyvatelům „otevírat oči“, přesvědčovat a dokazovat, co je normální. Místo toho je na místě naopak přizpůsobení se, pozorování, naslouchání a případně věcné diskuse.

Může se stát, že projekt, který nezisková organizace vymyslela, není pro místní obyvatele vhodný. V úvodu jsem popisovala případ vybudování studny a rozhořčení celé ženské části komunity. Proto by nezisková organizace neměla tvrdohlavě prosazovat svůj projekt a snažit se ho uskutečnit za každou cenu. Nakonec je důležité si uvědomovat, že působení rozvojové nevládní neziskové organizace není věčné, měla by nejlépe předat péči o projekt místním obyvatelům, ti by ho měli pochopit a přijmout. To potvrzují i autoři průvodce: „Zdánlivě i nejlepší projektové záměry mohou být v rozporu s tradicí a místní kulturou. Není jednoduché si připustit, že náš (západní) přístup nemusí být v daných podmínkách vždy ten správný. Odhadnout dobře veličiny, které úspěšnost projektu ovlivňují, je velmi nesnadné i pro profesionály, kteří se rozvojové problematice věnují už delší dobu.“

„Když jsem do Keni přijela, tak jsem bydlela u místních lidí. Mnoho mých přátel bydlelo na hotelích a bohužel jim to bránilo proniknout do mentality místních lidí, kdežto já jsem ji rovnou poznávala zevnitř. Vybudovat skutečně důvěrný vztah trvá strašně dlouho a pouze v rámci schůzek se to nikdy nepodaří. Ale to je samozřejmě strašně náročné, nemůžeš to přece dát jako podmínku rozvojových projektů. I mně se to s některými našimi koordinátory ani po dvaceti letech nepodařilo, pořád mě vnímají jako bohatou bílou Evropanku, přes kterou dostávají peníze, a své pocity se mnou nesdílí, pořád ode mě něco očekávají. Důležité je hledat průsečíky kultur, nevynucovat nic autoritou, ani penězi, pak to není dlouhodobě udržitelné. Samozřejmě stavět to na místních je velmi náročné, ale má to své dlouhodobé výsledky. Ten kulturně historický kontext je velmi silný. Kvůli tomu, že máme více zkušeností

a znalostí, můžeme být často arogantní a říkat místním, jak mají co dělat, protože u nás to přece tak funguje. Ale je důležité koukat na jejich kulturní zvyky. Může se stát, že něco bude proti jejich přesvědčení, něco nebudou chtít udělat, bude to pro ně až moc velká změna. Spousta projektů končí kvůli tomu, že my něco uděláme, ale oni nejsou schopni v tom po našem odjezdu pokračovat.“

Všichni respondenti se shodli na tom, že nejdůležitější je vzájemné porozumění. Například čeští respondenti se shodli na tom, že primární je především porozumět místním zvykům a kultuře, což se neobejde bez delšího časového zapojení.

„Za největší problém považují kulturní problémy a spolu s tím považují za nejdůležitější zajistit větší informovanost veřejnosti, lepší informovanost na obou stranách.“

„Sama sobě si někdy kladu otázku, zda naším evropským přístupem neničíme jejich keňskou mentalitu a národnost. Na druhou stranu je o pomoc ze strany lidí žijících v Keni zájem a jsou vidět kladné výsledky dětí podporovaných ve vzdělání, takže z toho usuzuji, že Keňané naši podporu přijímají kladně a s nadšením.“

Nicméně právě porozumění místním a věnování tomu času a úsilí vnímají zároveň i jako největší výzvu a problém neziskových rozvojových organizací.

„Jak se můj postoj vyvíjel časem? Prošel si různými fázemi od euforie, že vše se podaří rychle změnit, přes uvědomění si, že změna bude vyžadovat delší čas a není možné to nijak urychlit, přes pocity obohacení, beznaděje, zklamání k důvěře, obdivu, přijetí situace i respektu k ostatním lidem i postojům.“

Dále respondenti zdůrazňují osobní zkušenost. Jedním z důležitých poznatků je, že člověk lépe pochopí podstatu rozvojových projektů, pokud se na dané místo podívá a s příjemci pomoci se osobně seznámí, věnuje jim čas a pozornost.

„Nejvíc mi ale dal můj osobní prožitek v Keni. Když člověk vidí vše na vlastní oči a navštíví lidi v Keni, kteří žijí v chudobě, až poté si opravdovou chudobu dokáže představit. Vše jsem pak začal vnímat na pozadí toho, že si dokážu představit, jak chudoba vypadá a naopak vím, jak opravdu daná spolupráce funguje.“

„Ještě, než jsem začala budovat nějaký projekt a měla jsem pouze vizi, tak jsem ji chtěla představit místním obyvatelům. Chtěla jsem spolupracovat s mladými lidmi a nejdříve jsem vybrala vysokoškolské studenty, protože jsem si myslela, že budou mít potřebné nápady a elán a zvládnou organizaci projektů. Nehledala jsem cílové příjemce pomoci, ale ty, kteří

to všechno budou organizovat. Další, koho jsem oslovila, byli studenti technických oborů, učilišť. Překvapivě ale nejhorší zkušenost byla právě s vysokoškolskými studenty, jelikož to byli děti z bohatých rodin, kteří se mnou spolupracovali proto, aby se dostaly do zahraničí, na evropské univerzity, a hlavně neměli potřebu pomáhat, neznali to chudé prostředí. Lidé z učilišť byli sice také vzdělání, ale pocházeli z chudých poměrů, věděli, o čem mluvíme a chtěli pomáhat, dovedli nás do těch vesnic. Vztahy s nimi nám vydržely do teď, jeden z těchto bývalých studentů je ředitelem naší organizace, která sídlí v Nairobi. Když se na to podíváme zpětně, vidíme, že máme kontakty po celé Keni ještě z té doby. Zároveň se nám povedlo to, že ti příjemci pomoci jsou zároveň i organizátory, kteří nám pomáhají tvořit projekty na podporu chudých vrstev po celé Keni.“

Jak je vidět, poznání místní kultury jde ruku v ruce s delším časovým zapojením s úsilím a s ustavičnou prací na budování vztahů. Stabilnímu a dlouhodobému zapojení rozvojových neziskových organizací se proto věnuje poslední kapitola analýzy.

3.3.3 Stabilita a dlouhodobost

Nejdůležitějším poznatkem celého výzkumu je to, že hlavním atributem rozvojové spolupráce je čas. Čas určuje, jak hluboce poskytovatel pomoci pozná příjemce pomoci a jaký dopad to bude mít na kvalitu rozvojového projektu. Rozvojové projekty musí být jednoduše dlouhodobé. Měly by začít důkladným poznáním místních obyvatel a pokračovat naplánováním projektu spolu s příjemci pomoci. Provedení projektu by mělo také probíhat společně a na závěr by to měla místní komunita převzít. Toho nelze dosáhnout za rok ani za tři. Jak jsem již zmínila dříve, stabilita a čas jsou jedním z hlavních atributů teorie advokačních koalic. Zároveň to souvisí i s konceptem partnerství, který říká, že k dosažení výsledku je potřeba delší doba.

„Když jsme přišli na ostrov Rusinga, abychom postavili školu prostřednictvím místního – Joashe, byla na něj celá komunita našťavaná, že ty peníze nerozdal, ale že za ně opravdu chce postavit školu. Problémem bylo, že ze začátku nebyl vidět žádný výsledek a bylo těžké přesvědčit místní, aby uvěřili, že když vydrží a peníze nerozkradou, budou mít ve výsledku něco lepšího – jejich děti budou studovat. Je to spojené s kulturním kontextem. Keňané nehledí do budoucna, nemyslí na to, co bude, zajímá je dnešek, chtějí vše teď hned. Je důležité si uvědomovat rozdíly. Právě kvůli vládním projektům a velkým organizacím, které nedopadly, neměly úspěch, jelikož neznaly kontext, kulturní prostředí, a měly nedostatky

času, Keňané nevěří, že nějaký projekt může mít úspěch. Velkým problémem je, že projekty jsou velmi krátkodobé, rozvojové projekty není možné udělat za 2–3 roky.“

Diskuse a návrhy na další výzkum

Přínosem této diplomové práce je použití teorie advokačních koalic v prostředí, které neodpovídá hlavním požadavkům autorů teorie, například nemá stabilní politické prostředí. Na druhou stranu například Sabatier a Weible (2007) říkají, že ověření teorie v různých politických systémech, jako jsou například rozdíly ve formování advokačních koalic napříč politickými systémy, je velmi důležitým tématem pro budoucí studie.

Dalším přínosem této práce je návrh postupu při uskutečnění rozvojových projektů, vycházejících jak od cílové skupiny (příjemců pomoci), tak i od zaměstnanců neziskové organizace. Jedná se tak o řešení, které respondenti sami navrhnou a hodnotí jako účinné. Tedy pro úspěšné fungování rozvojového projektu je od začátku třeba z příjemců pomoci udělat rovnocenné partnery tak, aby projekt přijali, pečovali o něj a společně ho vytvářeli. Je potřeba od začátku a dlouhodobě budovat síť kontaktů, poznávat místní obyvatele, jejich kulturu a hodnoty, hluboce s nimi diskutovat o jejich potřebách a na základě toho společně projekt vytvářet. To zároveň není možné bez vynaložení velkého množství času a úsilí.

Z výše uvedených závěrů poměrně přesvědčivě vyplývá, že kvalitní a dlouhodobé partnerství patří i podle aktérů a respondentů mezi klíčové v rámci rozvojové pomoci, neboť ho přímo sami jako takové identifikují.

Za hlavní slabinu práce považuji to, že jsem nemohla provést výzkum v Keni osobně. Uvědomuji si, že písemné rozhovory či výzkum provedený pomocí jiné osoby mohl zkreslit data. Pro další výzkum proto rozhodně navrhuji sběr dat přímo na místě. Dalším návrhem je pokusit se provést hloubkové rozhovory s keňskými politiky a státními zaměstnanci například z řady koordinační rady nevládních neziskových organizací a její partnerů. Ti by mohli poskytnout zcela odlišný pohled. Tedy by pro další výzkum byli vhodní respondenti z keňské akademické obce, vlády či ministerstva vnitra. Také by bylo vhodné shromáždit data i od nezainteresovaných aktérů, ne příjemců pomoci či osob přímo zapojených do rozvojové spolupráce. Jak vyplynulo z výzkumu, Keňané, kteří se na rozvojové pomoci podílí, mají často podobné názory jako Evropané (poskytovatelé pomoci), kromě toho jsou za každý projekt velmi vděční a nechtějí sdílet negativní názory (pokud takové mají).

Závěr

Daná práce zkoumala problém funkčnosti rozvojové spolupráce, která může být ovlivněna různými aktéry a jejich hodnotami a přesvědčeními. Z toho důvodu se práce primárně opírá o teorii advokačních koalic. V teoretických východiskách byly kromě této teorie popsány také koncepty, přístupy a výzkumy týkající se problematiky rozvojové spolupráce. Jednalo se především o koncept partnerství a dále o podpůrné teorie kulturní imperialismus, orientalismus, kolonialismus a dekolonialismus. Tyto vedlejší teorie byly zvolené především z důvodu lepšího pochopení problémů rozvojové spolupráce, ale také pro vypracování Metody Q.

Vzhledem k cíli práce byl zvolen kvalitativní výzkum, a to případová studie konkrétní rozvojové neziskové organizace Centrum Narovinu, která působí v Keni, kde se snaží o zlepšení přístupu dětí z chudých rodin ke vzdělání a zdravotní péči.

Sběr dat byl poměrně rozsáhlý – oslovila jsem celkem 85 respondentů z České republiky a Keni, mezi kterými bylo 5 zaměstnanců pražské kanceláře organizace Centrum Narovinu, 5 zaměstnanců nairobské kanceláře organizace Centrum Narovinu, 20 dobrovolných koordinátorů v České republice a 22 v Keni, 25 zaměstnanců a učitelů školy Island of Hope na ostrově Rusinga na Viktoriině jezeře a 8 sponzorů a podporovatelů organizace. Někteří se z důvodu pracovní vyčerpání, vypuknutí pandemie covidu-19, či kvůli pocitu, že se v problematice dostatečně nevyznají, výzkumu nezúčastnili.

Dále jsem provedla 7 rozhovorů v českém jazyce s ředitelkou organizace, dalšími zaměstnanci a dobrovolnými koordinátory a 23 rozhovorů v anglickém jazyce se zaměstnanci keňské kanceláře neziskové organizace, dobrovolnými koordinátory a s učiteli školy Island of Hope.

S 5 respondenty jsem provedla metodu Q. Kromě toho jsem použila terciární data organizace a součástí výzkumu bylo také zúčastněné pozorování.

Cílem práce bylo vysvětlit za pomoci použití teorie advokačních koalic, jak veřejně-politické hodnoty aktérů mohou ovlivnit rozvojovou spolupráci. Prvním dílčím cílem práce byla identifikace veřejně-politických hodnot vybraných aktérů v rámci konkrétního rozvojového projektu, dále identifikace názorových koalic aktérů. Posledním dílčím cílem

bylo zjištění oblasti napětí a konsenzu mezi perspektivami aktérů s ohledem na použitou teorii.

Výzkumné otázky, které měly pomoci v naplnění daných cílů, byly:

1. Jaké veřejně-politické hodnoty zaujímají aktéři v rámci subsystému rozvojového projektu v Keňské republice?
2. Jaké existují základní rozdíly a shody v perspektivách těchto aktérů?
3. Formují tito aktéři názorové koalice?

Stanovila jsem i některé hypotézy, vycházející z teorie advokačních koalic, a to:

1. U zásadních kontroverzí uvnitř subsystému, kde jsou v sázce fundamentální přesvědčení, bude složení spojenců a odpůrců z dlouhodobého pohledu (10 a více let) poměrně stabilní.
2. Aktéři uvnitř dané koalice budou vykazovat široký konsensus týkající se veřejně-politických hodnot a menší míru konsenzu ohledně jejích sekundárních aspektů.
3. Aktér (nebo koalice) se raději vzdá sekundárních aspektů, než by připustil slabé stránky veřejně-politických hodnot.

K naplnění cílů, zodpovězení výzkumných otázek a testování metod sloužila zvolená metodologie Q, rozhovory a analýzy terciárních dat. V rámci rozhovorů s aktéry jsem některé otázky zaměřila právě na potvrzení či vyvrácení hypotéz. Ty se týkaly toho, zda je složení aktérů uvnitř subsystému stabilní (10 a více let), zda aktéři vykazují spíše konsensus týkající se veřejně-politických hodnot a menší míru konsenzu ohledně sekundárních aspektů a zda jsou ochotní se spíše vzdát těchto aspektů než veřejně-politických hodnot.

Hlavním cílem práce bylo tedy vysvětlit, jak veřejně-politické hodnoty aktérů mohou ovlivnit neziskovou spolupráci. Právě tyto společné hodnoty, jak veřejně-politické, tak i základní, jsou to, co drží koalici, tedy její členy pohromadě, co dlouhodobě upevňuje vazby mezi aktéry. Mezi základní hodnoty, které sdílí aktéři dané koalice se dá zařadit vytváření tolerantní multikulturní společnosti, zvyšování veřejného povědomí o situaci v rozvojových zemích, nenásilí, svoboda slova a rovnost žen a mužů. Mezi veřejně-politické hodnoty organizace dále patří přístup dětí ke vzdělávání, zkvalitnění zdravotní péče a trvale udržitelný rozvoj. Nakonec sekundární aspekty dané organizace se týkají administrativních postupů, přerozdělování financí, strategických kroků, kde, jak vyplynulo z rozhovorů, mají obě strany (nezisková organizace a místní obyvatelé) stejnou váhu a každé rozhodnutí je

kompromisem požadavků obou stran. Tedy to, jak veřejně-politické hodnoty aktérů mohou ovlivnit rozvojovou spolupráci, je tak, že spojí poskytovatelé a příjemce pomoci dohromady do společné koalice a tím jim umožní prosazovat společné cíle. Na základě rozhovorů s respondenty se dá prokázat, že pokud aktéři spolu tyto hodnoty nesdílí, rozvojová spolupráce není funkční, rozvojové projekty netrvají dostatečně dlouho a nemohou dosáhnout kýžených výsledků.

Dle Metodiky projektového cyklu dvoustranných projektů zahraniční rozvojové spolupráce České republiky se rozvojový projekt skládá z několika fází:

- fáze programování,
- fáze identifikace,
- fáze formulace,
- fáze realizace a monitoringu.

Collier (2007: 119) například ve své knize Miliarda nejchudších popsal realizaci nefunkčních projektů takto: „Dárci často klopýtají jeden přes druhého a nedovedou zkoordinovat své aktivity. Jednou jsem se setkal s případem, kdy chtěly tři dárcovské agentury postavit nemocnici na tom samém místě. Dohodly se, že budou na projektu spolupracovat, což se nestává pokaždé, ale pak narazily na problém. Jejich pravidla o zadávání zakázek byla navzájem neslučitelná. Trvalo dva roky, než se jim podařilo dosáhnout kompromisu: každá agentura měla postavit jedno nemocniční patro podle svých vlastních norem. Dovedete si jistě představit, jak efektivní byla jejich práce.“

Právě ve fázích identifikace a formulace může docházet k selhání projektů, jelikož to jsou chvíle, kdy rozvojová nevládní nezisková organizace měla pevně spolupracovat s příjemci pomoci tak, aby rozvojový projekt naplňoval také jejich očekávání a potřeby. To potvrzuje i Djakoualnová (2015: 39) která říká, že ve fázi identifikace musí mít nezisková organizace přístup k relevantním informacím, jelikož mnohdy získané zprávy neodrážejí realitu, popřípadě se terénní pracovník může dostat do určité reality, která ale nemusí odpovídat celkovému obrazu země. Fáze formulace je následně riziková v tom, že při ní často dochází k tzv. „plánování od stolu“, kdy nezisková organizace nemusí být plně obeznámena s konkrétní situací v zemi příjemců pomoci. Tedy i dle poznatků získaných během výzkumu vyplynulo, že pro funkčnost rozvojového projektu je klíčové od samého začátku se spojit s relevantními aktéry v rozvojové zemi, s těmi, kteří sdílí stejné hodnoty. S nimi následně vytvořit koalici a realizovat projekty společně.

Pozitivním příkladem je právě zkoumaná nezisková organizace, která za 20 let svého fungování v Keňské republice vytvořila pevnou síť podobně smýšlejících místních obyvatel, kteří pomohli neziskové organizaci k naplnění její cílů – pomohly více než 2000 keňských dětí získat základní, střední či vysokoškolské vzdělání, zajistili pro ně přístup ke zdravotní péči a vybudovali ve velmi krizové oblasti komunitní centrum, které nyní obsahuje nejlépe vybavenou kliniku v regionu, sirotčinec, farmu a mateřskou, základní a střední školu, jejíž studenti v rámci národního srovnání umístili na prvních příčkách a mohou pokračovat ve studiu na univerzitách.

Teorie advokačních koalic staví na třech základních kamenech – politických subsystémech, systému hodnot a stabilitě (dlouhém časovém trvání). Co se týká politických subsystémů, Sabatier (1998: 111-114) při definování subsystému, říká, že účastníci daného subsystému považují sami sebe za semi-autonomní komunitu, jež sdílí určitou expertní oblast, kromě toho účastníci ovlivňují tvorbu politiky v dané oblasti po delší časové období (min. 7-10 let), v rámci institucí veřejné správy existují specifické organizační jednotky, které se zabývají danou problematikou a nakonec existují zájmové organizace či speciální jednotky uvnitř těchto organizací, které považují danou oblast za zásadní. Na základě toho se dá tvrdit, že v Keni existuje subsystém, který se zabývá rozvojovou spoluprací.

V rámci subsystému se pohybují aktéři s určitým systémem hodnot, na jehož základě se sdružují do koalice. V daném případě se jedná o poskytovatele (neziskové organizace) a příjemce pomoci (místní obyvatelé) a dále jejich podporovatele, jež společně sdílí základní hodnoty a veřejně-politické hodnoty uvedené výše.

Z výzkumu dále vyplynulo, že většina respondentů považuje za nejdůležitější právě stabilitu. Čas dle respondentů patří mezi nejsilnější atribut. Říkají, že rozvojové projekty se nedají realizovat za rok ani za tři, ale je potřeba deset a více let na to, aby nezisková organizace podrobně poznala místní komunitu, vybudovala si síť, se kterou bude následně spolupracovat a společně s partnery (místními obyvateli) navrhla co nejvhodnější realizaci projektu.

Co se týká identifikace názorových koalic, s využitím metody Q a díky rozhovorům s respondenty jsem objevila pouze jednu názorovou koalici. Dle Q-faktorové analýzy se sice respondenti rozdělili na dvě skupiny, ale po projití klíčových výroků jsem zjistila, že jejich hodnoty se téměř neliší, rozdíl byl pouze v tom, že jedná skupina považovala za důležitější poznat místní kulturu a postupně předat vedení rozvojových projektů místním obyvatelům,

druhá skupina jako vhodnější vnímala partnerství. Nicméně obě skupiny považují rozvojovou spolupráci jako ten nejlepší nástroj pro pomoc třetím zemím. Zde je také důležité podotknout, že mezi respondenty, kteří se zúčastnili metody Q se objevil respondent, který se nezařadil do žádné z koalic. Klíčový zaměstnanec organizace ani po rotaci se nepřiblížil ani jedné z koalic, ale jeho faktorová zátěž je velmi blízko faktorovému poli. Toto pole si lze představit jako třídění účastníka, který v maximální možné míře odpovídá faktoru a má tedy 100% faktorovou zátěž. Na základě něho je možné následně identifikovat výroky charakteristické pro daný faktor (Nekola 2011: 154). Jeden případ takto odlišný od ostatních koalic a zároveň velmi blízký faktorovému poli je zajímavý a v praktickém smyslu důležitý. Vzhledem k tomu, že se jedná o klíčového pracovníka dané organizace, tak se potvrzuje, že on může být ten, kdo se do značné míry podílí na aktivitách organizace a může o nich rozhodovat.

Je důležité také brát v potaz to, že rozvojové nevládní neziskové organizace realizují rozvojové projekty primárně ve třetích zemích – v rozvojových zemích s nižší úrovní materiálního blahobytu, s nestabilní politickou situací, s velkou mírou korupce, s nedemokratickými politickými režimy. Proto v těchto zemích lze obtížně testovat teorie, které fungují v rozvinutých zemích. V zemích třetího světa lze stěží hovořit o politických subsystémech či o advokačních koalicích. Mnohem pravděpodobnější je, že zde budou aktéři sledovat primárně svoje ekonomické zájmy. Také je nutné podotknout, a vyplynulo to i z výzkumu, že političtí aktéři mnohdy nechtějí spolupracovat s neziskovými organizacemi, naopak se jim snaží situaci komplikovat. Média je rovněž nepodporují. Neziskové organizace mezi sebou cítí spíše konkurenci než zájem spolupracovat.

To potvrzuje i fakt, že Sabatier a Weible (2007) předpokládají, že se složení a způsob fungování koalic liší vzhledem ke specifické povaze dané země. Problémem v rozvinutých zemích může být například otevřenost politického systému, bez které dle teorie není možná zásadní změna politiky.

Z výzkumu a názorů respondentů vyplývá, že pracovníci neziskových organizací vytváří koalici s příjemci pomoci, místními obyvateli a s experty či konzultanty. Taková koalice ale nedisponuje potřebnými zdroji, jako jsou například vztahy s politickými činiteli či finance. Nicméně z teorie advokačních koalic, kterou Weible a kol. rozšířili ve své poslední studii, vyplývá, že existence advokačních koalic je možná i když nějaké atributy chybí (2019).

Minimální požadavek je pouze existence aktérů a politické jádro, případně některý z atributů, v tomto případě shodný systém hodnot a stabilita.

Nicméně výzkum také ukázal, že v Keni může existovat další advokační koalice. Jedná se o síť aktérů kolem koordinační rady nevládních neziskových organizací, která mezi svými partnery uvádí například akademickou obec, neziskové organizace, vládu, ministerstvo vnitra, soukromý sektor a odborné organizace OSN. Dá se předpokládat, že daná organizace by se mohla považovat za advokační koalici v rámci subsystému rozvojové spolupráce, jelikož disponuje velkým množstvím potřebných zdrojů, jako jsou informace, finance, vztahy aj. Ideální typ advokační koalice totiž vypadá tak, že aktéři sdílejí navzájem svá přesvědčení, koordinují své činnosti se spojenci a proti odpůrcům, využívají své zdroje, a to vše probíhá v delším časovém období. To, zda daná síť organizací a institucí skutečně odpovídá teorii advokačních koalic, by dle mého názoru mohl potvrdit, anebo vyvrátit až výzkum na reprezentativním vzorku aktérů. Proto musím podotknout, že co se týká existence této koalice utvořené kolem koordinační rady, tak se jedná pouze o můj předpoklad, ke kterému jsem došla díky analýze dokumentů a rozhovorům s některými respondenty. Nicméně si troufám tvrdit, že jasná existence takové advokační koalice se dá prokázat pouze pomocí hloubkových rozhovorů s respondenty, například s členy rady, keňskými politiky a akademickou obcí. Bohužel vzhledem k časové náročnosti takového výzkumu a pandemii covidu-19, kvůli které jsem nemohla být v Keni osobně přítomná, se takový výzkum neuskutečnil.

Co se týká tří v úvodu práce stanovených hypotéz, tak získaná data podporují jejich platnost. První hypotéza říká, že u zásadních kontroverzí uvnitř subsystému, kde jsou v sázce fundamentální přesvědčení, bude složení spojenců a odpůrců z dlouhodobého pohledu (10 a více let) poměrně stabilní. Zde výzkum potvrdil, že složení koalice se po dobu 20 let nezměnilo. Rovněž se všichni respondenti jednohlasně shodli na tom, že právě delší časové zapojení zaručuje úspěch a stabilitu rozvojových projektů.

Další dvě hypotézy říkají, že aktéři uvnitř dané koalice budou vykazovat široký konsensus týkající se veřejně-politických hodnot a menší míru konsensu ohledně jejich sekundárních aspektů a zároveň, že aktér (nebo koalice) se raději vzdá sekundárních aspektů, než by připustil slabé stránky veřejně-politických hodnot. Co se týká sekundárních aspektů, ukázalo se, že neustálé kompromisy jsou možné v případě, kdy všichni aktéři vědí, jaké jsou jejich veřejně-politické hodnoty a jaký je jejich cíl. Kompromisy jsou to, co drží pohromadě

rozvojové projekty, na kterých pracují zároveň evropští zaměstnanci neziskové organizace a místní obyvatelé. To potvrzuje i poznatek, že místní kulturu je možné postupem času ovlivnit, pozměnit základní či veřejně-politické hodnoty, nicméně je třeba k tomu přistupovat dlouhodobě, s citem a se souhlasem místní komunity. Příkladem je založení školy, která je v rozporu s místními zvyky, tradicemi a názory, ale přesto začíná být mezi místními obyvateli vyhledávaná a je úspěšná ve státních závěrečných zkouškách a národních žebříčcích.

Jedním z hlavních zjištění této práce bylo, že pro úspěšné fungování rozvojového projektu je od začátku třeba z příjemců pomoci udělat rovnocenné partnery tak, aby projekt přijali, pečovali o něj a společně ho vytvářeli.

Summary

The diploma thesis examined the problem of the functionality of development cooperation, which may be influenced by various policy actors and their beliefs. The work aimed to explain, using the ACF theory, how the policy core beliefs of policy actors can affect development cooperation. The first partial goal of the work was the identification of the policy core beliefs of selected policy actors within a specific development project, as well as the identification of advocacy coalitions. The last partial goal was to determine the area of tension and consensus between the beliefs of the policy actors.

The research questions that were to help meet the goals were:

1. What are the policy core beliefs of the policy actors in the development project subsystem in the Republic of Kenya?
2. What are the basic differences and similarities in the beliefs of these policy actors?
3. Do these policy actors form the advocacy coalitions?

The hypotheses were set as well, based on the ACF theory, namely:

1. For major controversies within the subsystem, where core beliefs are at stake, the composition of allies and opponents will be relatively stable in the long run (10 years or more).
2. The policy actors within the advocacy coalition will have a broad consensus on the policy core beliefs and a lesser consensus on its secondary aspects.

3. The policy actor (or advocacy coalition) would rather give up secondary aspects than admit the weaknesses of the policy core beliefs.

The chosen Q methodology, interviews, and tertiary data analysis was used to fulfil the goals, answer research questions and test methods. In interviews with actors, I focused some questions on confirming or refuting hypotheses.

The ACF theory builds on three cornerstones - policy actors and subsystems, the belief system, and stability. The research showed that most respondents consider the issue of time to be the most important. They say that development projects cannot be implemented in a year or three, but it takes ten or more years for a non-profit organization to get to know the local community in detail, build a network, which it will then work with and design the most appropriate implementation of the project with these partners (locals).

It is also important to take into account that non-profit organizations implement development projects primarily in third countries. In developing countries with lower levels of material prosperity, with an unstable political situation, with a high level of corruption, with undemocratic political regimes. Therefore, it is difficult to test here the theories that work in developed countries. In third world countries, it is difficult to speak of political subsystems or advocacy coalitions. It is much more likely that policy actors will pursue their economic interests primarily. It should also be noted, which also resulted from research, that other policy actors often do not want to cooperate with non-profit organizations, on the contrary, they try to complicate the situation for them. The non-profit organizations feel more competitive than interested in cooperating. And they are also not supported by the media. Research shows that NGO workers can only form coalitions with beneficiaries, local people and experts or consultants.

The research and the opinions of the respondents show that employees of non-profit organizations can form coalitions only with the beneficiaries, residents, and with experts or consultants. In addition, such a coalition does not have the necessary resources, such as relations with political actors or finance. However, the ACF theory, which Weible et al. expanded in their latest study, suggests that the existence of advocacy coalitions is possible even if some attributes are missing (2019). Research has also shown that there may be other advocacy coalitions in Kenya. It is a network of actors around The NGOs Coordination Board, which includes, for example, academia, non-profit organizations, the government, the Ministry of the Interior, the private sector, and the UN Agencies among its partners. It

can be assumed that the organization could be considered an advocacy coalition, as it has many necessary resources, such as information, finance, relations, etc. Whether a given advocacy coalition really corresponds to theory could be confirmed or refuted only by research on a representative sample of representative actors. Therefore, I must point out that, as far as the existence of this coalition formed around the Coordinating Board is concerned, this is only my assumption, which could only be examined if I conducted personal interviews with board members, Kenyan politicians, and academia. Unfortunately, due to the time-consuming nature of such research and the COVID-19 pandemic, due to which I could not be present in person in Kenya, such research did not take place.

All hypotheses were confirmed. I have repeatedly emphasized the importance of time and stability in creating development projects. Concerning secondary aspects, it has been shown that permanent compromises are possible if all actors have the same policy core beliefs and know what their goal is. It is possible to influence culture over time, change the core or policy core beliefs, however, it is necessary to approach this in the long run, with the consent of the local community. From the outset, beneficiaries need to be made equal partners in creating a project together.

I consider the main weakness of my work to be the fact that I have not been able to research in Kenya in person. I am aware that written interviews or research conducted with the help of another person may have skewed the data. For further research, I suggest on-site data collection. Another suggestion is to try to conduct in-depth interviews with Kenyan politicians and civil servants, who could provide a completely different perspective of the problem. It would also be appropriate to collect data from non-interested actors, not beneficiaries or people directly involved in development cooperation.

Použitá literatura

1. About the Proposed NGO Resource Center: Non-Governmental Organizations Co-ordination Board. NGOs Co-Ordination Board, 2009.
2. ANNUAL NGO SECTOR REPORT 2018/19: Non-Governmental Organizations Co-ordination Board. NGOs Co-Ordination Board, 2019. ISBN 978-9966-137-24-1.
3. BAILEY, F, DOLAN, A. The Meaning of Partnership in Development: Lessons. *Development Education, Policy & Practice: A Development Education Review*, Vol. 13, Autumn, pp. 30-48. 2011
4. BALCHA, Daniel Messele. *The Magnitude of Governance in Addressing HIV/AIDS Problems in Ethiopia*. Vedoucí práce Martin Potůček; oponent práce Pavol Frič, Alemayehu Kumsa [online]. 2015 [cit. 2020-05-11].
5. BICCHI, F. 'Our size fits all': Normative power Europe and the Mediterranean, *Journal of European Public Policy*, 13(2). 2006.
6. BLAIKIE, Norman. *Designing Social Research*. Oxford: Blackwell, 2000. ISBN 9780745643373.
7. BOYDELL, L., RUGKASA, J., HOGGETT, P. and CUMMINS, A. *Partnerships: The Benefits*. Dublin: Institute of Public Health in Ireland. 2007.
8. COLLIER, Paul. *Miliarda nejchudších: proč se některým zemím nedaří a co s tím*. Praha: Vyšehrad, 2009. Moderní dějiny (Vyšehrad). ISBN 978-80-7429-010-7.
9. CROSS, R. M. Exploring attitudes: the case for Q methodology. *Health Education Research*[online]. 2005, 20(2), 206-207 [cit. 2020-07-24]. ISSN 02681153.
10. DE VAUS, David. *Research Design in Social Research*. SAGE Publications, 2001. ISBN 9780761953470.
11. DJAKOUALNOVÁ, Taida. *Rozvojová pomoc – neúspěšné projekty: důvody neúspěchu a možná východiska*. Praha, 2015. Bakalářská práce. Univerzita Karlova v Praze, Husitská Teologická fakulta. Vedoucí práce Mgr. Lukáš Urban, Ph.D.
12. DUŠKOVÁ, Lenka, HARMÁČEK, Jaromír a kol. 2011. *Encyklopedie rozvojových studií*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2011v Olomouci.
13. EASTERLY, William Russell. *Břímě bílého muže: proč pomoc Západu třetímu světu selhává?* Praha: Academia, 2010. XXI. století. ISBN 978-80-200-1776-5.

14. EXNEROVÁ, Věra (ed.). *Globální problémy a rozvojová spolupráce: témata, o která se lidé zajímají*. Praha: Člověk v tísni – společnost při ČT. 2005. ISBN 8086961001.
15. FENGER, Menno a Pieter-jan KLOK. Interdependency, Beliefs, and Coalition Behavior: A Contribution to the Advocacy Coalition Framework. *Policy Sciences* [online]. 2001, **34**(2), 157-170 [cit. 2020-07-18]. ISSN 00322687.
16. FERRO, Marc. *Dějiny kolonizací. Od dobývání až po nezávislost 13. - 20. století*. Lidové Noviny. Praha 2007. ISBN 978-80-7106-021-5.
17. FRIČ, Pavol. *Aktivity a potřeby neziskových organizací v České republice: výsledky kvantitativního sociologického šetření*. Agnes. 1998. ISBN 8090263305.
18. GROSGOUEL, Ramó
19. n. *A decolonial approach to political-economy: transmodernity, border thinking and global coloniality*. Kult. 6. 2009. 10-38.
20. HELLER, Nathaniel, The Future of The Anti-Corruption Movement, *Global Integrity*, 2009
21. HORKÝ, Ondřej. *Česká rozvojová spolupráce: Diskurzy, praktiky, rozpory*. Praha: Sociologické nakladatelství, 2010
22. HORKÝ, Ondřej. *Mediální stereotypy Jihu jako překážka veřejné diskuse: důsledky pro českou rozvojovou spolupráci*. 2010 In: DRULÁK, Petr, HORKÝ, Ondřej a kol. *Hledání českých zájmů: Obchod, lidská práva a rozvoj*. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2007. s. 102–124.
23. KRATHWOHL, David R. *Methods of Educational and Social Science Research*. Long Grove, IL: Waveland Press, 1998. ISBN 9780801320293.
24. KOEBELE, Elizabeth A. Integrating collaborative governance theory with the Advocacy Coalition Framework. *JOURNAL OF PUBLIC POLICY* [online]. 2019, **39**(1), 35-64 [cit. 2020-07-18]. DOI: 10.1017/S0143814X18000041. ISSN 0143814X.
25. Informace o FoRS. FoRS [online]. [cit. 2020-05-14]. Dostupné z: <http://www.fors.cz/informace-o-fors/#.Xr03R2gzaUk>
26. JENKINS-SMITH, C., HANK C., SILVA, C. L., KUHKA, G, and RIPBERGER, J.T. Belief System Continuity and Change in Policy Advocacy Coalitions: Using Cultural Theory to Specify Belief Systems, Coalitions, and Sources of Change. *Policy Studies Journal* 42 (4): 484–508. 2014.

27. MATĚJŮ, Petr. *Projekty sponzorování dětí z rozvojových zemí: vyhodnocení přístupu českých organizací působících v Africe k negativním dopadům projektu*. 2009. Diplomová práce. Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta, Katedra občanské výchovy a filosofie. Vedoucí práce PhDr. Zuzana Kubišová.
28. MCQUAID, R. W. *The theory of partnerships – why have partnerships?* in Osborne, S.P. (ed.) *Managing public-private partnerships for public services: an international perspective*, London: Routledge. 2000
29. Metodika projektového cyklu dvoustranných projektů zahraniční rozvojové spolupráce České republiky. Dostupné z:
[http://www.czda.cz/editor/filestore/File/Zakladnidokumenty/metodika_projektoveh_o_cyklu\[1\].pdf](http://www.czda.cz/editor/filestore/File/Zakladnidokumenty/metodika_projektoveh_o_cyklu[1].pdf)
30. MOLNÁROVÁ, Bára. Rozvojová spolupráce – měření její kvality a efektivity. *Rozvojová spolupráce – měření její kvality a efektivity / Bára Molnárová; vedoucí práce Petr Vrzáček; oponent práce Miroslav Svoboda*[online]. 2015 [cit. 2019-05-19].
31. MÝTY V ROZVOJOVÉ SPOLUPRÁCI, *Závěrečná zpráva z kvantitativního výzkumu*, Jiří Axman, Jitka Haiderová Soukupová, duben 2016
32. NEKOLA, M. *Metoda Q ve veřejné politice* [Q-methodology in Public Policy]. 2011
33. NEKOLA, M., NOVOTNÝ, V. *Strategické řízení a teoretické přístupy k procesu tvorby veřejných politik*, Kapitola 3. s. 61-87. 2010
34. NEKOLA, Martin, Hana GEISLER a Magdalena MOURALOVÁ, ed. *Současné metodologické otázky veřejné politiky*. Praha: Karolinum, 2011. ISBN 978-80-246-1865-4.
35. NOHRSTEDT, Daniel. Do Advocacy Coalitions Matter? Crisis and Change in Swedish Nuclear Energy Policy. *Journal of Public Administration Research and Theory: J-PART* [online]. 2010, **20**(2), 309 [cit. 2020-07-19]. ISSN 10531858.
36. OCHRANA, František. *Metodologie vědy: úvod do problému*. V Praze: Karolinum, 2009. ISBN 978-80-246-1609-4.
37. *Oficiální rozvojová pomoc (ODA): Valné shromáždění (GA)*. In: Praha: Asociace pro mezinárodní otázky, 2011, Model OSN – XVI. (2010/2011). Dostupné také z:
<https://www.amo.cz/wp-content/uploads/2016/01/PSS-Oficiáln%C3%AD-rozvojová-pomoc-GA.pdf>

38. PROFANT, Tomáš. Barcelona Process: Political Background and Goals. *Global politics: Časopis pro politiku a mezinárodní vztahy*. 2008. Dostupné také z: <http://www.globalpolitics.cz/clanky/barcelona-process>
39. REMEŠOVÁ, B. M. *Je rozvojová pomoc efektivní?* Projektu Asociace NNO z výzvy OPZ 03_15_041 s názvem „Asociace nestátních neziskových organizací ČR jako most mezi veřejnou správou a neziskovým sektorem“. Evropský sociální fond. 2018
40. RIPBERGER, J., KUHKA, C., CARON, S., and JENKINS-SMITH, C. Cultural Theory and the Measurement of Deep Core Beliefs within the Advocacy Coalition Framework. *Policy Studies Journal* 42 (4): 509–27. 2014
41. SABATIER, P. A. *The advocacy coalition framework: revisions and relevance for Europe*. *Journal of European public policy*, 5(1), 1998. 98-130.
42. SABATIER, P. A., JENKINS-SMITH H. C. *Policy Change and Learning – An Advocacy Coalition Approach*. Vyd. 1. Colorado: Westview Press. 290 s. 1993. ISBN: 0-8133–1648-0.
43. SABATIER P.A. a WEIBLE, Ch.M. *The Advocacy Coalition Framework: Innovations and Clarifications*. In Sabatier P.A. (Ed.). *Theories of the Policy Process*. Boulder, CO: Westview Press, s. 189-220, 2007
44. SAID, Edward W. *Orientalismus: západní koncepce Orientu*. Praha: Paseka, 2008. ISBN 978-80-7185-921-5.
45. SALAMON, L.M., ANHEIER, H.K. *In search of the non-profit sector. I: The question of definitions*. *Voluntas* 3, 125–151. 1992. <https://doi.org/10.1007/BF01397770>
46. SALAMON, Lester M. a Helmut K. ANHEIER. THE INTERNATIONAL CLASSIFICATION OF NONPROFIT ORGANIZATIONS. *ICNPO-REVISION*. *The Johns Hopkins University Institute for Policy Studies*, 1996, 1, 1996(1).
47. SCHILLER, H.I. *Communication and Cultural Domination*, *International Arts and Science Press*, New York. 1976
48. SCHLAGER, Edella. Policy Making and Collective Action. *Policy Sciences* 28: 243–70. 1995.
49. SKAGE, S. *Building Strong and Effective Community Partnerships: A Manual for Family Literacy Workers*. The Family Literacy Action Group of Alberta. 1996

50. SKOVAJSA, Marek. *Občanský sektor: organizovaná občanská společnost v České republice*. Praha: Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-681-0.
51. ŠIMKOVÁ, Eva. *Management a marketing v praxi neziskových organizací*. 4.. vyd. Hradec Králové: GAUDEAMUS Univerzita Hradec Králové, 2009. ISBN 978-80-7435-012-2. S. 10.
52. SMETÁNKA, Michal. Skryté bolesti Keni. *Lidé a Země* [online]. CZECH NEWS CENTER, 2007 [cit. 2020-05-11]. Dostupné z: <http://lideazeme.reflex.cz/clanek/skryte-bolesti-keni#>
53. ŠMOLÍK, Vojtěch. Zahraniční rozvojová spolupráce České republiky v Africe. *Zahraniční rozvojová spolupráce České republiky v Africe / Vojtěch Šmolík; vedoucí práce Irah Kučerová; oponent práce Hana Oberpfalzerová* [online]. 2015 [cit. 2019-05-19].
54. *Sociologická encyklopedie* [online]. Sociologický ústav AV ČR, 2017 [cit. 2020-07-24]. Dostupné z: <https://encyklopedie.soc.cas.cz/>
55. SPIVAK, Gayatri. *In Other Worlds: Essays in Cultural Politics*. New York: Routledge, Kegan and Paul. 1988
56. STUDECKÝ, Jan. Problémy a perspektivy rozvojové pomoci: dárci a rozvojové země. Praha, 2011. 102 s. Diplomová práce (Mgr.) Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut politologických studií. Katedra mezinárodních vztahů. Vedoucí diplomové práce PhDr. Irah Kučerová, Ph.D.
57. TRUBOWITZ, S., and LONGO, P. *How it works: Inside school-college collaboration*. New York: Teachers College Press. 1997
58. TYM, Antonín. *Překážky a příležitosti implementace principů udržitelného rozvoje v pozemní dopravě v ČR*. Disertační práce. Praha: Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd. 2015. 197 s.
59. ULLEBERG, Inger. *The Role and impact of NGOs in capacity development: from replacing the state to reinvigorating education*. UNESCO, 2009, 48.
60. UWEZO [online]. 2014 [cit. 2020-05-11]. Dostupné z: <http://www.uwezo.net/>
61. VESELÝ, A., DRHOVÁ, Z. a NACHTMANNOVÁ, M. *Veřejná politika a proces její tvorby. Co je „policy“ a jak vzniká*. Studie CESES č. 8/2005. Praha: CESES FSV UK, 2005

62. VESELÝ, Arnošt a Martin NEKOLA, ed. *Analýza a tvorba veřejných politik: přístupy, metody a praxe*. Praha: SLON, 2007. Studijní texty, 40. ISBN 978-80-86429-75-5.
63. VESELÝ, Arnošt. Veřejněpolitický a „klasický“ sociálněvědní výzkum: podobnosti a odlišnosti. In: NEKOLA, Martin, Hana GEISLER a Magdalena MOURALOVÁ, ed. *Současné metodologické otázky veřejné politiky*. Praha: Karolinum, 2011. ISBN 978-80-246-1865-4.
64. NEWMAN, I. A typology of research purposes and its relationship methods. In: TASHAKKORI, Abbas a Charles TEDDLIE. *Handbook of mixed methods in social & behavioral research*. Thousand Oaks, Calif.: SAGE Publications, c2003. ISBN 0761920730.
65. WADDELL, S., BROWN, L. D. *Fostering intersectoral partnering: A guide to promoting cooperation among government, business, and civil society actors*. IDR Reports, 13(3). 1997
66. WALLERSTEIN, I. European Universalism, The Rhetoric of Power, *The New Press*, New York, London. 2006
67. WEGNER, R. The role of NGOs in development cooperation. *Intereconomics* 28, 285–292. 1993. <https://doi.org/10.1007/BF02926215>
68. WEIBLE, Christopher M. Expert-Based Information and Policy Subsystems: A Review and Synthesis. *Policy studies journal* [online]. 2008, 36(4), 615-635 [cit. 2020-07-18]. DOI: 10.1111/j.1541-0072.2008.00287.x. ISSN 0190292X.
69. WEIBLE, Christopher M. a Paul A. SABATIER. Coalitions, Science, and Belief Change: Comparing Adversarial and Collaborative Policy Subsystems. *Policy studies journal* [online]. 2009, 37(2), 195-212 [cit. 2020-07-18]. DOI: 10.1111/j.1541-0072.2009.00310.x. ISSN 0190292X.
70. WEIBLE, C.M., K. INGOLD, D. NOHRSTEDT, A.D. HENRY a H.C. JENKINS-SMITH. Sharpening Advocacy Coalitions. *Policy Studies Journal* [online]. 2019 [cit. 2020-07-18]. DOI: 10.1111/psj.12360. ISSN 15410072.

Teze Diplomové práce

Jméno studenta/studentky: Oleksandra Yaklyushyna

Název v jazyce práce: Nevládní neziskové organizace jako externí „dodavatelé“ sociální politiky ve státech, kde neexistuje vlastní sociální politika

Název v anglickém jazyce: Non-Government Organizations as external "suppliers" of social policy in states where there is no social policy of their own

Klíčová slova: neziskové organizace, nevládní organizace, sociální politika, rozvojové země, diskurzivní institucionalismus

Klíčová slova anglicky: NGO, social policy, developing countries, discursive institutionalism

Akademický rok vypsání: 2018/2019

Jazyk práce: Český jazyk

Typ práce: Diplomová práce

Ústav: Katedra veřejné a sociální politiky

Vedoucí / školitel: doc. PhDr. Pavol Frič, Ph.D.

Obor práce: Veřejná a sociální politika

Teze diplomové práce (výzkumný projekt):

A. vymezení výzkumného problému

Neziskové organizace vyspělých států prostřednictvím rozvojové pomoci pomáhají řešit problémy rozvojových zemí. Na rozdíl od humanitární pomoci, která reaguje na okamžitou potřebu (např. po přírodních katastrofách, ve válce aj.) má rozvojová spolupráce řešit problémy rozvojových zemí dlouhodobě. Jedná se jak o podporu finanční a materiální (např. stavba škol, nemocnic), tak i předávání know-how (např. vzdělávání učitelů, školení porodních asistentek i státní správy). Horký (Dušková et al., 2011: 266) označuje rozvojovou spolupráci jako „Vnější zásah do rozvojových zemí za účelem pozitivní společenské změny, nejčastěji snížení chudoby.“

Účinnost rozvojových projektů bývá často diskutabilní a konečný dopad těžko vyhodnotitelný. Někdy dochází k úspěchům jednotlivých projektů, avšak agregátní efekt není pozorovatelný. Další kritikou je kulturní ovlivnění Západem, kdy jsou vnucována místním kulturám řešení vycházející z paradigmat Západní kultury (Heller, 2009).

Ve výzkumu MÝTY V ROZVOJOVÉ SPOLUPRÁCI (2016) se objevují argumenty proti rozvojové pomoci:

- Přicházející peníze podnítí korupci (roli zřejmě hraje i zkušenost z ČR)
- Pomoc se může střetávat s místní kulturou
- Učíme místní spotřebovávat stejné (tj. nadměrné) množství zboží jako ve vyspělých zemích
- Místní si odvykají pracovat

Objevila se zde i myšlenka, že rozvojová spolupráce není nic než léčba „špatného svědomí Západu“, tedy že za problém rozvojových zemí často mohou západní země. Přesto nebo právě proto je třeba rozvojovým zemím pomáhat, západ je potřebuje kvůli přírodním zdrojům, případné konflikty ústí v migraci směrem do Evropy (ibid..).

Uvědomujeme si, že ne všichni lidé na světě mají stejné příležitosti a možnosti, ne každá země si dokáže z méně výhodných podmínek pomoci sama. Právě proto existuje rozvojová pomoc, neboli rozvojová spolupráce. Asi nejčastěji v tomto kontextu hovoříme o africkém kontinentu, kde leží velké množství nejméně rozvinutých zemí z celého světa. Vyspělý svět se proto snaží problémům čelit prostřednictvím spolupráce s takovými zeměmi, neboť jen tak je možné dosáhnout zvýšení soběstačnosti rozvojových států.

Výzkumným problémem je, zda rozvojová spolupráce skutečně zvyšuje soběstačnost rozvojových států.

B. Cíle diplomové práce (jejich přímá souvislost s formulovaným výzkumným problémem)

Myšlenkou je, že vyspělé státy, které mají rozvinutou sociální politiku se snaží své know-how přinést do rozvojových států – ukázat, jak by měla fungovat vzdělávací politika, zdravotní politika, rodinná politika aj. **Cílem této práce je zjistit, jaké jsou pozitivní a negativní dopady intervence vyspělých států prostřednictvím rozvojové pomoci. Dílčím cílem je podívat se na dané dopady také z hlediska samotných domorodců.** Můžeme přesně vědět, co se stane, poté, co nezisková organizace zemi opustí? Přežije nastolená politika i po odchodu, či se země vrátí do stavu před příchodem organizace? Byl pro zemi daný zásah vůbec vhodný?

C. Výzkumné otázky

- Jaké jsou pozitivní a negativní dopady intervence vyspělých států prostřednictvím rozvojové pomoci?

- Jak vnímají danou intervenci mají domorodci?

D. Teoretická východiska

Analýza „Je rozvojová pomoc efektivní?“ lépe popisuje již naznačený problém. Remešová tvrdí, že „z mnoha stran se ukazuje, že dlouhodobá strukturální rozvojová pomoc, kterou Západ investoval do Afriky a Asie v uplynulých desetiletích, je značně problematická. a jde tak proti dlouhodobému cíli vyrovnávání sociálních nerovností.“

Obsáhlá studie na závěr uvádí, že změna v poskytování humanitární pomoci je nutná na celé řadě úrovní. Prostřednictvím regulačních reforem se musí zapojit vlády afrických států, říká, že změny však musí nastat i v samotné Organizaci pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (OECD). Nicméně je nutné zmínit, že nedlouhá historie rozvojové spolupráce, zahrnuje řadu velmi úspěšných projektů, které posunuly komunity v rozvojových zemích znatelně kupředu. Umožnila například mnoha lidem přístup ke vzdělání a základní zdravotní péči, dříve pro původní obyvatele nepředstavitelné. V některých afrických zemích pomohly projekty zaměřené na boj proti viru HIV zamezit nebo alespoň zmírnit šíření a dopady této strašlivé nemoci. Proto i když nelze považovat všechny příklady rozvojových projektů za úspěšné a dlouhodobě udržitelné, koncepce rozvojové spolupráce jistě má v dnešním světě své odůvodnění, a je potřeba ji považovat za jednu z nejdůležitějších součástí zahraniční politiky zejména vyspělých států světa.

Daná práce bude převážně pracovat s koncepty rozvojové spolupráce a nevládních neziskových organizací, které jsem více specifikovala v části A dané teze. Dále práce pracuje s pojmem **kulturní imperialismus**. Imperialisté svoji expanzivní politiku vždy odůvodňovali jejím pozitivním dopadem – šířením civilizace, kultury, ekonomické prosperity, lidských práv nebo demokracie. Dle sociologické encyklopedie tzv. kulturní imperialismus vnucuje vlastní kulturu jiným národům použitím politických a ekonomických nástrojů nebo informačního monopolu.

Veřejně politickou teorii, o kterou se práce opírá je **diskurzivní institucionalismus** – teorie založena na idejích. Kognitivní ideje popisují jak věci fungují či nefungují, normativní ideje říkají co je dobré a co špatné. Dle Vivien Schmidt (2008) diskurzivní institucionalismus, propůjčuje vhled do role idejí a diskurzů v politice a poskytuje dynamičtější přístup k institucionálním změnám než starší teorie institucionalismu. Myšlenky a ideje jsou podstatným obsahem diskurzu. Existují na třech úrovních (politiky, programy a filosofie) a lze je rozdělit do dvou typů, kognitivních a normativních. Diskurz je

interaktivní proces sdělování myšlenek. Existuje ve dvou formách: koordinační diskurz mezi politickými aktéry a komunikační diskurz mezi politickými aktéry a veřejností. Tyto formy se liší ve dvou formálních institucionálních kontextech; jednoduchá politika má silnější komunikativní diskurz a složitější politiky silnější koordinační diskurz. Instituce diskurzivního institucionalizmu navíc nejsou strukturami navazujícími na vnější pravidla, vysvětlují také, jak jsou instituce stvořeny a podle logiky komunikace vysvětlují, jak se instituce mění nebo přetrvávají. Zájmy jsou dále subjektivními myšlenkami, které jsou sice skutečné, ale nejsou ani objektivní, ani materiální. Normy jsou spíše dynamické, intersubjektivní konstrukty než statické struktury.

E. Výzkumný plán

Práce bude vedena formou případové studie a zaměří se na neziskovou organizaci Centrum Narovinu, která zavádí jistou formu vzdělávací politiky v Keni pomocí projektu „Adopce afrických dětí“. Projekt si klade za cíl pomoci dětem, které v různých oblastech Keni žijí pod hranicí chudoby. Cílem je zprostředkovat chudým dětem přístup ke vzdělání a k základní zdravotní péči.

Momentálně je ve světě více než 57 miliónů dětí, které nechodí do školy, z čehož minimálně 54 % tvoří dívky (Global Education First Initiative, 2013). Další milióny dětí se učí mimo školské instituce (Ibid.). Právo na vzdělání je základním lidským právem už od roku 1948 a je pozitivně asociováno s lidským rozvojem. Přispívá k ekonomickému růstu, lepšímu zdravotnímu stavu obyvatelstva a notně zpomaluje populační růst.

Uvažuji nad možností provést etnografický výzkum, vzhledem k tomu, že v dané organizaci pracuji a tento projekt mám na starosti. Případně je možné porovnání s dalšími neziskovými organizacemi. Hlavním zdrojem sběru a analýzy dat budou hloubkové rozhovory se zaměstnanci dané organizace v České republice a v Keni.

F. Seznam odborné literatury a zdrojů empirických dat

Odborná literatura

DUŠKOVÁ, Lenka, HARMÁČEK, Jaromír a kol. 2011. *Encyklopedie rozvojových studií*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2011 v Olomouci.

GERTHNEROVÁ, Eliška: Analýza pro kampaň “Na okraji”, *Nerovný přístup ke vzdělání znevýhodněných skupin společnosti se zaměřením na ženy*

Globální problémy a rozvojová spolupráce, témata, o která se lidé zajímají / [editoři Marie Hokrová, Sylva Táborská]. 2008. ISBN 9788086961552.

HELLER, Nathaniel, The Future of The Anti-Corruption Movement, *Global Integrity*, 2009

HORKÝ, Ondřej. *Česká rozvojová spolupráce: Diskurzy, praktiky, rozpory*. Praha: Sociologické nakladatelství, 2010

MOLNÁROVÁ, Bára. Rozvojová spolupráce - měření její kvality a efektivity. *Rozvojová spolupráce - měření její kvality a efektivity* / Bára Molnárová ; vedoucí práce Petr Vrzáček ; oponent práce Miroslav Svoboda[online]. 2015 [cit. 2019-05-19].

MÝTY V ROZVOJOVÉ SPOLUPRÁCI, *Závěrečná zpráva z kvantitativního výzkumu*, Jiří Axman, Jitka Haiderová Soukupová, duben 2016

SCHMIDT, Vivien A. Discursive Institutionalism: The Explanatory Power of Ideas and Discourse. *Annual Review of Political Science* [online]. 2008, **11**(1), 303-326 [cit. 2019-05-19]. DOI: 10.1146/annurev.polisci.11.060606.135342. ISSN 1094-2939. Dostupné z: <http://www.annualreviews.org/doi/10.1146/annurev.polisci.11.060606.135342>

ŠMOLÍK, Vojtěch. Zahraniční rozvojová spolupráce České republiky v Africe. *Zahraniční rozvojová spolupráce České republiky v Africe* / Vojtěch Šmolík ; vedoucí práce Irah Kučerová ; oponent práce Hana Oberpfalzerová [online]. 2015 [cit. 2019-05-19].

Sociologická encyklopedie. *Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.* Hlavní editor: Zdeněk R. Nešpor

REMEŠOVÁ, B. M. *Je rozvojová pomoc efektivní?* Projektu Asociace NNO z výzvy OPZ 03_15_041 s názvem „Asociace nestátních neziskových organizací ČR jako most mezi veřejnou správou a neziskovým sektorem“. Evropský sociální fond.

Empirická data

Centrum Narovinu, obecně prospěšná organizace,

<https://www.centrumnarovinu.cz/content/o-nas-zakladni-informace>

G. Předběžná náplň práce v anglickém jazyce

The idea is that advanced countries that have developed social policies are trying to bring their know-how to developing countries - to show how education policy, health policy, family policy, etc. should work.

The aim of thesis is to explore how NGOs, through their activities, influence developing countries and try to answer questions about whether such intervention is right or not. Can we know exactly what happens after a NGO leaves the country? Will domestic politics survive after NGO's leaving, whether the country will return to the condition before the arrival of the organization? Was the intervention appropriate for the country?

H. Podpisy studenta a vedoucího práce

Datum:

Oponent:

Seznam příloh

- Příloha č. 1: Obecný model výzkumného procesu (diagram)
- Příloha č. 2: Výzkumné otázky, cíle a metody (tabulka)
- Příloha č. 3: Slovník metody Q (tabulka)
- Příloha č. 4: Termíny použité v teorii advokačních koalic (tabulka)
- Příloha č. 5: Teorie advokačních koalic (diagram)
- Příloha č. 6: Struktura systému přesvědčení a hodnot (obrázek)
- Příloha č. 7: Ideální typ koalice a jeho subtypy (obrázek)
- Příloha č. 8: Nejpoužívanější označení pro organizace občanské společnosti (obrázek)
- Příloha č. 9: třídění Q (obrázek)
- Příloha č. 10: ukázka programu PQ Method (obrázek)
- Příloha č. 11: rotační procedura (obrázek)
- Příloha č. 12: rotace, ukázka (obrázek)
- Příloha č. 13: Informovaný souhlas pro písemný rozhovor v českém jazyce
- Příloha č. 14: Informovaný souhlas pro ústní rozhovor v českém jazyce
- Příloha č. 15: Informovaný souhlas v anglickém jazyce
- Příloha č. 16: Scénář rozhovoru v českém jazyce
- Příloha č. 17: Seznam otázek v českém jazyce
- Příloha č. 18: Seznam otázek v anglickém jazyce, č. 1
- Příloha č. 19: Seznam otázek v českém jazyce, č. 2
- Příloha č. 20: Seznam výroků pro šetření aktérů rozvojové spolupráce
- Příloha č. 21: Ukázka výstupu Q-faktorové analýzy z programu PQ Method
- Příloha č. 22: Svědectví studenta střední školy Ostrov Naděje na ostrově Rusinga.

Informovaný souhlas pro písemný rozhovor v českém jazyce

Informovaný souhlas s poskytnutím rozhovoru a dalších informací pro diplomovou práci: Nevládní neziskové organizace jako externí „dodavatelé“ sociální politiky ve státech, kde neexistuje vlastní sociální politika

Držitelka souhlasu:

Oleksandra Yaklyushyna

Zeyerova alej 1080/3, Praha 6 - Břevnov

777 993 042

aleksandrayaklyushyna@gmail.com

Účelem tohoto výzkumného projektu je zpracování analytické části diplomové práce. Jedná se o výzkumný projekt vedený Oleksandrou Yaklyushynou na Karlově univerzitě, Fakultě sociálních věd.

Žádám Vás o účast ve výzkumu prostřednictvím písemného rozhovoru. Odpovědi by neměly zabrat více než 30-45 minut Vašeho času. Vaše odpovědi budou zpracovány zcela anonymně, žádné Vaše osobní údaje nebudou nikde použity. Otázky se týkají pouze Vašeho názoru na rozvojovou spolupráci v Keni.

Výsledky tohoto výzkumu budou použity pouze pro vědecké účely a mohou být sdíleny se zástupci Univerzity Karlovy. Zaručuji Vám úplnou anonymitu. Máte-li jakékoli dotazy týkající se výzkumu, kontaktujte mě na mé e-mailové adrese alexandra.y@adopceafrika.cz. Vaše účast je zcela dobrovolná. Můžete se rozhodnout nezúčastnit se. Pokud se rozhodnete zúčastnit se tohoto výzkumu, odpovězte prosím na níže uvedené otázky.

Informovaný souhlas pro ústní rozhovor v českém jazyce

Informovaný souhlas s poskytnutím rozhovoru a dalších informací pro diplomovou práci:
Nevládní neziskové organizace jako externí „dodavatelé“ sociální politiky ve státech, kde
neexistuje vlastní sociální politika

Držitelka souhlasu:

Oleksandra Yaklyushyna

Zeyerova alej 1080/3, Praha 6 - Břevnov

777 993 042

aleksandrayaklyushyna@gmail.com

Předmět a provedení:

Výzkum je prováděn v rámci zpracování diplomové práce na katedře veřejné a sociální politiky Fakulty sociálních věd Univerzity Karlovy.

Výzkum bude veden formou rozhovoru. Průběh rozhovoru bude nahráván a ze zvukového záznamu bude následně pořízen doslovný přepis, který bude dále analyzován a interpretován. Zvukový záznam bude sloužit pro potřebu doslovného přepisu a následné využití na vědecké účely. Zvukový záznam a doslovný přepis bude Oleksandra Yaklyushyna uchovávat u sebe a v případě souhlasu je může poskytnout třetím osobám. Doslovné citace mohou být použity v závěrečné diplomové práci, v případě souhlasu i v dalších výzkumech jiných badatelů.

Prohlášení (vybrané zaškrtněte):

Rozumím výše uvedenému textu a souhlasím s jeho obsahem. ANO NE

Rozumím tomu, že nemusím odpovídat na obtížné nebo nepříjemné otázky. ANO NE

Rozumím tomu, že mohu úplně zrušit mou účast na výzkumu. ANO NE

Souhlasím s poskytnutím rozhovoru a dalších souvisejících informací. ANO NE

Souhlasím s nahráváním rozhovoru a pozdějším přepsáním do písemné podoby. ANO NE

Souhlasím se zpracováním a zveřejněním rozhovoru, nebo některých jeho částí spolu s mým jménem. ANO NE

V tomto případě vyžadují anonymizovanou podobu. ANO NE

Souhlasím s poskytnutím nahrávky třetím osobám pro následné vědecké účely. ANO NE

Souhlasím s archivací a zpracováním rozhovoru pro účely jiných výzkumů a dalších badatelů v plném rozsahu včetně kontaktu na mou osobu, aby mě další výzkumníci mohli v případě potřeby znovu oslovit. ANO NE

V tomto případě vyžadují anonymizovanou podobu. ANO NE

Přeji si být informován o výsledcích výzkumu ANO NE

Jméno a příjmení:

Datum a podpis:

Informovaný souhlas v anglickém jazyce

Charles University

Thesis in Master's degree

Oleksandra Yaklyushyna

Consent Survey

The purpose of this research project is a Thesis in the Master's degree. This is a research project being conducted by Oleksandra Yaklyushyna at Charles University. You are invited to participate in this research project.

I would like to know if you feel free in your work. Whether you are satisfied with the NGO Centrum Narovinu and whether it does not conflict with your culture and moral values. The main topic is the European official development assistance in Kenya and your opinion about it.

The procedure involves filling a survey that will take approximately 30 minutes. Your responses will be confidential and we do not collect identifying information such as your name, etc. The survey questions will be about your opinion on the work of nonprofit organizations in Kenya.

The results of this study will be used for scholarly purposes only and may be shared with Charles University representatives. I guarantee complete anonymity. No one from Center Narovinu has read your answers except me. If you have any questions about the research study, please contact me on my email address pk@centrumnarovinu.cz

Your participation in this research study is voluntary. You may choose not to participate. If you decide to participate in this research survey, you may answer the questions below.

Thank you!

Scénář rozhovoru v českém jazyce

Úvodní představení tazatele

Role a postoj respondenta k rozvojové spolupráci v Keni

1. Co si představíte pod pojmem rozvojová spolupráce?
2. Co si představíte pod pojmem partnerství?
3. Mohl/a byste popsat, jak se Vás týká rozvojová spolupráce v Keni?
4. V jaké pracovní/osobní roli?
5. Jak dlouho se tomu věnujete?
6. Mohl/a byste popsat Váš postoj k rozvojové spolupráci, zejména v Keni?
7. Jak se Váš postoj vyvíjel časem?
8. Jaké silné a slabé stránky rozvojové spolupráce vnímáte (zejména v Keni)?
9. Jak vnímáte veřejnou debatu ohledně rozvojové spolupráce? Účastníte se jí a pokud
10. ano, tak jak? Připadá Vám, že se tomuto tématu dostává dostatečného prostoru (jak v ČR, tak v Keni)?

Aktéři v rámci rozvojové spolupráci v Keni a v ČR

11. Působení, jakých aktérů/institucí vnímáte na poli rozvojové spolupráce (jak v ČR, tak v Keni)?
12. Kterí aktéři jsou blízcí Vašemu postoji a názoru?
13. Kterí aktéři jsou naopak Vašemu postoji a názoru vzdálenější a z jakého důvodu?
14. Jak konkrétně vnímáte roli, názory a postoje (pokud tyto subjekty ještě nebyly zmíněny):
  - a. Ministerstva zahraničních věcí v ČR
  - b. Ministerstva školství (případně další resorty a státní instituce) v Keni.
  - c. Politických stran (jak v ČR, tak v Keni) (Můžete konkrétně jmenovat některé z nich a vyjádřit jejich postoje? Které strany jsou Vám ohledně názorů na inkluzivní politiku blízké a které ne?)
  - d. Političtí představitelé (jak v ČR, tak v Keni) (Můžete některé konkrétně jmenovat a popsat jejich názory? Se kterými souhlasíte a se kterými ne?)
  - e. Médii (jak v ČR, tak v Keni) (Můžete konkrétně jmenovat některé z nich?)
  - f. Školských zařízení
  - g. Vedoucích pracovníků, pedagogů, žáků a jejich rodičů
  - h. Neziskových organizací a dalších zájmových skupin (jak v ČR, tak v Keni)

15. Jmenujte prosím organizace, instituce, aktéry z oblasti rozvojové spolupráce, jejichž práci považujete za věrohodnou (jak v ČR, tak v Keni)?
16. Co/kdo podle Vás nejvíce ovlivňuje rozvojovou spolupráci?
17. Co jsou podle Vás 3 nejzásadnější změny, které by se měly v rozvojové spolupráci odehrát?
18. Kdo by se měl podle Vás nejvíce podílet na řešení problémů rozvojové spolupráce? (odborníci, veřejnost, politici, EU, zájmové organizace, jiní)?
19. Jací aktéři mají mít podle Vás největší vliv (rozsah a význam kompetencí) na rozvojovou spolupráci?
20. Jmenujte prosím organizace (či konkrétní osoby mimo Vaší organizaci), které považujete za nejbližší spojence v důležitých otázkách rozvojové spolupráce (jak v ČR, tak v Keni).
21. Jmenujte prosím organizace (či konkrétní osoby mimo Vaší organizaci), se kterými se v důležitých otázkách rozvojové spolupráce nejvíce rozcházíte (jak v ČR, tak v Keni).
22. Můžete prosím jmenovat osobnosti, které mají podle Vás největší vliv na současnou podobu rozvojové spolupráce (jak v ČR, tak v Keni)?

Vývoj politiky rozvojové spolupráce v Keni a v ČR

23. Vzhledem k Vaším zkušenostem, jak byste popsal/a historický vývoj rozvojové spolupráce (jak v ČR, tak v Keni)?
24. Jak byste ho hodnotil/a?
25. Měnilo se v průběhu let tempo změn a co tyto změny ovlivňovalo?
26. Které změny vnímáte pozitivně a které negativně?
27. Jakým způsobem si myslíte, že se bude rozvojová spolupráce vyvíjet
28. v budoucnu?
29. Jak byste si Vy představoval/a vývoj inkluzivní rozvojové spolupráce v budoucnu?
30. Jaké jsou podle Vás 3 nejdůležitější výzvy/hrozby rozvojové spolupráce (jak v ČR, tak v Keni)?

Další komentáře

Prostor pro další otázky a komentáře, které vyplynuly z předchozích částí rozhovoru.

Seznam otázek v českém jazyce

Role a postoj respondenta k rozvojové spolupráci v Keni

1. Co si představíte pod pojmem rozvojová spolupráce?
2. Co si představíte pod pojmem partnerství?
3. Mohl/a byste popsat, jak se Vás týká rozvojová spolupráce v Keni?
4. V jaké pracovní/osobní roli?
5. Jak dlouho se tomu věnujete?
6. Mohl/a byste popsat Váš postoj k rozvojové spolupráci, zejména v Keni?
7. Jak se Váš postoj vyvíjel časem?
8. Jaké silné a slabé stránky rozvojové spolupráce vnímáte (zejména v Keni)?
9. Jak vnímáte veřejnou debatu ohledně rozvojové spolupráce? Účastníte se jí a pokud
10. ano, tak jak? Případá Vám, že se tomuto tématu dostává dostatečného prostoru (jak v ČR, tak v Keni)?

Akteři v rámci rozvojové spolupráci v Keni a v ČR

11. Působení, jakých aktérů/institucí vnímáte na poli rozvojové spolupráce (jak v ČR, tak v Keni)?
12. Kterí aktéři jsou blízcí Vašemu postoji a názoru?
13. Kterí aktéři jsou naopak Vašemu postoji a názoru vzdálenější a z jakého důvodu?
14. Jak konkrétně vnímáte roli, názory a postoje (pokud tyto subjekty ještě nebyly zmíněny):
  - a. Ministerstva zahraničních věcí v ČR
  - b. Ministerstva školství (případně další resorty a státní instituce) v Keni.
  - c. Politických stran (jak v ČR, tak v Keni) (Můžete konkrétně jmenovat některé z nich a vyjádřit jejich postoje? Které strany jsou Vám ohledně názorů na inkluzivní politiku blízké a které ne?)
  - d. Političtí představitelé (jak v ČR, tak v Keni) (Můžete některé konkrétně jmenovat a popsat jejich názory? Se kterými souhlasíte a se kterými ne?)
  - e. Médii (jak v ČR, tak v Keni) (Můžete konkrétně jmenovat některé z nich?)
  - f. Školských zařízení
  - g. Vedoucích pracovníků, pedagogů, žáků a jejich rodičů
  - h. Neziskových organizací a dalších zájmových skupin (jak v ČR, tak v Keni)

15. Jmenujte prosím organizace, instituce, aktéry z oblasti rozvojové spolupráce, jejichž práci považujete za věrohodnou (jak v ČR, tak v Keni)?
16. Co/kdo podle Vás nejvíce ovlivňuje rozvojovou spolupráci?
17. Co jsou podle Vás 3 nejzásadnější změny, které by se měly v rozvojové spolupráci odehrát?
18. Kdo by se měl podle Vás nejvíce podílet na řešení problémů rozvojové spolupráce? (odborníci, veřejnost, politici, EU, zájmové organizace, jiní)?
19. Jací aktéři mají mít podle Vás největší vliv (rozsah a význam kompetencí) na rozvojovou spolupráci?
20. Jmenujte prosím organizace (či konkrétní osoby mimo Vaší organizaci), které považujete za nejbližší spojence v důležitých otázkách rozvojové spolupráce (jak v ČR, tak v Keni).
21. Jmenujte prosím organizace (či konkrétní osoby mimo Vaší organizaci), se kterými se v důležitých otázkách rozvojové spolupráce nejvíce rozcházíte (jak v ČR, tak v Keni).
22. Můžete prosím jmenovat osobnosti, které mají podle Vás největší vliv na současnou podobu rozvojové spolupráce (jak v ČR, tak v Keni)?

Vývoj politiky rozvojové spolupráce v Keni a v ČR

23. Vzhledem k Vaším zkušenostem, jak byste popsal/a historický vývoj rozvojové spolupráce (jak v ČR, tak v Keni)?
24. Jak byste ho hodnotil/a?
25. Měnilo se v průběhu let tempo změn a co tyto změny ovlivňovalo?
26. Které změny vnímáte pozitivně a které negativně?
27. Jakým způsobem si myslíte, že se bude rozvojová spolupráce vyvíjet
28. v budoucnu?
29. Jak byste si Vy představoval/a vývoj inkluzivní rozvojové spolupráce v budoucnu?
30. Jaké jsou podle Vás 3 nejdůležitější výzvy/hrozby rozvojové spolupráce (jak v ČR, tak v Keni)?

Další komentáře

Prostor pro další otázky a komentáře, které vyplynuly z předchozích částí rozhovoru.

Seznam otázek v anglickém jazyce, č. 1

The role and attitude of the respondent to the official development assistance in Kenya

1. What do you mean by the official development assistance?
2. What do you mean by partnership?
3. What do you think about the situation in Kenya? Why is the official development assistance needed there?
4. Could you describe how the official development assistance in Kenya concerns you? In what work or personal role?
5. How long have you been doing this?
6. Could you describe your position on the official development assistance in Kenya?
7. How has your attitude evolved?
8. What are the strengths and weaknesses of the official development assistance in Kenya?
9. How do you perceive the public debate on the official development assistance? Do you participate in it and if so, how? Do you think that this topic gets enough space in Kenya?
10. Do you see any difference between how the official development assistance is perceived in Europe and how it is perceived by Kenyans? Is there any cultural or value discrepancy?
11. Do you think it brings any problems? Does the European official development assistance have harmful effects on Kenya? Are there any possible benefits?

Actors in the official development assistance

12. What actors/institutions do you perceive in the field of official development assistance in Kenya?
13. Which actors are close to your attitude and opinion?
14. On the other hand, which actors are more distant from your position and opinion, and for what reason?
15. How do you specifically perceive the role, opinions, and attitudes of these entities:
  - a. Government?
  - b. The Ministry of Education (or other ministries and state institutions) in Kenya?
  - c. Political parties in Kenya - can you specifically name some of them and express their positions?
  - d. Political representatives in Kenya - can you specifically name some and describe their views? Which do you agree with and which do you not?
  - e. Media in Kenya - can you specifically name some of them?
  - f. School facilities in Kenya?
  - g. School principals, teachers, students, and their parents in Kenya?
  - h. Non-profit organizations and other interest groups in Kenya?
  - i. Sponsors, partners, "adoptive parents"?
16. Please name organizations, institutions, actors in the field of the official development assistance whose work you consider credible, important in Kenya)?
17. What / who do you think influences the official development assistance the most?
18. In your opinion, who should be most involved in solving the problems of the official development assistance? (experts, public, politicians, EU, interest groups, others)?
19. In your opinion, which actors should have the greatest influence (scope and importance of competencies) on the official development assistance in Kenya?
20. Please name the organizations (or specific persons outside your organization) that you consider to be the closest allies in important issues of development cooperation in Kenya.

21. Please name the organizations (or specific persons outside your organization) with which you differ most on important issues of development cooperation (both in the Czech Republic and in Kenya).
  22. Can you please name the personalities who, in your opinion, have the greatest influence on the current form of the official development assistance in Kenya?
Development of the official development assistance
  23. Given your experience, how would you describe the historical development of the official development assistance in Kenya?
  24. How would you rate it?
  25. Has the pace of change changed over the years and what influenced these changes?
  26. Which changes do you perceive positively and which negatively?
  27. How do you think the official development assistance will develop in the future?
  28. How would you envisage the development of the official development assistance in the future?
  29. In your opinion, what are the 3 most fundamental changes that should take place in the official development assistance in Kenya?
  30. In your opinion, what are the 3 most important challenges/threats of the official development assistance in Kenya?
- Space for your further remarks and comments

Seznam otázek v anglickém jazyce, č. 2

Questionnaire

The term "your school" is used in the sense Island of Hope school (nursery, primary and secondary school)

Education

1. What is your opinion on Montessori education?
2. You agree with it?
3. What do you disagree with?
4. Is this way of teaching contrary to your values and opinions?
5. If so, in what?
6. Did you teach in other Kenyan schools?
7. Why did you decide to work in your school?
8. How is your school different from other Kenyan schools?
9. Which teaching style is better?
10. Why?

Equality of women and men

11. Do you think that women and men are equal?
12. What does your religion say about it?
13. Are girls and boys equal at your school?
14. Are girls and boys equal in other Kenyan schools?
15. If not, why?
16. How is girls' education different?
17. How is the education of boys different?
18. Why?

Religion

19. Does your school learn Religion? How?
20. How is Religion taught in other Kenyan schools?
21. Do you think religion should be taught in schools?
22. Is teaching in your school contrary to your religion?
23. If so, in what?
24. Are the values of your school contrary to your religious values?

Children's freedom of speech

25. Should children have the freedom of speech?
26. Should children have the right to express their views even though it is different from the teacher's opinion?
27. Should physical punishment be used in schools?
28. Do children have the freedom of speech in your school?
29. What is the situation in other schools?
30. How is it different from your school?

School's policy

31. Do you agree with the school's policy? Like non-violence, gender equality, freedom of speech etc.

32. What do you disagree with?
33. What would you change?
34. Is there anything against your culture, values and beliefs?
35. Do you think that such schools should be more in Kenya?
36. Is your school contrary to Kenyan culture?
37. If so in what?
38. Do you feel free in your job in Island of Hope?
39. Do you have the freedom of speech?
40. Do you have anyone to talk to if you disagree with something in your school?
41. Do you think that Kenya should accept more European cultural values?
42. What is your main view of European non-profit organizations in Kenya?

THANK YOU FOR YOUR ANSWERS!

Seznam výroků pro šetření aktérů rozvojové spolupráce

1. Problémy je třeba řešit na místě a s pomocí místních.
2. Vzdělávání Afričanů je možné, pouze je potřeba se mu věnovat s trpělivostí a pochopením jejich mentality.
3. Citace: „Afriku jsme vytěžili, uměle ji udržujeme chudou a brzy to na nás dopadne. Z Afriky si moc bereme a málo jí vracíme. Právě proto potřebuje tento prý nejbohatší kontinent naši pomoc.“
4. Bílého muže totiž Afričané vnímají jako zdroj financí a pomoci, protože tak se k nim choval a chová. Základ je změnit naše chování.
5. Lidé, kteří chtějí něco změnit, by spolu měli hlavně spolupracovat.
6. Afričané nám musí být vděční za naši pomoc.
7. Keňská mentalita, vnímání sociálních vazeb, materiálna a světa jsou naprosto odlišné od našeho.
8. Specialisté na problematiku třetího světa nenabízí žádné řešení, takže se, zdá se, líhne jen jediné řešení: tamní lidé si budou muset pomoci sami.
9. Od rozvojových projektů očekáváme výsledky ihned, požadujeme změnu chování a mentality.
10. Rozvojová pomoc není jen charita.
11. Citace: „Rozvojová pomoc je, že někdo někomu něco dává a někdo něco přijímá. Zatímco my jsme při spolupráci s partnery na stejné lodi. Jde o to, že když děláme v rozvojových zemích projekty, tak oni již nečekají s nataženými rukama, ale sami vědí, co potřebují. Ale někdy jim k tomu chybí nějaké to know-how, technologie. A my ve spolupráci s nimi vymýšlíme projekt tak, aby jim pomohl.“
12. Správná rozvojová spolupráce je taková, která v partnerech nevytváří závislost.
13. Rozvojová spolupráce nikdy nic nezmění.
14. Citace: „Chceme vždy kombinovat tvrdou pomoc, což představuje to, že někde vybudujeme třeba studnu vody nebo vybavíme školu či nemocnici nějakým materiálem, s tou měkkou pomocí. A ta znamená, že vlastně musíme naučit místní lidi s tím školním materiálem, vrtem vody nebo nemocničním zařízením dobře pracovat.“
15. Afričané nejsou tak inteligentní jako my, proto jim musíme pomáhat, učit je.
16. Evropané a Afričané mají zcela odlišné hodnoty, názory pohledy na svět.
17. Západ je nadřazený Africe.
18. Rozvojová pomoc není úspěšná, ani efektivní.
19. Přicházející peníze podnítky korupci.
20. Pomoc se může střetávat s místní kulturou.
21. Pokud budeme pomáhat místním obyvatelům, nebudou chtít sami pracovat.
22. Rozvojové projekty nelze považovat za úspěšné a dlouhodobě udržitelné.

23. Koncepce rozvojové spolupráce má v dnešním světě své odůvodnění a je potřeba ji považovat za jednu z nejdůležitějších součástí zahraniční politiky vyspělých států světa.
24. Rozvojová spolupráce není nic jiného než léčba „špatného svědomí Západu“.
25. Za problém rozvojových zemí často mohou západní země. Přesto nebo právě proto je třeba rozvojovým zemím pomáhat.
26. Evropa vnucuje vlastní kulturu jiným národům použitím politických a ekonomických nástrojů nebo informačního monopolu.
27. Západní svět považuje své hodnoty za univerzální a jediné správné.
28. Prosazování evropských norem neprobíhá úmyslně, ale nevědomě. Může za to i neznalost jiné kultury.
29. Neziskové organizace by měly nejdříve podrobně poznat hodnoty příjemců pomoci a teprve poté vytvářet rozvojové projekty.
30. Evropané se díky svým charitativním (či misijním) politikám (zakládání škol a nemocnic, aj.) snažili rehabilitovat svou koloniální nadvládu a mnohdy tím skrývají její primární ekonomickou a vykořisťovací roli.
31. Jsme pro ně jen bílá tvář, peněženka, proto nikdy nic nezměníme.
32. Afričané nevědí, jak mají řešit problémy, proto je máme řídit.
33. Rozvojová spolupráce je jen náplast, skutečné problémy neřeší.

Ukázka výstupu Q-faktorové analýzy z programu PQ Method

PQMethod2.35   diplom
Path and Project Name: C:\PQMethod\projects\diplom
12 20

PAGE 1
Jul

Correlation Matrix Between Sorts

SORTS	1	2	3	4	5
1 Monika	100	76	64	62	75
2 CN	76	100	49	44	68
3 Adela	64	49	100	65	61
4 Krystof	62	44	65	100	52
5 Kenya	75	68	61	52	100

Unrotated Factor Matrix

SORTS	Factors				
	1	2	3	4	5
1 Monika	0.9126	-0.1564	-0.1114	-0.0184	0.3604
2 CN	0.8107	-0.4650	-0.1592	-0.2466	-0.2008
3 Adela	0.8092	0.3758	0.3731	-0.2541	-0.0148
4 Krystof	0.7685	0.5061	-0.3620	0.1119	-0.0985
5 Kenya	0.8605	-0.2014	0.2406	0.3907	-0.0912

Eigenvalues	3.4761	0.6786	0.3659	0.2909	0.1885
% expl.Var.	70	14	7	6	4

Cumulative Communalities Matrix

SORTS	Factors 1 Thru				
	1	2	3	4	5
1 Monika	0.8329	0.8573	0.8698	0.8701	1.0000
2 CN	0.6573	0.8735	0.8989	0.9597	1.0000
3 Adela	0.6548	0.7960	0.9352	0.9998	1.0000
4 Krystof	0.5906	0.8467	0.9778	0.9903	1.0000
5 Kenya	0.7405	0.7811	0.8390	0.9917	1.0000

cum% expl.Var.	70	83	90	96	100
----------------	----	----	----	----	-----

Factor Matrix with an X Indicating a Defining Sort

Loadings

QSORT	1	2
1 Monika	0.7911X	0.4811
2 CN	0.9169X	0.1813
3 Adela	0.3638	0.8146X
4 Krystof	0.2476	0.8863X
5 Kenya	0.7814X	0.4129
% expl.Var.	45	38

Free Distribution Data Results

QSORT	MEAN	ST.DEV.
1 Monika	0.000	1.581
2 CN	0.000	1.581
3 Adela	0.000	1.581
4 Krystof	0.000	1.581
5 Kenya	0.000	1.581

Correlations Between Factor Scores

	1	2
1	1.0000	0.6120
2	0.6120	1.0000

PQMethod2.35 diplom
PAGE 4
Path and Project Name: C:\PQMethod\projects/diplom
12 20

Factor Scores -- For Factor 1

No.	Statement	No.	Z-SCORES
5	Lid, kteří chtějí něco změnit, by spolu měli spolupracovat	5	2.068
1	Problém je třeba řešit na místě a s pomocí místních	1	1.780
29	Neziskové organizace by měly nejdříve poznat hodnoty, které	29	1.265
11	Citace: „Rozvojová pomoc je, někdo někomu něco dává	11	1.238
12	Správný rozvojová spolupráce v partnerech nevytvorí z	12	1.238
2	Vzdělání Afričanů je možné, je potřeba se mu věnovat	2	0.977
10	Rozvojová pomoc není jen charita.	10	0.951
20	Pomoc se může stát s místní kulturou.	20	0.829
14	Citace: „Chceme vždy kombinovat tvrdou pomoc s měkkou,“	14	0.796
4	Bývalého mušlí totiž Afričanů nemají jako zdroj financí	4	0.549
23	Koncepce rozvojové spolupráce v dnešním světě odlišuje	23	0.542
7	Keňská mentalita, nemovnosti jsou naprosto odlišné od naší	7	0.428
28	Prosazování evropských norem neprobíhá všlmyslně, ale n	28	0.402
27	Západní svět považuje své hodnoty za jedině správné	27	0.148
19	Příchodem zemi peníze podléhají korupci.	19	0.008
16	Evropané a Afričané mají odlišné hodnoty, názory na s	16	0.000
24	Rozvojová spolupráce je lhostejná, nepřátelství světa	24	0.000
26	Evropa vnucuje vlastní kulturu jiným národům,“	26	0.000
30	Evropané se díky svým charitativním (ní misijním) poli	30	0.000
25	Za problémy rozvoje těchto zemí často mohou západní země,	25	-0.140
8	Specialisté na problematiku světa nenabízejí žádné	8	-0.288
3	Citace: „Afriku jsme vytvářeli, uměle ji udržujeme chud	3	-0.402
31	Jsme pro něj jen bývalý tvůrce, peněz není, proto nic nezma	31	-0.409
22	Rozvojové projekty nelze považovat za úspěšné a udrželi	22	-0.689
33	Rozvojová spolupráce je noplast, skutečnou problémů ne	33	-0.689
21	Pokud budeme pomáhat místním, nebudou chtít sami pracova	21	-0.977
32	Afričanů neví, jak řešit problémů, proto je máme	32	-1.125
17	Západ je nadřazen Africe.	17	-1.223
6	Afričanů nemůžeme být vůči za naši pomoc.	6	-1.360
13	Rozvojová spolupráce nikdy nic nezmení.	13	-1.378
18	Rozvojová pomoc není úspěšná, ani efektivní.	18	-1.378
9	Od rozvoje těchto projektů očekáváme výsledky ihned,“	9	-1.492
15	Afričanů nejsou tak inteligentní, proto jim musíme pomá	15	-1.666

Factor Scores -- For Factor 2

No.	Statement	No.	Z-SCORES
29	Neziskov ^o organizace by m ^o ly nejd ^o ve poznat hodnoty, ^{Ä¶} 29	29	1.818
9	Od rozvojov ^o ch projekt ^o oček ^o me v ^o sledky ihned, ^{Ä¶} 9	9	1.638
7	Ke ^o ask ^o mentalita, vn ^o m ^o n ^o jsou naprosto odli ^o n ^o od na 7	7	1.383
5	Lid ^o , kte ^o cht ^o n ^o co zm ^o nit, by spolu m ^o li spolup 5	5	1.307
1	Probl ^o my je t ^o eba ^o it na m ^o st ^o a s pomoc ^o m ^o stn ^o c 1	1	1.202
16	Evropan ^o a Afri ^o an ^o maj ^o odli ^o n ^o hodnoty, n ^o zory na s 16	16	1.127
27	Z ^o padn ^o sv ^o t pova ^o uje sv ^o hodnoty za jedin ^o spr ^o vn ^o 27	27	0.872
10	Rozvojov ^o pomoc nen ^o jen charita. 10	10	0.691
20	Pomoc se m ^o st ^o s m ^o stn ^o kulturou. 20	20	0.691
25	Za probl ^o m rozvojov ^o ch zem ^o n ^o asto mohou z ^o padn ^o zem ^o , 25	25	0.691
14	Citace: „Ä ^o Chceme v ^o ldy kombinovat tvrdou pomoc s m ^o kkou, ^{Ä¶} 14	14	0.511
2	Vzd ^o l ^o v ^o n ^o Afri ^o an ^o je mo ^o l ^o , je pot ^o eba se mu v ^o n 2	2	0.511
19	P ^o ich ^o zej ^o c ^o pen ^o ze podn ^o t ^o korupci. 19	19	0.436
28	Prosazov ^o n ^o evropsk ^o ch norem neprob ^o h ^o v ^o mysln ^o , ale n 28	28	0.436
12	Spr ^o vn ^o rozvojov ^o spolup ^o ce v partnerech nevytv ^o ^o z 12	12	0.256
26	Evropa vnucuje vlastn ^o kulturu jin ^o l ^o m n ^o rod ^o m, ^{Ä¶} 26	26	-0.000
11	Citace: „Ä ^o Rozvojov ^o pomoc je, ^o n ^o ko n ^o komu n ^o co d ^o 11	11	-0.000
4	B ^o l ^o ho mu ^o le toti ^o Afri ^o an ^o vn ^o maj ^o jako zdroj financ 4	4	-0.000
30	Evropan ^o se d ^o ky sv ^o l ^o m charitativn ^o m (n ^o ci misijn ^o m) poli 30	30	-0.000
3	Citace: „Ä ^o Afriku jsme vyt ^o l ^o li, um ^o le ji udr ^o ujeme chud 3	3	-0.180
31	Jsme pro n ^o jen b ^o l ^o tv ^o ^o , pen ^o ^o , proto nic nezmn ^o 31	31	-0.256
33	Rozvojov ^o spolup ^o ce je n ^o plast, skute ^o cn ^o probl ^o my ne ^o 33	33	-0.436
18	Rozvojov ^o pomoc nen ^o v ^o sp ^o ^o , ani efektivn ^o . 18	18	-0.691
32	Afri ^o an ^o nev ^o ^o , jak ^o it probl ^o my, proto je m ^o me ^o 32	32	-0.767
8	Specialist ^o na problematiku t ^o et ^o ho sv ^o ta nenab ^o z ^o ^o 8	8	-0.947
17	Z ^o pad je nad ^o azen ^o Africe. 17	17	-0.947
13	Rozvojov ^o spolup ^o ce nikdy nic nezmn ^o . 13	13	-0.947
23	Koncepcie rozvojov ^o spolup ^o ce m ^o v dne ^o n ^o m sv ^o t ^o od ^o 23	23	-1.127
21	Pokud budeme pom ^o hat m ^o stn ^o m, nebudou cht ^o sami pracova 21	21	-1.127
22	Rozvojov ^o projekty nelze pova ^o ovat za v ^o sp ^o ^o a udr ^o li 22	22	-1.127
6	Afri ^o an ^o n ^o m mus ^o b ^o l ^o v ^o ^o za na ^o i pomoc. 6	6	-1.383
24	Rozvojov ^o spolup ^o ce je l ^o ^o „Ä ^o ^o ho sv ^o dom ^o Z ^o 24	24	-1.563
15	Afri ^o an ^o nejsou tak inteligentn ^o , proto jim mus ^o me pom ^o 15	15	-2.074

Factor Characteristics

Factors

	1	2
No. of Defining Variables	3	2
Average Rel. Coef.	0.800	0.800
Composite Reliability	0.923	0.889
S.E. of Factor Z-Scores	0.277	0.333

Standard Errors for Differences in Factor Z-Scores

(Diagonal Entries Are S.E. Within Factors)

Factors	1	2
1	0.392	0.434
2	0.434	0.471

PQMethod2.35   diplom
 Path and Project Name: C:\PQMethod\projects\diplom
 12 20

PAGE 11
 Jul

Distinguishing Statements for Factor 1

($P < .05$; Asterisk (*) Indicates Significance at $P < .01$)

Both the Factor Q-Sort Value (Q-SV) and the Z-Score (Z-SCR) are Shown.

QANALYZE was completet at 17:40:04

Svědectví studenta střední školy Ostrov

Naděje na ostrově Rusinga

„Mr.Obondo who was the Head teacher. He was one man who found it super difficult to internalize the school policy of Non- violence. Even though it was clear that it is offensive to cane, in one or two occasions when he was out of his tempers he would give the pupils two or three strokes of cane for any mistake they had made.

In 2009, something good happened, Mr.Obondo himself called an assembly at odd class hours. I was in grade 2 then. I remember, as usual he was carrying a cane on his right hand and the bell on his left. From the look of our faces, he would obviously know that we were worried and curious to know what had happened that made him to call for an assembly at the midst of class hours. Finally, it was his time to kick off the fear from us. He told us that he called for an assembly to let us know that he has changed and that he's carried the cane so that we as a school can burry caning and keep violence out of existence in our school. And he did it well! He called the head student to whom he handed the cane to and instructed him to go and dump it in the latrine as a sign of end of violence. And truly, that day officially marked the end of physical violence in our school! And that was good news! News worth taking home. I'm sure everyone walked home with news.

When this news reached the parents, it was received with a lot of resistance; how would that be possible? It had never happened! Or do the school intend to spoil our children? Many parents questioned themselves. I'm not sure if they got answers but one thing I know is that some of my classmates were transferred to other schools due to the spread of this fact into the ears of their parents. To some of the parents such as my own, it was an opportunity to give it a try- teaching with no violence!

This take of abolishing caning by our school in the midst of the society which associated success with violence made us the enemy of the people. That was the time that we the pupils of that school were perceived to be indisciplin. Even as we trekked back home from school. We could be mocked by strangers we met and condemned for we were for no genuine reason known to be indisciplin. To the maximum of their thinking capacity, they knew that children would only be disciplin when they are corrected by beating!

2013 was a year to prove wrong the society. This was mean good enough to silence the community for a while. Amongst the about twenty schools in the island, our school emerged the best!

The freedom that rang in our school was unacceptable in the society. As a result we were faced with a lot of challenges during the period of 4 years of high school. Our school for example; allowed the use of electronic devices such as phones at school with some restrictions, gave the students the freedom to choose on any decent attire of their own choice instead of putting on school uniform that was in some schools charged at high unaffordable prices, allowed students to leave the school when there is need and come back at a stated time, furthermore, our school created a non- violent environment for everyone such that there was no fear between the teacher and the students and as a result one would air out their opinions without fear of being judged or punished.

In my view every of the freedom that was given there sounds good. But surprisingly, the same were perceived by the community to be the worse favor that can ever be done to students. But even as I say the community, our teachers are not out. Following the fact that they went through the hard dictating education system, they wanted an environment where they could pass the same! Unfortunately Humanist center was not the right place! Several seminars were conducted; the open minded teachers changed and adopted, the rigid ones had no option but to leave. This is one factor that made us have teachers of various subjects changed now and then in trail to such for the best who would accept the rules and terms of agreement of the school. But thanks to the Most High, we finally settled and got good teachers!

After all the three years full of challenges, 2019 the final year came. Even though we found some other ways of silencing the community, we didn't achieve silencing them completely. The theme of discussion was "let's see how they will perform in the final exam" meanwhile we still had a lot to do. The Kenya Certificate of Secondary Education examination finally came. The exam duration was exactly one month of 28 days. In the first day of the paper, the supervisor who sent by the government to man the examination failed to show up, reason being he perceived us as indiscipline students who would mess and make him loose his job. This sent worries to us, because, failing to have the supervisor would mean not doing the paper and would call for a repeat of secondary school. But one 30 minutes later after the time the exams was scheduled to start , a different supervisor was brought; He was short and looked cruel, he threatened to make us miss the results if we gave him had time.

Fortunately, after two days of interaction, he learnt that we were the most discipline students he had ever seen. So we successfully did the exams.

The exams were marked and the results compiled for a duration of two weeks. The results were then released. Our school emerged the second best in the island, leading In; Computer, Geography and Physics in the whole sub county. Myself I scored a B+ grade, forming part of the four students who achieved the university Grade. And today, I'm looking forward to join the university to pursue a degree in Data Science. I'm surfing online daily to check for the possibilities of getting the best university abroad! I still live to appreciate the school and serve as an example for those joining and those who intend to join the school.

the community as well also was against as including the neighboring schools. It is true that in form one, we had no uniform which was totally unique as Kenyan education is involved. The villagers even referred to us as parents rather than students simply because we lacked uniform. They both said that this school will bare nothing but failure at the end of four years. When we attended the Science and Engineering affaires while in form two class in Mbita High school, some students even referred to us as university students. I really found it horrible to be unique among my friends. All eyes were glued on us. I was unable to escape this situation but to take in the love of what I know is correct. Little did they know that uniform is just a cloth like any other one can way. This issue of uniform as well brought problems of school registration as one of Kenyans school. But at long last it was registered after us having uniform in form three.

The community also accused us of burning the Holy God's Bible and even said that the students are not allowed to go to church. Because of wrong and fault information passed from generation to generation about our school, some few students who never understood the importance of Humanist Secondary school left . I really thank Dana, Joash and Ken for there had effort they put on me to letting me know the importance of non-violence world.

The faculty and staff at Humanist Secondary school set good examples for me. The rules were made by both teachers and students as well. The school as well holds Baraza ones a week or in case there is a burning issues that the students' needs to pass across. The decision from Baraza was very helpful to me. And I really thank the Organization for coming up with such a wonderful idea unlike other school. Something I was forgetting is that I was never forced to go and study during school period. It was my right to make decision to go to class or not. In Humanist Secondary school student are expected to study at their wiling time

during the night after the day timetable. For the truth it was my pleasure to study without any follow-up and so do others. We had a freedom with responsibility. Students are expected to have phones in school even though this was very strange to most of the people around including our teachers. I am happy that with time they understood what was being planted within student's mentality. The phone really helped me as an individual in studying. I could use my Google to do research in whatever was taught in class apart from using our computer lab to have clear clarification."